

Vlaanderen
is werk

TRENDRAPPORT 2025

Kwetsbare groepen
op de Vlaamse arbeidsmarkt

**STEUNPUNT
WERK**

DEPARTEMENT
WERK, ECONOMIE
WETENSCHAP, INNOVATIE &
SOCIALE ECONOMIE

TRENDRAPPORT 2025

Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt

Boey, R., Botterman, S., Debroey, R., Gaasendam, C., Geraert, F., Huyghe, A., Otten, W., Vanrespaille, Q., & Vansteenkiste, S. (2026).

Trendrapport 2025: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt.

Brussel/Leuven: Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie & Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Depotnummer D/2025/3241/320

ISBN nummer: 9789088731426

**STEUNPUNT
WERK**

**DEPARTEMENT
WERK, ECONOMIE
WETENSCHAP, INNOVATIE &
SOCIALE ECONOMIE**

Inhoud

Inhoud	3
Lijst van figuren	5
Lijst van tabellen	8
Samenvatting	10
Inleiding	16
Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK)	17
Kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt	17
Trendindicatoren en hun definities	19
Meer informatie via de websites en dashboards van Departement WEWIS en Steunpunt Werk	21
1. Personen met een migratieachtergrond	23
Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken	23
Werkzaamheid	25
Focus: Werkzaamheidsgraad PMMA naar generatie en geslacht	27
Focus: De kwetsbare positie van vrouwen met een migratieachtergrond	28
Werkloosheid en werkloosheidsduur	29
Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve	31
Focus: Over- en ondervetegenwoordiging PMMA in NACE-sectoren naar geslacht ten aanzien van Vlaamse werkende bevolking	38
2. Jongeren en NEET-jongeren	39
Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken	39
Werkzaamheid	39
Werkloosheid en werkloosheidsduur	40
Focus: Jeugdwerkloosheid volgens onderwijsniveau	43
NEET-jongeren	43
Afstand tot arbeidsmarkt van NEET-jongeren	47
Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve	50
3. 55-plussers	54
Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken	54
Werkzaamheid	56
Focus: Evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar	58
Werkloosheid en uitstroom naar werk	59
Focus: Uittredestatuten werkloosheidsstelsels	60
Werkloosheidsduur	62

Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve.....	64
4. Kortgeschoolden	71
Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken	71
Focus: Onderwijsniveau en migratieachtergrond.....	73
Werkzaamheid.....	75
Focus: Onderwijsniveau en 55-plussers.....	77
Werkloosheid en werkloosheidsduur.....	79
Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve.....	82
5. Personen met een arbeidshandicap	88
Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken.....	88
Focus: Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid en tegemoetkoming omwille van handicap	90
Werkzaamheid.....	91
Focus: Werkritme en beroepsstatus	93
Werkloosheid en werkloosheidsduur.....	94
Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve.....	97
6. Bibliografie	102
Colofon.....	104

Lijst van figuren

Figuur 1: Aantal (x 1 000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-27 in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024	23
Figuur 2: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024	25
Figuur 3: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland en geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024.....	26
Figuur 4: Werkzaamheidsgraad 1 ^e en 2 ^e generatie PMMA naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024.....	27
Figuur 5: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	29
Figuur 6: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) werkzoekenden zonder werk met een migratieachtergrond naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	30
Figuur 7: Niet-beroepsactievengraad bij personen geboren buiten EU-27 en in België Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024.....	31
Figuur 8: Niet-beroepsactievengraad van mannen en vrouwen bij personen geboren buiten EU-27 en in België Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024.....	32
Figuur 9: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij personen geboren buiten EU-27 en in België, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024	34
Figuur 10: Over- en ondervertegenwoordiging PMMA in NACE-sectoren t.o.v. Vlaamse werkende bevolking naar geslacht in 2024 Vlaams Gewest, 20-64 jaar	38
Figuur 11: Aantal (x 1 000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15- 64 jaar) Vlaams Gewest, 2014-2024.....	39
Figuur 12: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	40
Figuur 13: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 15-24 jaar en 15-64 jaar, 2014-2024.....	41
Figuur 14: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) werkzoekenden zonder werk naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering Vlaams Gewest, 15- tot 24-jarigen, 2014-2024	42
Figuur 15: Werkloosheidsgraad bij jongeren, opgesplitst naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 15- tot 24-jarigen, 2014-2024.....	43
Figuur 16: Evolutie NEET-ratio (%) voor de verschillende leeftijdscategorieën Vlaams Gewest, 2014-2024.....	46
Figuur 17: Zelf-gepercipieerde socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2024.....	48
Figuur 18: Niet-beroepsactievengraad bij jongeren, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2014-2024	50
Figuur 19: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij jongeren en 25- tot 64-jarigen, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 15-24 & 25-64 jaar, 2024.....	52
Figuur 20: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55- tot 64-jarigen in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	55
Figuur 21: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 2014-2024	57
Figuur 22: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdsjaar Vlaams Gewest, 2014-2024	58
Figuur 23: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers Vlaams gewest, 2014-2024.....	59

Figuur 24: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen Vlaams Gewest, 2014-2024.....	60
Figuur 25: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd Vlaams Gewest, 2018-2024.....	61
Figuur 26: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur Vlaams Gewest, 2024.....	62
Figuur 27: Gemiddelde werkloosheidsduur van wzw (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur Vlaams Gewest, 2014 en 2024.....	63
Figuur 28: Aantal (y-as) en aandeel (% labels) werkzoekenden gekend bij VDAB per werkloosheidsduur van werkzoekenden zonder werk (%) tussen 55 en 64 jaar oud, naar werkloosheidsduur en uitkeringsgerechtigheid Vlaams Gewest, 2024.....	64
Figuur 29: Niet-beroepsactieengraad bij 55-plussers en 20- tot 54-jarigen, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2014-2024	65
Figuur 30: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij 55-plussers en 20- tot 54-jarigen, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024.....	68
Figuur 31: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024.....	71
Figuur 32: Absolute evolutie van de scholingsgraad naar migratieachtergrond (x 1000) Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014 & 2024.....	73
Figuur 33: Relatieve evolutie van de scholingsgraad naar migratieachtergrond (2014 = 100%) Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024.....	74
Figuur 34: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024	75
Figuur 35: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau en geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024	76
Figuur 36: Aantal (x 1 000) kortgeschoolden naar onderwijsniveau en leeftijd Vlaams Gewest, 2024.....	77
Figuur 37: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024	79
Figuur 38: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau en geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024.....	80
Figuur 39: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) kortgeschoolde werkzoekenden zonder werk naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering Vlaams Gewest, 2014-2024.....	81
Figuur 40: Niet-beroepsactieengraad bij kort- en hooggeschoolden, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024.....	82
Figuur 41: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij kort -en hooggeschoolden, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	84
Figuur 42: Aantal (x 1 000) en aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	88
Figuur 43: Werkzaamheidsgraad (%) van personen naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024	91
Figuur 44: Werkzaamheidsgraad (%) en kloof tussen mannen en vrouwen (ppt) bij personen met/zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	92
Figuur 45: Werknemers in de private en openbare sector per gendergroep en al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024 93	

Figuur 46: Aandeel (%) mannelijke en vrouwelijke werknemers bedienden en arbeiders in de private sector met/zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	94
Figuur 47: Werkloosheidsgraad (%) van personen met en zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	95
Figuur 48: Werkloosheidsgraad (%) van mannen en vrouwen met en zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024.....	95
Figuur 49: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) werkzoekenden zonder werk met een arbeidshandicap naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024.....	96
Figuur 50: Niet-beroepsactievengraad bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024.....	97
Figuur 51: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	99

Lijst van tabellen

Tabel 1: Socio-economisch profiel van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt (aandeel, %) Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	15
Tabel 2: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024.....	24
Tabel 3: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij personen geboren buiten EU-27 en in België, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024	33
Tabel 4: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten geboren buiten EU-27 en in België Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024	36
Tabel 5: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen geboren buiten EU-27 en in België Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	37
Tabel 6: Aandeel (%) (NEET)-jongeren naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024.....	45
Tabel 7: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-24 jaar en 15-29 jaar, 2023 en 2024.....	47
Tabel 8: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij jongeren en 25- tot 64-jarigen, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 15-24 & 25-64 jaar, 2024.....	51
Tabel 9: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024.....	56
Tabel 10: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij 55-plussers en 20- tot 54-jarigen, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024.....	66
Tabel 11: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten onder 55-plussers en 20- tot 54-jarigen Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024.....	69
Tabel 12: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen onder 55-plussers en 20- tot 54-jarigen Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024	70
Tabel 13: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024.....	72
Tabel 14: Ontleding van de kortgeschoolde arbeidsreserve onder 55-plussers, aantal (x 1000) en aandeel (%) van de bevolking tussen 55 en 64 jaar Vlaams Gewest, 2024.....	78
Tabel 15: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij kort- en hooggeschoolden, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024.....	83
Tabel 16: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten onder kort en -hooggeschoolden Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024.....	85
Tabel 17: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen onder kort en -hooggeschoolden Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024	86
Tabel 18: Aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024	89
Tabel 19: Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid, ziekte of beroepsziekte en ontvangen van inkomensvervangende/integratie tegemoetkoming bij erkenning van een handicap bij de groep van niet-beroepsactieve mannen en vrouwen Vlaams Gewest, 15-64 jaar	90

Tabel 20: Aandeel (%) deeltijds werk bij mannen en vrouwen naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	93
Tabel 21: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	98
Tabel 22: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten (in %) onder personen met en zonder langdurige hinder door een aandoening, ziekte of handicap Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024.....	100
Tabel 23: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen (in %) onder personen met en zonder langdurige hinder door een aandoening, ziekte of handicap Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024	101

Samenvatting

Personen met een migratieachtergrond

Personen met een migratieachtergrond worden in dit trendrapport gedefinieerd als personen geboren buiten de EU-27. Het aandeel personen geboren buiten de EU-27 in Vlaanderen is sinds 2016 vrij stabiel gebleven maar toont sinds 2023 een scherpe stijging en bedraagt in 2024 10,5% van de Vlaamse populatie.

Op vlak van werk is er de laatste tien jaar veel verbeterd voor personen met een niet-EU-27-migratieachtergrond: de werkzaamheidsgraad steeg van 53,6% in 2014 naar 64,5% in 2024. We merken hierbij wel een groot verschil op tussen mannen en vrouwen met een migratieachtergrond: mannen met een niet EU-27 migratieachtergrond hebben een werkzaamheidsgraad van 73,6% maar bij vrouwen met een niet-EU-27 migratieachtergrond ligt dit op 55,7%. De specifieke drempels die vrouwen met een migratieachtergrond op de Vlaamse arbeidsmarkt ervaren, geven we hier ook extra aandacht. Naast geslacht kan de generatie van de personen met een migratieachtergrond de positie op de arbeidsmarkt beïnvloeden. Hoewel de focus in dit rapport ligt op personen geboren buiten de EU-27 (1^e generatie), zijn er grote verschillen naar generatie. Mannelijke PMMA van de eerste generatie hebben een werkzaamheidsgraad die 6,1 procentpunt hoger ligt dan mannen van de 2^e generatie (personen geboren in België maar met een herkomstnationaliteit van buiten de EU-27). Onder vrouwen stellen we daarentegen het omgekeerde vast: de werkzaamheidsgraad van 2^e generatie vrouwen met een migratieachtergrond ligt 4 procentpunt hoger dan de 1^e generatie.

De werkloosheidsgraad van personen met een migratieachtergrond nam sterk af tijdens de afgelopen tien jaar; van 15,3% in 2014 naar 8,2% in 2024 – hoewel de werkloosheidsgraad licht is gestegen ten opzichte van 2023 (+1,1 procentpunt). Bovendien observeren we in 2023 en 2024 een grote stijging van de totale populatie van werkzoekenden zonder werk ingeschreven bij VDAB en met een migratieachtergrond. Deze stijging blijkt voornamelijk te wijten aan een sterke stijging in 2023 en 2024 van de niet-uitkeringsgerechtigden die minder dan 2 jaar werkloos zijn. We kunnen deze sterke stijging hoofdzakelijk toewijzen aan de verschillende activeringsmaatregelen van de vorige Vlaamse Regering, zoals de verhoogde doorstroom vanuit de OCMW's en de verplichte inschrijving van inburgeraars.

Opvallend hierbij is de vaststelling dat vrouwen met een migratieachtergrond sterk ondervertegenwoordigd zijn in het onderwijs (-6,9-procentpunt) en in mindere mate ook onder de vrije beroepen (-0,7-procentpunt). Gegeven de ambitie van de huidige Vlaamse regering (2024-2029) om meer vrouwelijke PMMA aan het werk te krijgen, is vooral de ondervertegenwoordiging in het onderwijs opmerkelijk te noemen.

In 2024 is 30,0% van de Vlamingen tussen 20 en 64 jaar die buiten de EU-27 geboren zijn niet-beroepsactief. Dit is het laagste niveau van het voorbije decennium, maar blijft aanzienlijk hoger dan bij in België geboren (19,2%). Het verschil wordt vooral verklaard door vrouwen geboren buiten de EU-27: 39,9% van hen is niet-beroepsactief, tegenover 19,8% bij mannen. Positief is wel dat vrouwen de voorbije jaren een sterkere inhaalbeweging hebben gemaakt, al blijft de kloof met mannen groot.

Binnen de niet-beroepsactieven is een klein aandeel (2,5%) op zoek naar werk of beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Bijna 3 op de 10 (27,5%) van de personen geboren buiten EU-27 zijn niet

op zoek en ook niet beschikbaar voor werk, wat beduidend hoger ligt dan bij personen geboren in België (18,3%).

De werkzaamheidsgraad zou sterk kunnen stijgen door een deel van de arbeidsreserve te activeren. Voor personen geboren buiten de EU-27 kan deze toenemen van 64,5% naar 74,7% (+10,2 procentpunt). Bij mannen ligt de potentiële werkzaamheidsgraad het hoogst (84,9% tegenover 65,0% bij vrouwen), al is de relatieve groeimarge bij vrouwen iets groter.

Tot slot blijkt uit onze resultaten dat arbeidsongeschikten geboren buiten EU-27 doorgaans iets zichtbaarder zijn bij VDAB, iets vaker recente werkervaring hebben en minder vaak afhankelijk zijn van een uitkering dan hun Belgische tegenhangers. Huisvrouwen en -mannen geboren buiten de EU-27 staan daarentegen verder van de arbeidsmarkt, vooral omdat zij veel minder vaak eerdere werkervaring kunnen voorleggen.

Jongeren (15-24 jaar) en NEET-jongeren (15-29 jaar)

De werkzaamheidsgraad van jongeren (15-24 jaar) daalt van 31,9% in 2023 naar 31,5% in 2024. Na een daling van de jeugdwerkloosheidsgraad van 2021 naar 2022, is de jeugdwerkloosheidsgraad van 2024 (14,5%) voor het tweede jaar op rij gestegen (+2,7 procentpunt in vergelijking met 2023). Hierbij blijven kortgeschoolden jongeren, net zoals de vorige jaren, het meest kwetsbaar op de arbeidsmarkt. Hun werkloosheidsgraad bedraagt in 2024 23,3%. Tussen 2022 en 2024 steeg het aantal ingeschreven werkzoekende jongeren bij VDAB van 26 200 naar 33 900. In 2024 is bijna 3 op de 4 van hen (72,0%) niet-uitkeringsgerechtigd, tegenover 51,5% tien jaar eerder. Dit komt onder meer door strengere voorwaarden voor uitkeringen en de verplichte inschrijving van onder andere inburgeraars en leefloners sinds 2022. Het aandeel langdurig werkloze jongeren (meer dan 2 jaar) blijft stabiel rond 10 à 11%, met pieken tijdens COVID-19. Binnen die groep daalde het aandeel met uitkering van 6,5% in 2014 naar 3,5% in 2024. Daardoor worden relatief weinig jongeren rechtstreeks geraakt door federale maatregelen die uitkeringen in de tijd beperken.

NEET-jongeren zijn jongeren die niet werken en geen onderwijs, opleiding of training volgen. Deze groep jongeren wordt doorgaans gekenmerkt door een hogere kwetsbaarheid. Die kwetsbaarheid kan op lange termijn gevolgen hebben: jongeren die voor een langere periode noch werken noch een opleiding volgen, zijn ook in hun latere levensfasen vaker werkloos of niet-beroepsactief. De NEET-ratio toont een wisselend verloop. Bij 15-24-jarigen in Vlaanderen steeg ze de laatste jaren licht tot 5,7% in 2024, maar dat is nog steeds 4,1 procentpunt lager dan in 2014. Voor de bredere groep 15-29-jarigen bleef de ratio stabiel of daalde licht (met 7,2% in 2024), vooral dankzij een daling bij 25-29-jarigen (10,1% in 2024). De arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren blijft weliswaar precair, zeker omdat meer kwetsbare arbeidsmarktprofielen (zoals jongeren geboren buiten België, kortgeschoolden en jongeren die hinder ervaren door een aandoening, handicap of ziekte) nog steeds oververtegenwoordigd zijn binnen de NEET-groep en ook een grotere afstand tot de arbeidsmarkt laten optekenen. Achter de globale NEET-ratio schuilen dus nog steeds grote verschillen en ongelijkheden.

In 2024 is 63,2% van de jongeren (15-24 jaar) niet-beroepsactief. Dat hoge aandeel is grotendeels te verklaren doordat velen nog studeren: 56,5% geeft aan student te zijn en is daarbij niet zoekend of beschikbaar voor werk. Een klein aandeel (4,2%) zou beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt of op zoek zijn naar een job. Vrouwelijke jongeren zijn structureel vaker niet-beroepsactief dan hun mannelijke leeftijdsgenoten, al is de kloof kleiner geworden: van 4,4 procentpunt in 2014 naar 2,6 procentpunt in 2024. Dit wijst op een positieve inhaalbeweging voor vrouwen.

De werkzaamheidsgraad zou sterk kunnen stijgen door een deel van de arbeidsreserve te activeren. Voor jongeren kan deze toenemen van 31,5% naar 41,7%, (+10,2 procentpunt). Bij mannen ligt de potentiële werkzaamheidsgraad het hoogst (43,4% tegenover 40,0% bij vrouwen) en kennen zij ook de grootste potentiële groei, omdat zij vaker vertegenwoordigd zijn in groepen die iets dichterbij de arbeidsmarkt staan (werklozen en zoekenden of beschikbaren).

55-plussers

De vergrijzing van de samenleving zet zich zeker nog tot 2040 door, dat maakt ook dat de arbeidsmarktparticipatie van de 55-plussers nog lang en in toenemende mate een belangrijk thema is. Deze arbeidsmarktparticipatie gaat alvast sinds 2014 in crescendo: de werkzaamheidsgraad van de 55-plussers nam over deze periode toe van 44,3% in 2014 tot 62,4% in 2024. Deze sterke groei is echter ook een indicatie dat er nog marge voor verbetering is. Ondanks een bijna halvering van de generatiekloof met de 25- tot 54-jarigen, blijft deze nog steeds 23,9 procentpunt bedragen, wat wel een daling is tegenover de 25,9 procentpunt van 2023. Tot de leeftijd van 59 jaar blijft de werkzaamheidsgraad op een relatief hoog niveau, daarna gaat het echter snel bergaf.

De werkloosheidsgraad van de 55-plussers daalt in 2024 tot 1,9%, het laagste niveau dat we ooit maten. Dit terwijl de werkloosheidsgraad stijgt bij de 15-54-jarigen. De werkloosheid van 55- tot 64-jarigen ligt maar liefst 2,4 procentpunt lager dan bij de 15- tot 54-jarigen. Eenmaal in de werkloosheid, is de uitstroom naar werk van oudere werkzoekenden echter wel bijzonder laag in vergelijking met jongere leeftijdsgroepen. Zo zijn 55,8% van de werkloze 55-plussers al langer dan twee jaar werkloos, tegenover slechts 21,9% bij de 20-54-jarigen. Ook hier is er een grote verbetering merkbaar, want in 2014 bedroeg het aandeel werkloze 55-plussers dat langer dan twee jaar werkloos is nog 64,2%. Bovendien daalt het aandeel werkloze 55-plussers dat een uitkering krijgt aanzienlijk sinds 2021.

In 2024 is 36,4% van de 55-plussers niet-beroepsactief. Dat is het laagste cijfer in tien jaar, maar nog steeds aanzienlijk hoger dan bij de 20- tot 54-jarigen (15,5%). Vrouwelijke 55-plussers zijn structureel vaker niet-beroepsactief dan hun mannelijke leeftijdsgenoten. Positief is dat vrouwen geboren buiten de EU-27 de voorbije jaren een sterkere inhaalbeweging maakten, al blijft de kloof met mannen groot (respectievelijk 41,1% tegenover 31,7% in 2024).

Binnen de niet-beroepsactieve groep is een klein aandeel (0,7%) op zoek naar werk of beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Meer dan 3 op de 10 (35,7%) van de 55-plussers zijn niet zoekend en niet beschikbaar, wat beduidend hoger ligt dan bij de 20- tot 54-jarigen (14,3%). Vooral gepensioneerden (18,7%) en arbeidsongeschikten (10,3%) verklaren deze hogere niet-beroepsactievengraad.

De werkzaamheidsgraad van 55-plussers zou een stuk kunnen stijgen door een deel van de arbeidsreserve te activeren. Voor 55-plussers kan deze graad toenemen van 62,4% naar een potentiële werkzaamheidsgraad van 65,5% (+3,1 procentpunt). Relatief gezien is de groeimarge groter bij vrouwelijke 55-plussers (+5,6% tegenover +4,6% voor mannen).

Tot slot blijkt uit onze resultaten dat arbeidsongeschikten boven de 55 jaar doorgaans minder zichtbaar zijn bij VDAB en iets vaker een uitkering ontvangen, maar wel vaker werkervaring hebben dan hun jongere tegenhangers. Huisvrouwen en -mannen boven de 55 jaar ontvangen daarentegen minder vaak een uitkering dan jongere generaties, maar zijn eveneens iets minder zichtbaar bij VDAB en beschikken vaker over eerdere werkervaring.

Kortgeschoolden

Het aandeel kortgeschoolden (25-64 jaar) lijkt zich na jaren van continue daling de recente jaren te stabiliseren. De daling van de voorbije decennia werd vooral ingegeven door de hoge uitstroom bij oudere leeftijdscategorieën die doorgaans korter geschoold zijn. De stelselmatige afvlakking daarentegen hangt onder meer samen met het naar elkaar toe groeien van onderwijsniveau van de categorie 25-55 en 55-plussers en de toename van mensen met een migratieachtergrond waarbij het aantal midden- en hogeschoolden sneller toeneemt dan het aantal kortgeschoolden.

Het niveau van de werkzaamheidsgraad hangt sterk samen met de scholingsgraad; in 2024 is 53,7% van de kortgeschoolden (25-64 jaar) aan het werk tegenover 90,0% bij hogeschoolden. Dit neemt niet weg dat in vergelijking met vorig jaar de kortgeschoolden er als enige groep op vooruit zijn gegaan met een stijging van 1,1 procentpunt en hiermee bereiken ze opnieuw het pre-Covid niveau van 2019. Deze ongelijkheid vertaalt zich bovendien ook in het verschil tussen mannen en vrouwen: de genderkloof in werkzaamheidsgraad bedraagt in 2024 20,2% bij kortgeschoolden terwijl die bij hogeschoolden slechts een verschil van 3,9% registreert.

Analoog aan de werkzaamheidsgraad stellen we vast dat kortgeschoolden een meer kwetsbare positie innemen op de arbeidsmarkt dan midden- of hogeschoolden. In 2024 is 5,3% van de kortgeschoolden werkloos in vergelijking met respectievelijk 3,3% en 1,8% bij midden- en hogeschoolden. In tegenstelling tot de werkzaamheidsgraad zien we dat hier kortgeschoolde mannen (5,8%) vaker werkloos zijn dan vrouwen (4,4%). Ondanks de dalende werkloosheidsgraad in 2024 die waargenomen wordt op basis van de EAK, stijgt het aantal werkloze kortgeschoolden die geregistreerd zijn bij VDAB. Dit heeft vooral te maken met de verplichte inschrijving van mensen met een (equivalent) leefloon, sociale huurders en inburgeraars die voorheen niet zichtbaar waren in de cijfers, en die zichzelf mogelijk nog steeds als niet-beroepsactief beschouwen bij survey-onderzoek zoals dat van EAK.¹

In 2024 is 43,3%, van de kortgeschoolde Vlamingen tussen 25 en 64 jaar niet-beroepsactief, vrijwel gelijk aan tien jaar eerder (43,4%). Dit wijst erop dat de arbeidsmarktpositie van kortgeschoolden structureel kwetsbaar blijft. Opvallend is dat dit de enige kwetsbare groep in dit rapport is waarvoor geen verbetering wordt vastgesteld. Bovendien is de kloof tussen mannen en vrouwen groter geworden: van 19,6 procentpunt in 2014 naar 22,1 procentpunt in 2024. Waar andere groepen een inhaalbeweging van vrouwen laten zien, is dit bij kortgeschoolden dus niet het geval – de ongelijkheid is zelfs toegenomen.

Binnen de niet-beroepsactieven is een klein aandeel (1,6%) op zoek naar werk of beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Meer dan 4 op de 10 (41,7%) zijn niet zoekend en niet beschikbaar, wat beduidend hoger ligt dan bij de hogeschoolden (7,7%). Kortgeschoolden in deze groep geven vaker aan arbeidsongeschikt te zijn (17,6% tegenover 1,9% bij hogeschoolden), gepensioneerd (11,3% tegenover 2,2%) of huisvrouw/-man (10,2% tegenover 1,4%).

De werkzaamheidsgraad van kortgeschoolden kan nog groeien van 53,7% naar 60,0% (+6,3 procentpunt) bij activering van de arbeidsreserve. Mannen hebben daarbij de hoogste potentiële werkzaamheidsgraad (69,8% tegenover 48,4% bij vrouwen), al is de relatieve groeimarge voor vrouwen iets groter.

¹ Meer duiding over het verschil in de evolutie tussen kortgeschoolde werklozen op basis van EAK-gegevens en geregistreerde kortgeschoolde werklozen bij VDAB is terug te vinden in de sectie over werkloosheid in het hoofdstuk over kortgeschoolden.

Tot slot tonen onze resultaten dat kortgeschoolde huisvrouwen en -mannen en arbeidsongeschikten doorgaans minder zichtbaar zijn bij VDAB, minder vaak eerdere werkervaring hebben en vaker een uitkering ontvangen dan hun hooggeschoolde tegenhangers. Zij staan dus verder af van de arbeidsmarkt.

Personen met langdurige hinder

Ongeveer 15% van de bevolking tussen 15 en 64 jaar ondervond in 2024 minstens in enige mate langdurige hinder bij het werken of in hun dagelijks leven door een handicap, aandoening of ziekte. Binnen deze groep zien we vaker andere doelgroepen voorkomen zoals kortgeschoolden en 55-plussers. Ongeveer de helft van personen met langdurige hinder is aan het werk, maar er is een groot verschil in werkzaamheidsgraad naargelang de ernst van de langdurige hinder. Terwijl de werkzaamheidsgraad hoger ligt bij personen met enige mate van langdurige hinder (65,1%), ligt de werkzaamheidsgraad beduidend lager bij personen die in erge mate langdurige hinder ondervinden (27,7%). In het algemeen is er een grote werkzaamheidskloof met de algemene bevolking (32,2 procentpunt). Als we de werkzaamheidsgraden van mannen en vrouwen afzonderlijk bekijken, dan zien we een kloof waarbij mannen vaker werkzaam zijn dan vrouwen. Enkel bij de groep van personen die in erge mate langdurige hinder ondervinden, zien we dat vrouwen iets vaker werken dan mannen.

De groep werkenden binnen deze doelgroep steeg de laatste tien jaren, maar blijft nog steeds vaker deeltijds werken (41% werkt deeltijds). Als we hier kijken naar het verschil tussen mannen en vrouwen, dan zien we dat meer dan de helft van de vrouwen die langdurige hinder ondervinden deeltijds werken (56,5%), terwijl dit bij de mannen slechts een vijfde is (22,5%).

In 2024 stijgt de werkloosheidsgraad ook verder naar 6,2% van de personen die langdurige hinder ervaren. Als we de werkloosheidsgraad naargelang geslacht bekijken, dan zien we vooral bij mannen die in erge mate langdurige hinder ondervinden een hogere werkloosheidsgraad (13,6%).

In 2024 is 47,2% van de Vlamingen met langdurige hinder niet-beroepsactief (20- tot 64-jarigen). Hoewel dit het laagste niveau van het afgelopen decennium is, blijft het aandeel aanzienlijk hoger dan bij personen zonder langdurige hinder (15,3%). Vrouwen met langdurige hinder zijn structureel vaker niet-beroepsactief dan mannen, al maakten ze de afgelopen jaren een sterkere inhaalbeweging. Toch blijft er een kloof bestaan (48,9% tegenover 45,0% bij mannen).

Binnen de niet-beroepsactieven is een klein aandeel (1,4%) op zoek naar werk of beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Meer dan 4 op 10 (45,8%) van de personen met langdurige hinder zijn niet op zoek en ook niet beschikbaar voor werk.

De werkzaamheidsgraad kan een stuk stijgen wanneer een deel van de arbeidsreserve wordt geactiveerd: van 49,8% naar 55,8% (+6,0 procentpunt). Mannen hebben daarbij zowel een hogere potentiële werkzaamheidsgraad (58,2% tegenover 53,9%) als een grotere groeimarge (+6,6 procentpunt tegenover +5,5 procentpunt bij vrouwen). Dit verschil hangt samen met de lagere reguliere werkzaamheidsgraad van vrouwen én het feit dat vrouwen met hinder vaker terug te vinden zijn in groepen die verder van de arbeidsmarkt staan.

Tot slot blijkt uit onze resultaten dat arbeidsongeschikten en huisvrouwen en -mannen met langdurige hinder doorgaans net iets minder zichtbaar zijn bij VDAB, vaker een uitkering ontvangen en minder vaak recente werkervaring hebben dan hun tegenhangers zonder langdurige hinder. Ze staan dus duidelijk verder af van de arbeidsmarkt.

Tabel 1: Socio-economisch profiel van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt (aandeel, %) | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Populatie (20-64 jaar)	Geboren buiten EU-27 (20-64 jaar)	Jongeren (15-24 jaar)	55-plussers (55-64 jaar)	Kortgeschoolden (25-64 jaar)	Personen met langdurige hinder (20- 64 jaar)
Trendindicatoren						
Werkzaamheidsgraad	76,9	64,5	31,5	62,4	53,7	49,8
Werkloosheidsgraad (15-64 jaar)	3,8	8,2	14,5	1,9	5,3	6,2
Niet-beroepsactiviteitsgraad	20,5	30,0	63,2	36,4	43,3	47,2

Noot: NEET-jongeren worden in deze tabel niet besproken, aangezien deze groep enkel ingedeeld kan worden naar aandeel werklozen en niet-beroepsactieven. In hoofdstuk twee gaan we dieper in op deze indeling.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Inleiding

In deze editie van het Trendrapport rapporteren we over de positie van kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt in 2024, bekijken we de evolutie van deze positie over de laatste tien jaar (2014-2024), en vergelijken we de kwetsbare doelgroep met de algemene populatie. We doen dit hoofdzakelijk aan de hand van de enquête naar de arbeidskrachten (EAK), die jaarlijks wordt uitgevoerd door Statbel. We focussen ons op de volgende kwetsbare groepen:

- Personen met een niet EU-27 migratieachtergrond
- Jongeren en meer specifiek NEET-jongeren
- 55-plussers
- Kortgeschoolden
- Personen met langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, oftewel personen met een arbeidshandicap

In eerdere edities van het Trendrapport namen we ook vrouwen onder de loep als kwetsbare groep op de arbeidsmarkt. We opteren in deze editie om bij elke kwetsbare groep waar relevant de opsplitsing tussen mannen en vrouwen te maken, omdat geslacht vaak een versterkende factor is wanneer we spreken over kwetsbaarheden.

In dit rapport maken we gebruik van beschrijvende statistieken. Er worden geen causale relaties bestudeerd. De kwetsbare groepen worden afgebakend op basis van meetbare en voornamelijk socio-demografische kenmerken. Er bestaan natuurlijk nog andere kwetsbare groepen, zoals mensen in armoede, laaggeletterden, enzovoort. Deze groepen kunnen tot op zekere hoogte overlappen met de groepen die we in dit trendrapport bestuderen, maar kunnen niet afgebakend worden op basis van de EAK-enquête en worden als dusdanig niet afzonderlijk besproken. Via focusboxen zoomen we in elk hoofdstuk in op bijkomende inzichten, verkregen via additionele analyses alsook alternatieve databronnen.

We hanteren in elk hoofdstuk eenzelfde indeling om kernindicatoren gelinkt aan de arbeidsmarkt in kaart te brengen. Deze zijn:

- Werkzaamheidsgraad
- Werkloosheidsgraad
- Werkloosheidsduur (op basis van VDAB-data)
- Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve

Hierna bespreken we kort de gebruikte EAK-data, de afbakeningen van de kwetsbare doelgroepen, alsook de definitie van deze kernindicatoren.

Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK)

De data in dit rapport zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Dit is de Belgische versie van de Europese Labour Force Survey, gecoördineerd door Eurostat. De enquête is geharmoniseerd op Europees niveau. De gemeten concepten werden gedefinieerd en geoperationaliseerd via het Internationaal Arbeidsbureau/International Labour Organization (IAB/ILO), waardoor een vergelijkbaarheid op internationaal vlak wordt gewaarborgd.

De EAK is een jaarlijkse enquête bij Belgische privéhuishoudens, uitgevoerd door Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium). Het verschaft jaarlijks arbeidsmarktindicatoren voor België en de regio's. Meer info vindt u op de website [Enquête naar de arbeidskrachten \(EAK\) | Statbel](#).

De EAK is een steekproefenquête, wat betekent dat we de resultaten steeds moeten interpreteren binnen een bepaald betrouwbaarheidsinterval. De cijfers zijn representatief en worden geëxtrapoleerd naar de volledige Vlaamse populatie, waardoor we in dit rapport schattingen kunnen maken over de absolute aantallen van personen die deel uitmaken van een kwetsbare groep. Meer informatie over de interpretatie van de cijfers vindt u op de website [EAK FAQ | Statbel](#).

Belangrijke duiding bij de EAK-data

De EAK onderging in 2017 een ingrijpende methodologische hervorming. In 2021 werd bovendien een nieuwe vragenlijst ingevoerd naar aanleiding van het nieuwe Europese kaderreglement (EU-verordening 2019/1700). Daardoor is voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van de evoluties. Verder zijn er enkele markante verschuivingen te bemerken die niet altijd een directe verklaring hebben. Zo zien we in 2023 bij kortgeschoolden en personen met een migratieachtergrond schokken in de data zonder dat daar een directe verklaring voor te vinden is. Indien deze aanpassingen zichtbaar zijn in de evoluties, wordt dit ook verduidelijkt in de tekst of via een noot onder de figuur.

Ten slotte is er een lichte onderschatting van de werkzaamheidsgraad opgemerkt in Vlaanderen over de periode 2021-2024 door een enquêteursprobleem in Vlaams-Brabant. Meer informatie hierover vindt u via de website van [Statbel](#) en [Steunpunt Werk](#).

Kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt

Personen met een migratieachtergrond

We definiëren personen met een migratieachtergrond hier als personen geboren buiten de EU-27. Doorheen het rapport vergelijken we deze groep met personen geboren in de EU-27 (exclusief België) en personen geboren in België. De EU-27 omvat alle landen die ten tijde van de publicatie van dit rapport onderdeel zijn van de Europese Unie. Merk op dat we met deze definitie van personen met een migratieachtergrond geen rekening houden met de herkomst van de ouders maar enkel met het geboorteland van de personen in kwestie. Dit heeft als gevolg dat kinderen van immigranten niet worden meegenomen als personen met een migratieachtergrond in de analyses (met uitzondering van een focusbox in het hoofdstuk over personen met een migratieachtergrond).

Jongeren (15-24 jaar) en NEET-jongeren (15-29 jaar)

Jongeren beschouwen we hier als personen met een leeftijd van 15 tot en met 24 jaar.

NEET staat voor Not in Employment, Education or Training. Jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 29 jaar die noch een opleiding volgen, noch aan het werk zijn, worden beschouwd als een kwetsbare groep, de NEET jongeren. Op basis van de Europese definities wordt een jongere als NEET beschouwd wanneer hij of zij geen opleiding volgde in de referentieperiode van vier weken. Dit betekent dat ze geen regulier onderwijs mogen volgen noch student in vakantie mogen zijn, noch een opleiding buiten het reguliere onderwijs mogen volgen. Daarenboven zijn deze jongeren niet aan het werk.

55-plussers

We bakenen in dit trendrapport de groep van 55-plussers af als personen met een leeftijd van 55 tot en met 64 jaar. Waar het relevant is maken we bijkomend een onderscheid tussen de groep van 55- tot en met 59-jarigen en 60- tot en met 64-jarigen, aangezien deze twee groepen een andere positie innemen op de Vlaamse arbeidsmarkt.

Kortgeschoolden

Onderwijsniveau wordt ingedeeld aan de hand van het hoogst behaalde diploma van de respondent; deze indeling komt overeen met de internationaal geldende ISCED-indeling (International Standard Classification of Education):

- Kortgeschoolden zijn de personen zonder einddiploma van het secundair onderwijs (ISCED 1997: 0-2; ISCED 2011: 0-2)
- Middengeschoolden zijn de personen met een diploma van het secundair onderwijs van de 3de graad, samen met de personen in het bezit van een diploma postsecundair niet-hoger onderwijs (ISCED 1997: 3-4; ISCED 2011: 3-4)
- Hooggeschoolden zijn de personen met een diploma hoger onderwijs (inclusief voortgezette universitaire opleiding en een doctoraat met proefschrift) (ISCED 1997: 5-6; ISCED 2011: 5-8)

Personen met een arbeidshandicap

De groep personen met een arbeidshandicap bakenen we af als de personen die aangeven in hun dagelijkse bezigheden op het werk of daarbuiten in beperkte of erge mate hinder te ondervinden door een handicap, aandoening of ziekte én deze hinder reeds zes maanden of langer ervaren. De operationalisering is gebaseerd op het VN-verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap. Daarin wordt gesteld dat niet enkel gekeken dient te worden naar de positie en participatie van personen met een erkende handicap, maar naar alle personen die door een langdurige ziekte, aandoening of handicap hinder ondervinden om volwaardig te participeren in de samenleving.

De vragenlijst werd in 2021 aangepast en de vraag rond hinder ervaren door een beperking werd ontdudd door de langdurigheid van de beperking in een aparte vervolgvraag te bevragen en deze te expliciteren als minstens zes maanden. Indien we spreken over personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte, impliceren we enkel deze personen die minstens zes maanden deze hinder ondervinden.

Trendindicatoren en hun definities

De indeling naar arbeidsmarktpositie in de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) is gebaseerd op de definities van het Internationaal Arbeidsbureau/International Labour Organization (IAB/ILO). De bevolking op arbeidsleeftijd wordt ingedeeld in drie socio-economische posities: werkend, werkloos en niet-beroepsactief. Onder de niet-beroepsactieven schuilt er verder nog heel wat verborgen arbeidspotentieel, dat we classificeren als de arbeidsreserve.

Werkenden en werkzaamheidsgraad

Iemand wordt als werkend beschouwd als hij of zij tijdens de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht, of een job heeft maar tijdelijk afwezig is omwille van ziekte/arbeidsongeschiktheid², moederschaps- of vaderschapsverlof, vakantie of het volgen van een werkgerelateerde opleiding. Personen die om andere redenen afwezig zijn (bijvoorbeeld tijdelijke werkloosheid), worden enkel tot de werkenden gerekend als hun afwezigheid niet langer dan drie maanden duurt.

Vanaf 2021 zijn er wijzigingen aangebracht in de classificatie van personen met een job die afwezig zijn in de referentieweek. Personen die afwezig zijn om 'andere redenen', zoals tijdelijke werkloosheid, worden enkel tot de werkenden gerekend indien ze maximaal drie maanden afwezig zijn. Dit betekent dat personen die langer dan drie maanden voltijds tijdelijk werkloos zijn, niet langer bij de werkenden gerekend worden. Personen in ouderschapsverlof worden tot de werkenden gerekend, behalve als ze geen loon of uitkering van de RVA ontvangen én langer dan drie maanden in ouderschapsverlof (zullen) zijn. Seizoenarbeiders buiten het seizoen worden enkel als werkend beschouwd als ze buiten het seizoen nog regelmatig taken of klussen (bv. onderhoudswerken) uitvoeren voor hun job of bedrijf.

De werkzaamheidsgraad geeft het percentage werkende personen in de bevolking van 20 tot 64 jaar weer.

Werklozen, werkloosheidsgraad en werkloosheidsduur

De niet-werkenden die afgelopen vier weken actief naar werk hebben gezocht en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (= binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen), samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint, vormen samen de groep van werklozen. Deze werkloosheidscijfers staan los van een eventuele inschrijving bij VDAB of van het ontvangen van een uitkering van de RVA, en zijn niet vergelijkbaar met deze administratieve werkloosheidscijfers.

Onder actief zoekgedrag naar werk valt onder andere: contact opnemen met VDAB om werk te vinden, zich wenden tot een uitzend-, wervings- of selectiebureau, zelf werkgevers benaderen, een jobbeurs bezoeken, of deelnemen aan een test, wervingsexamen of sollicitatiegesprek.

De werkloosheidsgraad geeft het percentage werklozen in de beroepsbevolking van 15 tot 64 jaar weer. De beroepsbevolking wordt gevormd door de werkenden en werklozen.

De werkloosheidsduur wordt via de administratieve data van VDAB gemeten. In het rapport wordt enerzijds een onderscheid gemaakt naargelang een persoon wel of niet

² De arbeidsongeschikten die we hier bespreken onder 'Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve', behoren tot de niet-beroepsactieven die niet actief op zijn naar werk en ook niet direct beschikbaar zijn om te starten in een job.

uitkeringsgerechtigd is en anderzijds naargelang een persoon langer of minder lang dan 2 jaar werkzoekend is.³ Werkzoekenden zonder werk worden door VDAB gedefinieerd als alle burgers zonder job die ingeschreven zijn bij de VDAB.

Niet-beroepsactieven, niet-beroepsactiviteitsgraad en arbeidsreserve

Niet-beroepsactieven zijn personen die niet tot de ILO-werkenden noch tot de ILO-werklozen behoren.

Zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven kunnen ingedeeld worden in twee categorieën. De eerste categorie 'niet beschikbaar, wel zoekend' bestaat uit personen die actief op zoek zijn naar werk maar op dit moment niet direct beschikbaar zijn om aan de slag te gaan. Hun beschikbaarheid kan belemmerd worden doordat ze bijvoorbeeld studies moeten afronden, geen alternatief vinden voor de zorg voor kinderen, (tijdelijk) arbeidsongeschikt zijn, ... De tweede categorie 'niet zoekend, wel beschikbaar' omvat enerzijds personen die wel willen werken en onmiddellijk beschikbaar zijn, maar momenteel niet op zoek zijn naar een job. Anderzijds behoren ook personen tot deze groep die een eerder passieve zoekstrategie hanteren. Het gaat vaak om ontmoedigde werklozen: ze hebben de hoop opgegeven, omdat ze denken niet over de juiste kwalificaties te beschikken, geen werk in de nabije omgeving te vinden, moeilijkheden hebben met de taal, of denken dat ze te jong zijn voor een baan. Hierdoor passen ze niet volledig in het vooropgestelde profiel van een actieve werkloze, maar delen ze wel kenmerken met deze groep.

Niet zoekende en niet beschikbare niet-beroepsactieve personen zijn niet op zoek naar werk en ook niet beschikbaar om onmiddellijk te starten in een job. Deze groep wordt naargelang hun zelfgedefinieerde sociaaleconomische statuten nog onderverdeeld in:

- Zelfgepercipieerd werkend of werkloos: hoewel deze personen niet actief zoeken en niet beschikbaar zijn, beschouwen ze zichzelf wel als beroepsactief, namelijk werkend of werkloos. Binnen deze groep vallen bijvoorbeeld personen die vrijwilligerswerk doen, personen die langer dan drie maanden in loopbaanonderbreking zijn, personen die zich langer dan drie maanden ononderbroken in een stelsel van tijdelijke werkloosheid bevinden of personen die passief zoeken naar werk en niet direct beschikbaar zijn. Zij worden volgens de ILO-definitie niet als werkend of actief zoekende werkloze beschouwd, maar kunnen zichzelf wel als een werkende of werkloze percipiëren en zo in deze categorie terechtkomen.
- Arbeidsongeschikten: deze groep geeft aan niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen. We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. Aangezien deze cijfers gebaseerd zijn op EAK, wijken ze af van de administratieve aanduiding van arbeidsongeschikten (cfr. RIZIV).
- Huisvrouwen en -mannen: deze groep geeft aan huishoudelijk werk uit te voeren. De zorg voor kinderen of andere hulpbehoevende personen kan hiervoor als reden worden opgegeven.

³ Onder 'uitkeringsgerechtigden' zitten de werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag: zij ontvangen een werkloosheidsvergoeding of willen een vergoeding aanvragen. Onder 'niet-uitkeringsgerechtigden' zitten de jongeren in beroepsinschakelingstijd, voormalig niet-beroepsactieve werkzoekenden zonder werk (mensen met een leefloon, inkomensvervangende tegemoetkoming, ziekte-uitkering of vrij ingeschreven werkzoekenden zonder uitkering) en de overige werkzoekenden zonder werk (werkzoekenden die momenteel uitgesloten zijn van het recht op werkloosheidsuitkeringen en arbeidszorgmedewerkers). Meer informatie kan men vinden op <https://arvastat.vdab.be/help/wzw.html> en <https://arvastat.vdab.be/help/uitkeringsstatus.html>.

- Studenten: deze groep geeft aan te studeren. Het merendeel van hen zal zich na afronding van studies op de arbeidsmarkt begeven
- Gepensioneerden: de laatste groep zijn de gepensioneerden. Zij hoeven zich niet beschikbaar te stellen om vacatures in te vullen, ook al is het in principe niet uitgesloten dat ze nog werk kunnen verrichten tijdens hun pensioen.

De niet-beroepsactieve arbeidsreserve is belangrijk om mee te nemen, naast de traditionele focus op actieve werklozen, als we het arbeidspotentieel wensen te meten. Naast de actieve werklozen is er een grote groep van niet-beroepsactieven. Een deel van deze groep kan worden aangesproken om de vacatures in te vullen (zie Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste & Sourbron, 2023).

Meer informatie via de websites en dashboards van Departement WEWIS en Steunpunt Werk

Dit trendrapport beschrijft de voornaamste indicatoren en de meest voorname kwetsbare groepen op onze arbeidsmarkt. Meer informatie kan altijd verkregen worden via de kanalen van het departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS) en het Steunpunt Werk.

Via het open dataplatform <https://opendata.wse.vlaanderen.be/pages/homepage/> van het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie, kan u open data verkennen en downloaden, alsook dashboards bekijken. Ook het kennisplatform <https://www.vlaanderen.be/kennisplatform-werk-en-sociale-economie> bundelt actuele inzichten gebaseerd op rapporten, onderzoeken, webinars enzomeer over Werk en Sociale Economie waarbij het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie betrokken is.

[Steunpunt Werk](#) biedt een ruime waaier aan van cijfers en dashboards. Met het dashboard ‘[Arbeidsreserve](#)’ geven we zicht op de arbeidsreserve binnen werkenden, werklozen en niet-beroepsactieven in België, Vlaanderen, de andere regio’s en de provincies. Vergelijkingen kunnen gemaakt worden over verschillende regio’s en tijdsperiodes heen, en binnen eenzelfde regio. We bieden enerzijds een meer statische blik op de verschillende groepen van arbeidsreserve en hun evoluties doorheen de tijd, volgens de gekozen regio. Anderzijds brengen we de transities in beeld vanuit de verschillende groepen van arbeidsreserve naar verschillende socio-economische posities een jaar later.

Daarnaast presenteren we in ons dashboard ‘[Vlaanderen binnen Europa](#)’ een brede waaier aan arbeidsmarktindicatoren in een Europees vergelijkend perspectief. Deze indicatoren zijn gebundeld rond zes thema’s: activiteitsgraad, werkzaamheid, werkloosheid, jobkenmerken, opleiding en arbeidsreserve. Voor de indicatoren werkzaamheid en werkloosheid is het mogelijk om de situatie van kwetsbare groepen – zoals kortgeschoolden, personen geboren buiten de EU-27, vrouwen, jongeren en 55-plussers – te vergelijken met die in andere EU-landen over een langere tijdsperiode. Ook het aandeel NEET-jongeren wordt opgenomen onder het thema ‘Opleiding’.

Tot slot bespreken we in dit rapport ook steeds de potentiële werkzaamheidsgraad per kwetsbare groep. In ons dashboard ‘[Potentiële werkzaamheidsgraad](#)’ brengen we naast onze klassieke potentiële werkzaamheidsgraad ook een nieuwe variant: de ‘potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom’. Deze alternatieve indicator houdt rekening met de

daadwerkelijke instroom naar werk tussen 2023 en 2024, vanuit alle groepen van de niet-werkende arbeidsreserve, zijnde de werklozen en de verschillende groepen van niet-beroepsactieven. Deze aantallen tellen we op bij de groep werkenden in 2024 om de alternatieve werkzaamheidsgraad te berekenen. Deze benadering laat ons toe om een 'wat-als-scenario' te verkennen. In dit scenario verhogen we de werkinstroom van huisvrouwen- en mannen naar 10%, en die van arbeidsongeschikten naar 15%, terwijl de werkinstroom van de werklozen en andere groepen niet-beroepsactieven hetzelfde blijft.

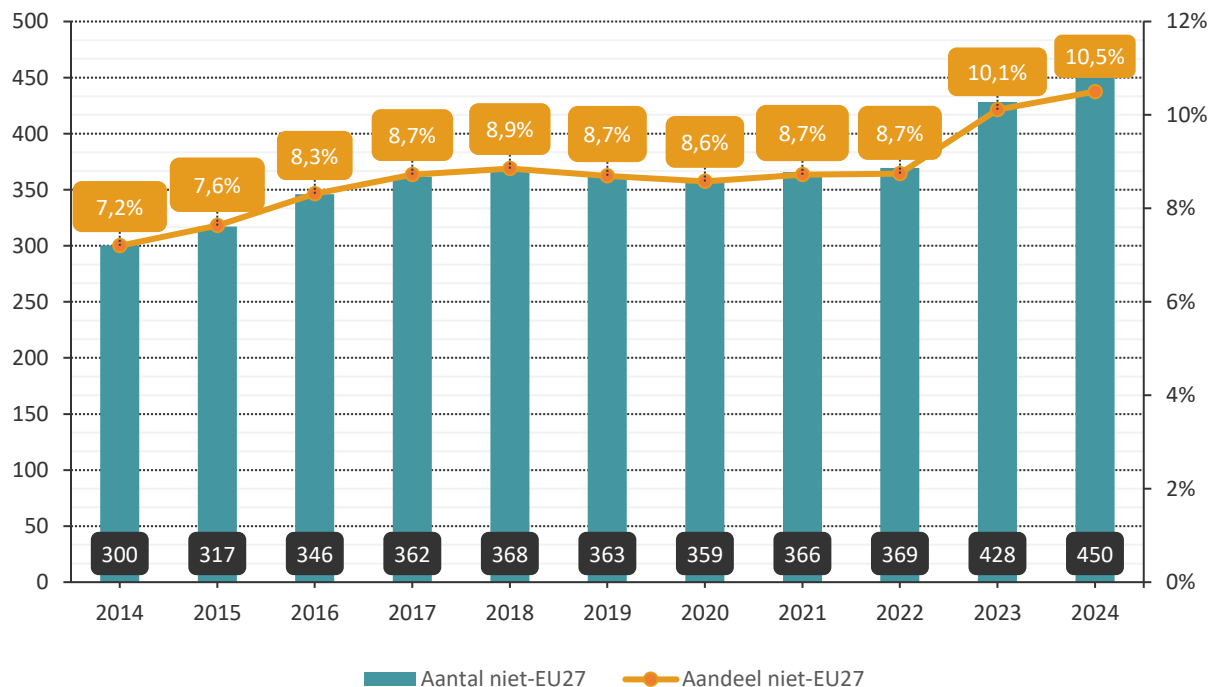
1. Personen met een migratieachtergrond

AUTEURS: Christiaan R. GAASENDAM, Febe GERAERT, Sarah VANSTEENKISTE EN Romy DEBROEY

Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken

In dit hoofdstuk bekijken we personen met een migratieachtergrond (PMMA), hier gedefinieerd als mensen geboren buiten de EU-27. De EU-27 omvat alle landen die ten tijde van de publicatie van dit rapport onderdeel zijn van de Europese Unie. Merk op dat er met deze definitie van personen met een migratieachtergrond geen rekening wordt gehouden met de herkomst van de ouders, maar enkel met het geboorteland van de personen in kwestie, waardoor de kinderen van immigranten niet worden meegenomen als PMMA in deze analyse. We vergelijken personen geboren buiten de EU met de totale populatie, met personen geboren in België en personen geboren binnen de EU-27 (exclusief België). Zo krijgen we een beter zicht op hun specifieke arbeidsmarktpositie.

Figuur 1: Aantal (x 1 000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-27 in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Noot: In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Sinds 2023 observeren we een opvallende stijging van ongeveer 59 000 personen, die zich in 2024 nog verder zet. Deze toename valt te linken aan de oorlog in Oekraïne. In 2024 zijn er 450 000

personen met een migratieachtergrond en maakt deze groep 10,5% uit van de bevolking in Vlaanderen. Dat betekent een stijging van het aandeel in de bevolking van 0,4-procentpunt ten opzichte van het jaar ervoor en een stijging met +50% op tien jaar tijd.

Wanneer we de PMMA vergelijken met de in België geboren bevolking, merken we op dat ze een aantal specifieke kenmerken hebben (Tabel 2). Zo zijn er in deze groep relatief weinig 55-plussers te vinden (12,7% in vergelijking met 23,4% bij wie in België werd geboren). Het merendeel van de personen met een migratieachtergrond behoort tot de leeftijdsgroep 25- tot 54-jarigen (76,2%). Bovendien stellen we vast dat het aandeel kortgeschoolden binnen de groep van PMMA opmerkelijk hoger ligt dan bij de in België geboren bevolking van 25 tot 64 jaar: 34,8% in vergelijking met 11,7%. Het aandeel kortgeschoolden is evenwel bij beide groepen afgenomen in vergelijking met vorig jaar. Logischerwijs ligt het aandeel hooggeschoolden dan ook lager bij PMMA dan bij de in België geboren bevolking, met respectievelijk 34,7% en 47,4% hooggeschoolden.

Tabel 2: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024

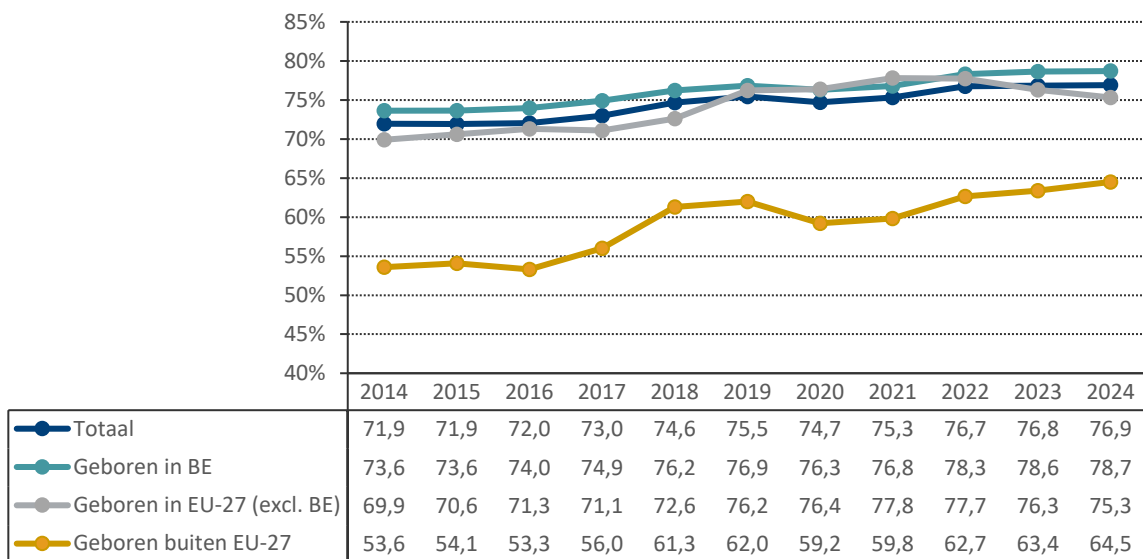
	Geboren in BE	Geboren in EU-27 (excl. BE)	Geboren buiten EU-27	Populatie 15-64 jaar
Geslacht				
Man	50,7	47,5	49,1	50,3
Vrouw	49,3	52,5	50,9	49,7
Leeftijd				
15-24 jaar	19,0	15,8	11,1	17,9
25-54 jaar	57,7	67,3	76,2	60,3
55-64 jaar	23,4	16,9	12,7	21,8
Onderwijsniveau*				
Kortgeschoold	11,7	22,0	34,8	15,1
Middengeschoold	40,9	39,6	30,5	39,7
Hooggeschoold	47,4	38,4	34,7	45,3
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	14,8	15,0	15,1	14,9
Zonder arbeidshandicap	85,2	85,0	84,9	85,1

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 15- tot 64-jarigen. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkzaamheid

Figuur 2: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

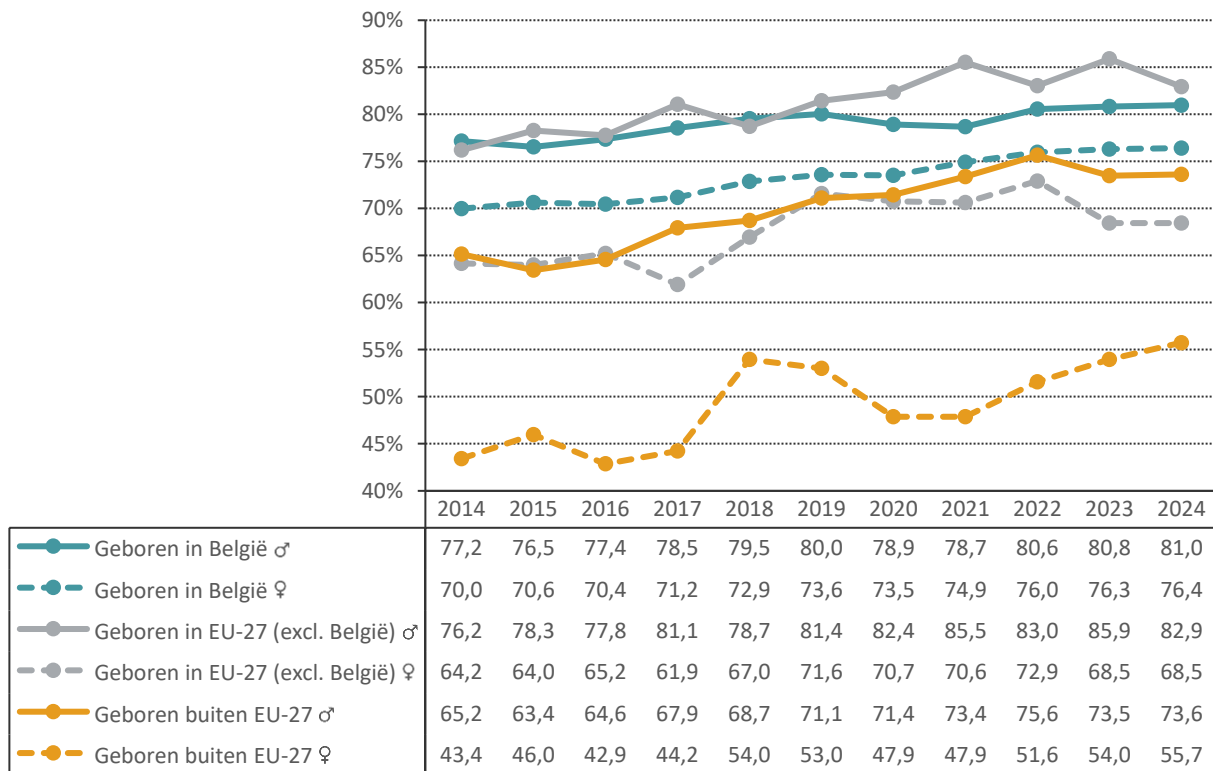
Noot: In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Deze afbakening is retroactief toegepast (ook op de cijfers van de jaren voor 2022).

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De algemene stijging van de werkzaamheidsgraad is sinds 2022 enigszins stilgevallen. De werkzaamheidsgraad van personen geboren binnen de EU-27 is de laatste jaren zelfs gedaald en bereikt 75,3% in 2024. Die daling is opvallend, aangezien ze niet in lijn ligt met de stijging die we vaststellen bij personen geboren in België en geboren buiten de EU-27.

De werkzaamheidsgraad van PMMA ligt gedurende de gehele tijdslijn een stuk lager dan bij de personen geboren in België en in de EU-27. Na een daling van de werkzaamheidsgraad tijdens de COVID-pandemie heeft de werkzaamheidsgraad van deze groep zich hersteld en komt het in 2024 op het hoogste niveau ooit uit: 64,5%, ondanks een lichte stagnatie bij de totale bevolking. Toch blijft de werkzaamheidsgraad van de PMMA ver beneden de werkzaamheidsgraad van personen geboren in België (78,7%) en personen geboren in de EU-27 (75,3%).

Figuur 3: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland en geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

Noot: In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Deze afbakening is retroactief toegepast (ook op de cijfers van de jaren voor 2022).

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In Figuur 3 tonen we de werkzaamheidsgraad naargelang geboorteland en geslacht. Ze wijst op grote verschillen tussen mannen en vrouwen naargelang het geboorteland. Tussen vrouwen en mannen geboren in België nemen we een kloof waar van 4,6 procentpunt. Die kloof loopt bij vrouwen en mannen geboren in EU-27 op tot 14,4 procentpunt en bedraagt zelfs 17,9 procentpunt bij vrouwen en mannen geboren buiten de EU-27. De groep van vrouwen geboren buiten de EU-27 heeft de meest kwetsbare positie op de arbeidsmarkt met een werkzaamheidsgraad van 55,7%. Dit ligt een stuk onder de werkzaamheidsgraad van vrouwen geboren in België (76,4%) en vrouwen geboren in de EU-27 (68,5%). De kwetsbare positie van vrouwen geboren buiten de EU-27 wordt verder toegelicht in de tweede focusbox. De werkzaamheidsgraad van mannen geboren buiten de EU-27 maakte de afgelopen 10 jaar steeds meer aansluiting bij die van mannen geboren in België, maar ging de laatste twee jaar terug achteruit.

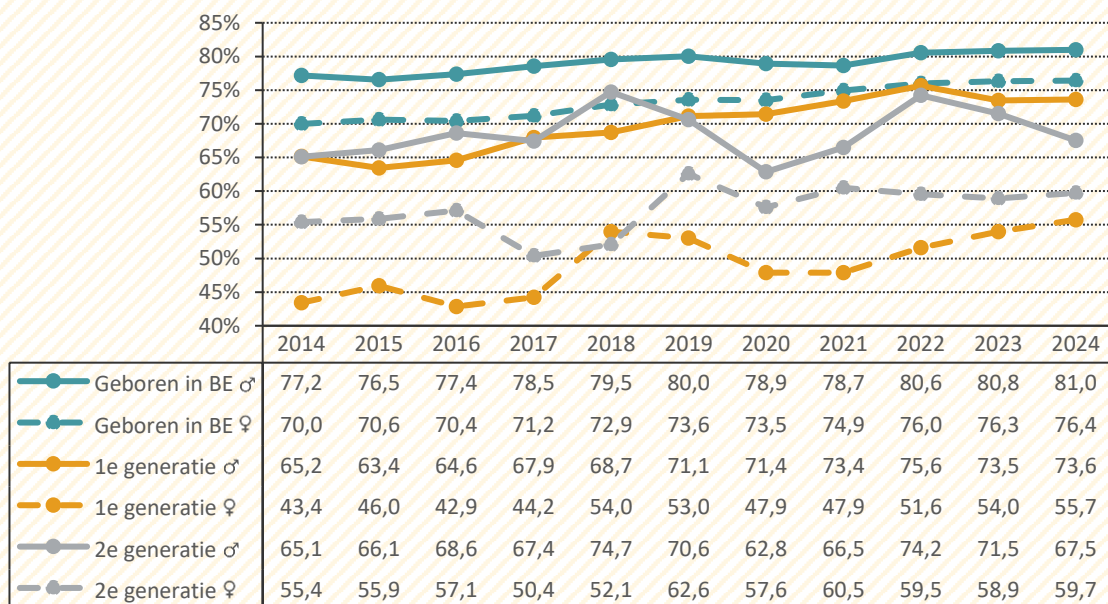
Focus: Werkzaamheidsgraad PMMA naar generatie en geslacht

In deze focusbox bekijken we de werkzaamheidsgraad van PMMA opgedeeld naar generatie (eerste of tweede generatie immigrant) en naar geslacht. Een eerste generatie-immigrant wordt hier gedefinieerd als iemand die geboren is in een land buiten de EU, terwijl een tweede generatie-immigrant iemand is die geboren is in België, maar een herkomstnationaliteit heeft van buiten de EU. Dat is het geval als een persoon een eerste geregistreerde nationaliteit van buiten de EU heeft en/of als de ouders van de betreffende persoon een nationaliteit van buiten de EU bezitten.

Mannelijke PMMA van de eerste generatie hebben sinds 2017 een hogere werkzaamheidsgraad dan mannen van de tweede generatie. Hoewel de werkzaamheid van de eerste en tweede generatie mannen voor 2022 en 2023 dicht bij elkaar lagen, is de kloof in 2024 juist weer toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door een forse daling in de werkzaamheid van de tweede generatie mannen (-4 procentpunt), waardoor de kloof in 2024 uitkomt op -6,1 procentpunt. Onder vrouwen observeren we het omgekeerde patroon: de tweede generatie heeft in het algemeen een hogere werkzaamheidsgraad dan de eerste generatie, hoewel de kloof sinds 2023 juist is gekrompen. In 2024 bedraagt deze kloof nog slechts 4 procentpunt. Hoewel de werkzaamheid van de eerste generatie mannen en vrouwen beduidend is verbeterd het afgelopen decennium, is de vooruitgang bij de tweede generatie mannen en vrouwen veel beperkter geweest.

In het algemeen constateren we dat de werkzaamheidsgraad van deze groepen sterker fluctueert dan de algemene werkzaamheidsgraad. Dit kan enerzijds te maken hebben met methodologische wijzigingen van de EAK (zie de methodologische noot in dit trendrapport), maar anderzijds ook met het feit dat de werkzaamheid van PMMA conjunctuurgevoeliger is. Dit is vooral evident als men kijkt naar de daling in werkzaamheid in coronajaar 2020.

Figuur 4: Werkzaamheidsgraad 1^e en 2^e generatie PMMA naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus: De kwetsbare positie van vrouwen met een migratieachtergrond

Van alle OESO-landen heeft Vlaanderen, na de andere Belgische regio's, de hoogste niet-beroepsactiviteitsgraad van vrouwen met een migratieachtergrond van de eerste generatie (42,5%). Bij vrouwen met een herkomst van buiten de EU is er een 3 keer groter aandeel dat huisvrouw is (22,7%). De toegang tot en het effectief gebruik van kinderopvang voor vrouwen met een migratieachtergrond die (nog) niet werken is een grote uitdaging voor deze groep.

Op vlak van opleidingsniveau stellen we vast dat 32,7% van de vrouwen met herkomst buiten de EU-27 kortgeschoold is, terwijl dit slechts 10,8% bedraagt van de vrouwen met herkomst in België. Kortgeschoolde vrouwen met herkomst buiten de EU nemen een bijzonder kwetsbare positie in. Hun werkzaamheidsgraad bedraagt 28,9%, wat 16,3 procentpunt lager is dan bij vrouwen zonder migratieachtergrond. 21,8% van de vrouwen met een migratieachtergrond werkt in een elementair beroep (zoals schoonmaker, serveerster of keukenhulp) in Vlaanderen, hetgeen hoger ligt dan het OESO-gemiddelde van vrouwen met een migratieachtergrond van 17%.

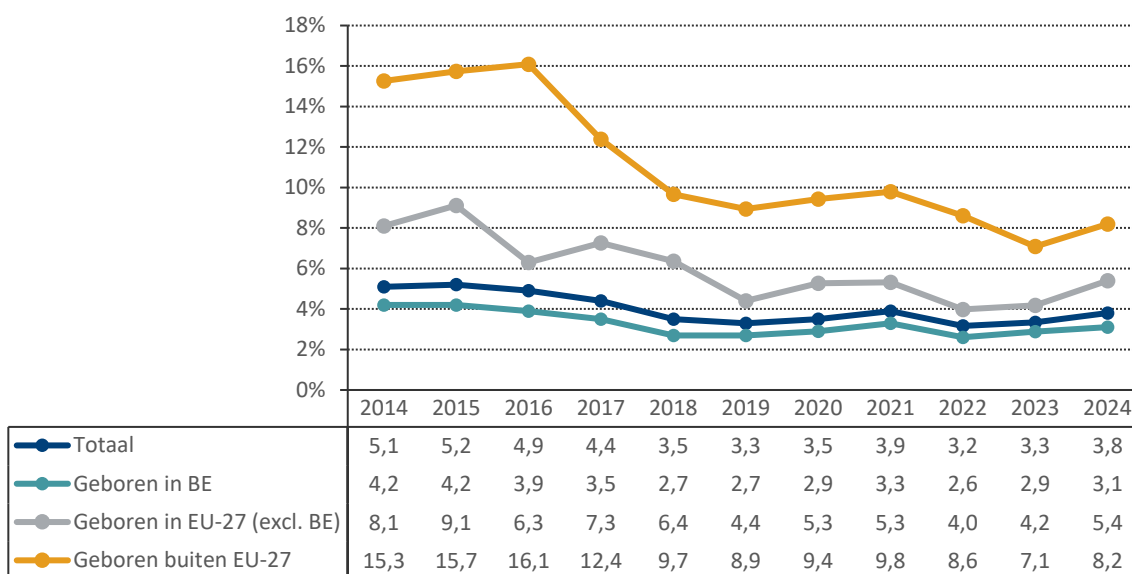
De werkzaamheidsgraad verschilt ook naar het type migratie: vrouwen die zijn gemigreerd omwille van opleiding (77,4%) en werk (66,8%) werken relatief vaker dan vrouwen die migreerden om familiale redenen (55,7%) of in het kader van internationale bescherming of asiel (33,5%).

Van de vrouwen met migratieachtergrond die deeltijds werkten in 2023 geeft 20,0% aan dat dit is omdat ze geen voltijdse job konden vinden. Dit is het dubbele van het aandeel vrouwen zonder migratieachtergrond dat dit opgeeft als oorzaak dat ze deeltijds werken.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en werkloosheidsduur

Figuur 5: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

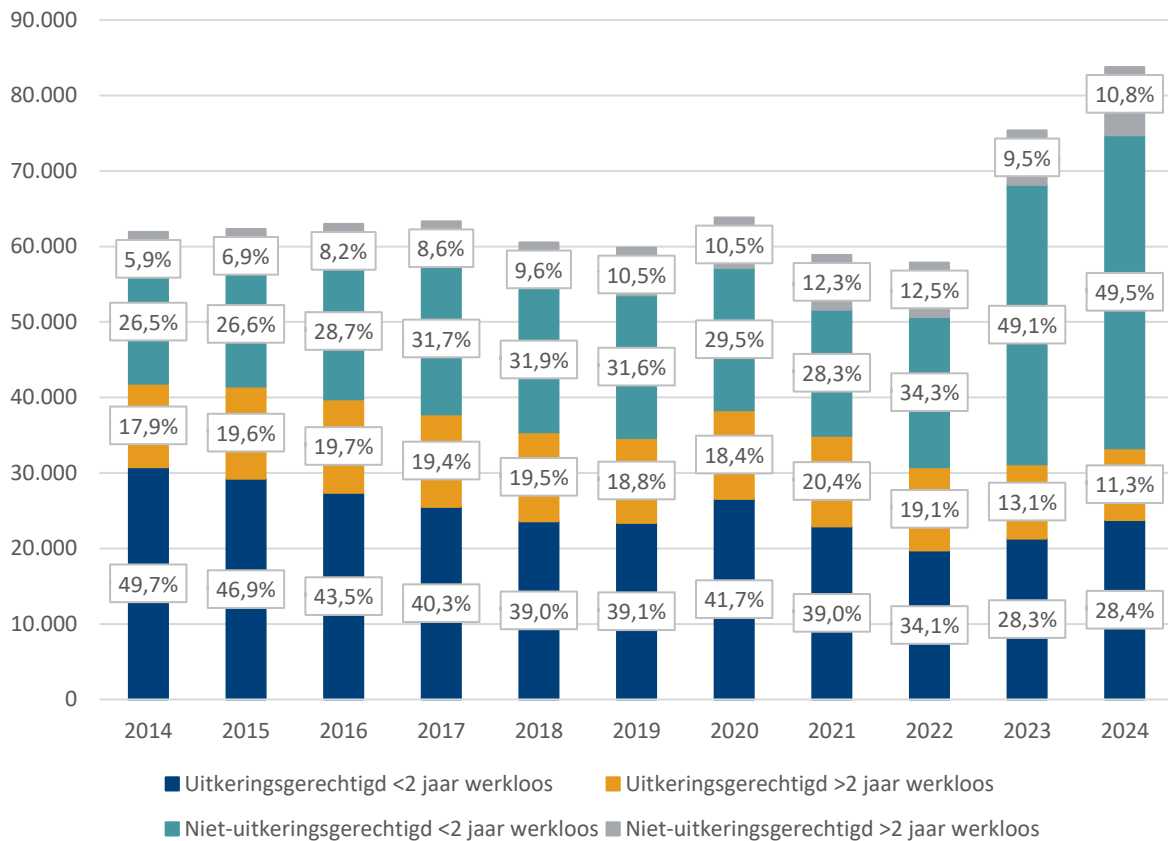

Noot: In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Deze afbakening is retroactief toegepast (ook op de cijfers van de jaren voor 2022).

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we inzoomen op de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU-27 zien we een behoorlijke daling tussen 2014 (15,3%) en 2023 (7,1%), gevolgd door een stijging in 2024. Net als bij de werkzaamheidsgraad blijkt ook hier dat deze groep een grotere conjunctuurgevoeligheid kent dan gemiddeld. Hoewel de kloof tussen personen geboren in België en personen geboren buiten de EU-27 het afgelopen decennium gehalveerd is, blijft de werkloosheidsgraad van die laatste groep ruim dubbel zo hoog als die van de personen die in België geboren zijn. Ook hier is er een verschil tussen mannen en vrouwen (niet in de figuur), vrouwen met een migratieachtergrond hebben een lagere werkloosheidsgraad (7,5%) dan mannen met een migratieachtergrond (8,7%).

Figuur 6: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) werkzoekenden zonder werk met een migratieachtergrond naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Noot: Migratieachtergrond wordt door VDAB op een andere manier gedefinieerd waardoor de indeling van deze figuur afwijkt ten aanzien van de indeling elders in dit hoofdstuk. Werkzoekenden met een migratieachtergrond worden door VDAB statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU-27 of EVA-landen en het Verenigd Koninkrijk. Personen voor wie gegevens rond werkloosheidsduur ontbreken, worden buiten beschouwing gelaten in deze figuur.

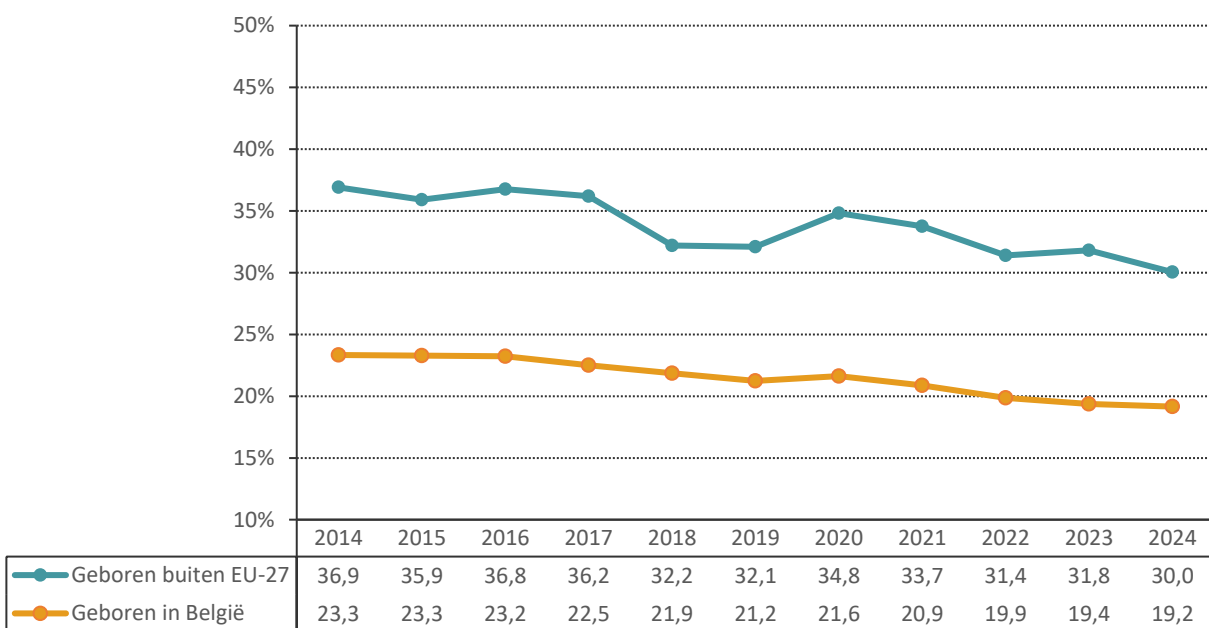
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB en Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In Figuur 6 tonen we het aantal personen met een migratieachtergrond volgens hun werkloosheidsduur. We maken een onderscheid naargelang de werkloosheidsduur korter of langer is dan 2 jaar en of iemand werkloosheidsuitkeringsgerechtigd is. We kunnen uit de figuur concluderen dat de totale populatie van werkzoekenden zonder werk met migratieachtergrond ingeschreven bij VDAB gestegen is van bijna 62 000 in 2014 tot bijna 83 000 in 2024. Deze stijging blijkt voornamelijk te wijten aan een sterke stijging in 2023 en 2024 van de niet-uitkeringsgerechtigden die minder dan 2 jaar werkloos zijn. We kunnen deze sterke stijging hoofdzakelijk toewijzen aan de verschillende activeringsmaatregelen van de Vlaamse Regering, zoals de verhoogde doorstroom vanuit de OCMW's en de verplichte inschrijving van inburgeraars. Tijdens de afgelopen tien jaar daalde bovendien het aantal personen dat uitkeringsgerechtigd en minder dan 2 jaar werkloos is. Bij personen zonder migratieachtergrond ziet de evolutie er helemaal anders uit, want daar zien we vooral een grote afname van de uitkeringsgerechtigden die minder en meer dan 2 jaar werkloos zijn en in mindere mate een daling van het aantal personen die niet-uitkeringsgerechtigd zijn en die minder dan 2 jaar werkloos zijn (niet op de figuur).

Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve

In dit deel focussen we op de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij personen geboren buiten EU-27 (20- tot 64-jarigen), een overzicht van de gehanteerde begrippen wordt weergegeven in het onderdeel van de inleiding 'Trendindicatoren en hun definities'. We analyseren de evolutie van hun niet-beroepsactievengraad (2014-2024), brengen verschillende groepen binnen de arbeidsreserve in kaart, en onderzoeken de mogelijke groei in werkzaamheid wanneer een deel van deze arbeidsreserve wordt geactiveerd (potentiële werkzaamheidsgraad). Tot slot zoomen we in op de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten en huisvrouwen en -mannen: hoeveel onbekend is bij VDAB, een uitkering ontvangt en eerdere werkervaring heeft.

Figuur 7: Niet-beroepsactievengraad bij personen geboren buiten EU-27 en in België | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

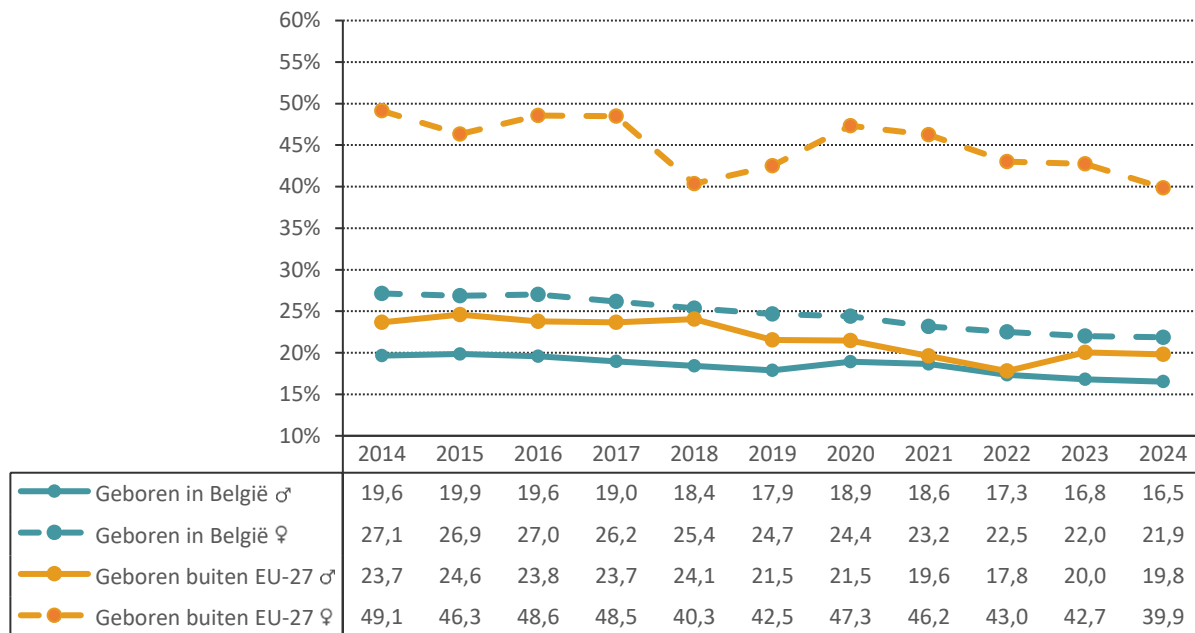
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB en Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Figuur 7 toont de evolutie van de niet-beroepsactievengraad bij personen geboren buiten de EU-27 (het aandeel niet-beroepsactieven in de totale bevolking van 20- tot 64-jarigen), en hun tegenhanger, personen geboren in België. In 2024 bedraagt de niet-beroepsactievengraad 30,0%, wat overeenkomt met ongeveer 128 000 niet-beroepsactieve personen die buiten de EU-27 zijn geboren. Dit is een daling met 1,8 procentpunt ten opzichte van 2023 (31,8%). Vergeleken met het begin van de tijdreeks in 2014 (36,9%), is hun niet-beroepsactievengraad zelfs met 6,9 procentpunt gedaald. Deze evolutie wijst erop dat personen geboren buiten EU-27 zich de afgelopen tien jaar vaker op de arbeidsmarkt zijn gaan begeven, hetzij als werkenden of als werklozen.

Hoewel de niet-beroepsactievengraad in 2024 het laagste niveau van het afgelopen decennium bereikt, ligt deze nog steeds aanzienlijk hoger dan bij personen geboren in België, waar de niet-beroepsactievengraad 19,2% bedraagt. De hogere niet-beroepsactievengraad onder personen geboren buiten de EU-27 is mee gedreven door de diverse drempels waar ze relatief vaker mee kampen bij het betreden van de arbeidsmarkt. Voorbeelden hiervan zijn taal- en communicatiebarrières, traditionele rollenpatronen, beperktere transfereerbaarheid van het menselijke kapitaal uit het land van herkomst inclusief buitenlandse diploma's en werkervaring die moeilijker erkend worden, het ontbreken van een lokaal netwerk of kennis van de

arbeidsmarkt, kampen met gezondheidsproblemen voortkomend uit traumatische en/of stresserende gebeurtenissen bij vluchtelingen en het ervaren van discriminatie bij sollicitaties (zie ook Kervyn & Debucquois, 2020; Statbel, 2022; Binst et al., 2023; Bakker et al., 2014; Vansteenkiste en De Graeve, 2018; De Graeve en Vansteenkiste, 2018).

Figuur 8: Niet-beroepsactievengegraad van mannen en vrouwen bij personen geboren buiten EU-27 en in België | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB en Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we de cijfers uitsplitsen naar geslacht, blijkt dat de hogere niet-beroepsactievengegraad bij personen geboren buiten de EU-27 vooral te verklaren is door de hogere niet-beroepsactiviteit van vrouwen. In 2024 is bijna 4 op de 10 vrouwen (39,9%) uit deze groep niet-beroepsactief, terwijl dit bij mannen ongeveer de helft minder is: bijna 2 op de 10 mannen (19,8%) zijn niet-beroepsactief. Ook bij de personen geboren in België is het verschil tussen mannen en vrouwen merkbaar: vrouwen geboren in België zijn in 2024 vaker niet-beroepsactief (21,9%) dan mannen geboren in België (16,5%), maar dit verschil is met 5,4 procentpunt beduidend kleiner dan bij personen geboren buiten de EU-27, waar het verschil oploopt tot 20,1 procentpunt. Traditionele rollenpatronen zijn vaak nog sterker aanwezig bij personen geboren buiten de EU-27 wat mee een verklaring biedt. Anderzijds spelen bepaalde drempels gemiddeld genomen ook sterker een rol bij deze vrouwen. Zo krijgen (huis)vrouwen met een migratieachtergrond geregeld al vanaf de schoolloopbaan een achterstand en barrières te verwerken (zie SERV, 2018; Vansteenkiste en Sourbron, 2023). Of krijgen ze steeds dezelfde ‘traditionele’ beroepsprofielen en -keuzes voorgeschoteld, waar er nood is om meer te denken op maat van de talenten en vaardigheden (Vansteenkiste, 2024).

De niet-beroepsactievengegraad van mannen geboren buiten de EU-27 (19,8%) benadert het niveau van mannen geboren in België (16,5%), maar ligt nog steeds iets hoger. Bij vrouwen is het verschil veel uitgesprokener: vrouwen geboren in België hebben een niet-beroepsactievengegraad van 21,9%, tegenover 39,9% bij vrouwen geboren buiten EU-27, wat een beduidend grote kloof van 18 procentpunt betekent. Een verklaring hiervoor is dat vrouwen geboren buiten de EU-27 relatief vaker zorg- en huishoudelijke taken opnemen dan vrouwen geboren in België (zie Tabel 3 en ook

Vansteenkiste en Sourbron, 2023). Daarnaast blijkt uit onze gegevens dat vrouwen geboren buiten de EU-27 iets vaker aangeven nog studerend te zijn, vergeleken met vrouwen geboren in België (zie Tabel 3; respectievelijk 6,2% tegenover 4,9%).

Net als bij de andere kwetsbare groepen in dit rapport, vinden we dus ook hier een belangrijk verschil tussen mannen en vrouwen: vrouwen geboren buiten de EU-27 zijn structureel vaker niet-beroepsactief dan hun mannelijke tegenhangers. Opvallend is echter dat bij deze groep de sterkste daling wordt opgetekend: tussen 2014 en 2024 is de niet-beroepsactievengegraad van vrouwen geboren buiten de EU-27 gedaald met 9,2 procentpunt (van 49,1% naar 39,9%), tegenover een daling van 3,9 procentpunt bij mannen (van 23,7% naar 19,8%). Terwijl de kloof tussen mannen en vrouwen geboren buiten EU-27 in 2014 nog 25,4 procentpunt bedroeg, is die in 2024 teruggelopen tot 20,1 procentpunt. Dit wijst op een positieve inhaalbeweging van vrouwen geboren buiten de EU-27, al blijft de kloof met mannen aanzienlijk.

Tabel 3: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij personen geboren buiten EU-27 en in België, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Geboren buiten EU-27			Geboren in België		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Niet-beroepsactieven	30,0	19,8	39,9	19,2	16,5	21,9
Zoekend of beschikbaar	2,5	2,7	2,4	0,8	0,8	0,8
Niet zoekend en niet beschikbaar	27,5	17,2	37,5	18,3	15,7	21,0
<i>Zelfgepercipieerd werkend of werkloos</i>	2,3	nb	2,5	0,8	0,7	0,9
<i>Arbeidsongeschikten</i>	7,3	8,3	6,3	5,8	4,9	6,7
<i>Huisvrouwen en -mannen</i>	10,9	nb	20,3	1,7	nb	3,4
<i>Studenten</i>	5,4	4,6	6,2	4,5	4,1	4,9
<i>Gepensioneerden</i>	nb	nb	nb	5,3	5,6	5,0

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In dit onderdeel bekijken we de niet-beroepsactieve arbeidsreserve in 2024, zowel bij personen geboren buiten EU-27 als bij hun tegenhanger, personen geboren in België (20- tot 64-jarigen).⁴

In 2024 is 3 op de 10 (30,0%) van de personen geboren buiten EU-27 niet-beroepsactief. Wanneer we deze niet-beroepsactieve groep verder ontleden naar zoekgedrag en beschikbaarheid, blijkt dat 2,5% van hen actief op zoek is naar werk of beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. De overgrote meerderheid hiervan is niet op zoek naar werk, maar wel beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Ter vergelijking: bij personen die in België geboren zijn, ligt dit aandeel lager, namelijk op 0,8%.

Bijna 3 op de 10 (27,5%) van de personen geboren buiten EU-27 zijn niet op zoek naar werk én ook niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Dit aandeel ligt een stuk hoger dan bij de personen geboren in België (18,3%). Binnen deze groep geeft 10,9% aan huisvrouw of -man te zijn – een aandeel dat aanzienlijk hoger ligt dan bij personen geboren in België, waar dit slechts 1,7%

⁴ Om de leesbaarheid te bevorderen, herhalen we de definities van deze groepen niet telkens in de tekst; u vindt ze overzichtelijk terug in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

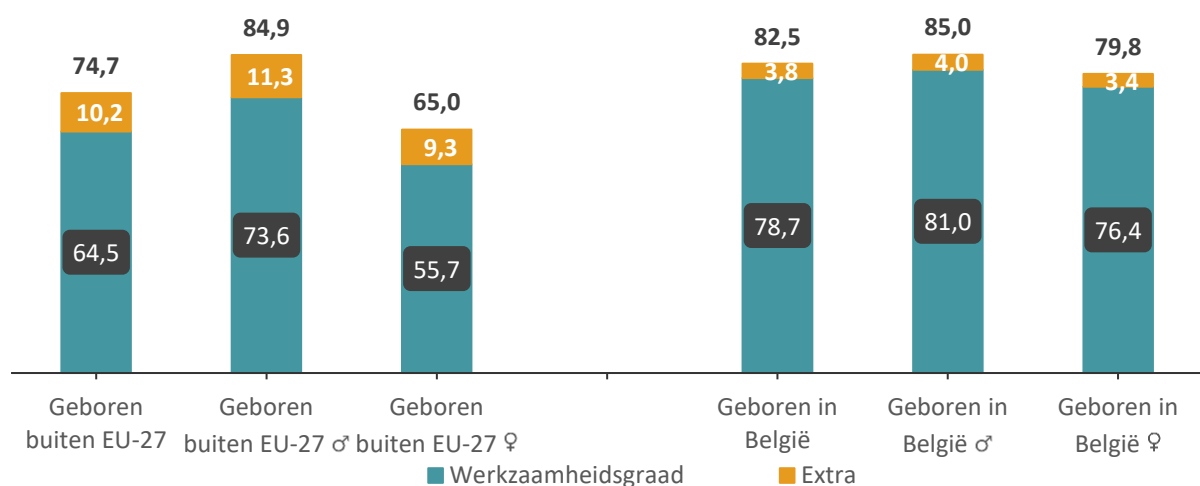
bedraagt. Dit ligt in lijn met eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023). Vooral vrouwen nemen deze rol op zich: 95,7% van de huisvrouwen en -mannen geboren buiten EU-27 is vrouwelijk (cijfer niet in de tabel opgenomen). Ongeveer 2 op de 10 (20,3%) van de vrouwen die buiten de EU-27 geboren zijn, zijn niet zoekend, niet beschikbaar en identificeren zich als huisvrouw. Ter vergelijking: bij vrouwen geboren in België ligt dit aandeel aanzienlijk lager, op 3,4%.

Daarnaast geeft 7,3% van de personen die buiten de EU-27 geboren zijn aan arbeidsongeschikt te zijn. Dit aandeel ligt iets hoger dan bij personen geboren in België, van wie 5,8% aangeeft arbeidsongeschikt te zijn. Wanneer we dit verder uitsplitsen naar geslacht, valt op dat mannen geboren buiten de EU-27 iets vaker aangeven arbeidsongeschikt te zijn dan hun vrouwelijke tegenhangers: respectievelijk 8,3% en 6,3%. Bij personen geboren in België zien we net het omgekeerde patroon: daar geven vrouwen (6,7%) vaker aan arbeidsongeschikt te zijn dan mannen (4,9%). We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. We weten enkel dat deze groep aangeeft niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen.

Verder beschouwt een relatief klein aandeel (2,3%) van de niet-beroepsactieven die buiten de EU-27 werden geboren zichzelf als werkend of werkloos, ook al zijn ze dat niet volgens de officiële ILO-definitie van werkenden of werklozen.⁵

5,4% van de personen geboren buiten de EU-27 geeft aan nog te studeren, wat iets hoger ligt dan bij de personen geboren binnen België (4,5%). Opvallend hierbij is dat vrouwen geboren buiten EU-27 vaker aangeven student te zijn dan hun mannelijke tegenhangers (respectievelijk 6,2% en 4,6%). Deze kloof vinden we in mindere mate terug bij personen geboren in België (respectievelijk 4,1% voor mannen en 4,9% voor vrouwen).

Figuur 9: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij personen geboren buiten EU-27 en in België, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

Noot: De potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

⁵ Voor meer duiding bij de afbakening van deze groep, zie het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

In dit onderdeel bekijken we de mogelijke werkzaamheidsgroei bij het inzetten van een deel van de arbeidsreserve. Hier maken we een theoretische denkoefening waarin we onderzoeken hoe de werkzaamheidsgraad zou toenemen als we de 'makkelijkste' groepen van de arbeidsreserve aan het werk krijgen boven op de werkende populatie. Deze groepen omvatten de actieve werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt lijken te staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren. Deze groepen worden ook aangeduid als de 'potentiële arbeidsreserve'. Met behulp van deze benadering kunnen we de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, iets wat we met het Steunpunt Werk eerder ook al een aantal keren hebben onderzocht (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste et al., 2024). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op het aanbod van arbeid en de vraag naar arbeid buiten beschouwing laat.

Indien de actieve werklozen (ongeveer 23 000 personen) die geboren zijn buiten de EU-27, alsook de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven (ongeveer 11 000 personen), en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren (ongeveer 10 000 personen) met een niet EU-27-achtergrond aan de slag zouden gaan, dan zou hun werkzaamheidsgraad van 64,5% met 10,2 procentpunt kunnen stijgen en daardoor op 74,7% uitkomen. Bij personen geboren in België is de potentiële groeimarge in absolute procentpunten een stuk kleiner: hun werkzaamheidsgraad zou stijgen met 3,8 procentpunt, van 78,7% naar 82,5%.

De potentiële werkzaamheidsgraad van mannen geboren buiten de EU-27 ligt aanzienlijk hoger dan die van hun vrouwelijke tegenhangers. Mannen uit deze groep hebben een werkzaamheidsgraad van 73,6% en een absolute groeimarge van 11,3 procentpunt, wat hun potentiële werkzaamheidsgraad op 84,9% brengt. Bij vrouwen geboren buiten de EU-27 ligt hun algemene werkzaamheidsgraad een stuk lager, op 55,7% (zie ook eerder), en valt ook hun absolute groeimarge iets lager uit dan die van de mannen, namelijk 9,3 procentpunt, zodat hun potentiële werkzaamheidsgraad 65,0% bedraagt. Zoals hierboven besproken, zijn vrouwen met een niet-EU-27 achtergrond iets vaker vertegenwoordigd in de groepen die verder van de arbeidsmarkt staan dan mannen, wat mee de kloof tussen beide geslachten verklaart.

Analyseren we echter de relatieve groeimarge waar we de achterliggende aantallen meenemen (niet in figuur), dan blijkt die iets groter voor vrouwen (+16,6%) dan voor mannen (+15,3%). Dit toont aan dat de groeimarge voor vrouwen relatief gezien iets groter is, ondanks het absolute verschil in procentpunten. Ter vergelijking: bij personen geboren in België ligt de potentiële werkzaamheidsgraad voor mannen op 85,0% en voor vrouwen op 79,8%. Ook hier zien we een kloof tussen mannen en vrouwen, al is die aanzienlijk kleiner dan bij personen geboren buiten EU-27.

Tabel 4: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten geboren buiten EU-27 en in België | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Geboren buiten EU-27	Geboren in België
Aantal arbeidsongeschikten	31 000	185 000
Onbekend bij VDAB	92,8	97,0
Ontvangt een uitkering	90,5	96,4
Werkervaring	79,9	80,5
Werkervaring in de laatste 8 jaar	43,5	37,2

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel schetst een profiel van arbeidsongeschikte personen die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen personen geboren buiten de EU-27 en personen geboren in België. De resultaten zijn gebaseerd op zelfrapportage: respondenten geven zelf aan of ze bij VDAB ingeschreven zijn, een uitkering ontvangen en of ze eerdere werkervaring hebben. Het ingeschreven zijn bij VDAB staat los van het ontvangen van een uitkering, en omgekeerd.

Arbeidsongeschikten geboren in België zijn vaker onbekend bij VDAB dan arbeidsongeschikten geboren buiten de EU-27 (97,0% tegenover 92,8%). Voor de volledige groep arbeidsongeschikten in Vlaanderen ligt dit aandeel op 96,4% (niet opgenomen in tabel). Daarmee bevindt de niet-EU-27-groep zich onder het Vlaamse gemiddelde.

Toch ontvangen arbeidsongeschikten geboren in België vaker een uitkering (96,4% tegenover 90,5%). In de totale groep arbeidsongeschikten bedraagt dit 95,9% (niet in tabel), waarmee de niet-EU-27-groep opnieuw onder het Vlaamse gemiddelde ligt. Het kan daarbij gaan om uiteenlopende vormen van ondersteuning, zoals een RVA-uitkering, leefloon, ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, tegemoetkoming voor personen met een handicap of een pensioen.

Wat werkervaring betreft, heeft ongeveer 8 op de 10 (79,9%) arbeidsongeschikten geboren buiten EU-27 ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper. Dit aandeel is vrijwel gelijk voor arbeidsongeschikten geboren in België (80,5%). Beide groepen liggen hiermee zeer dicht bij het gemiddelde van alle arbeidsongeschikten samen (80,3%, niet in tabel). Dit ligt in lijn met eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023).

Wanneer enkel de laatste acht jaar (2017–2024) in rekening worden gebracht, dalen de percentages. Dan merken we op dat arbeidsongeschikten geboren buiten de EU-27 vaker recent werkervaring hebben dan hun in België geboren tegenhangers (43,5% tegenover 37,2%). In de totale groep arbeidsongeschikten ligt dit aandeel op 38,2% (niet in tabel). De niet-EU-27-groep ligt dus boven het Vlaamse gemiddelde.

Deze cijfers wijzen erop dat niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten die buiten de EU-27 geboren zijn doorgaans iets zichtbaarder zijn bij VDAB, iets vaker recente werkervaring hebben en minder vaak afhankelijk zijn van een uitkering.

Tabel 5: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen geboren buiten EU-27 en in België | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Geboren buiten EU-27	Geboren in België
Aantal huisvrouwen en -mannen	46 000	56 000
Onbekend bij VDAB	92,6	98,8
Ontvangt geen uitkering	87,0	91,7
Werkervaring	24,5	65,6
Werkervaring in de laatste 8 jaar	11,3	18,0

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel schetst een profiel van de huisvrouwen en -mannen die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De resultaten zijn opnieuw gebaseerd op zelfrapportage (zie boven).

Ook hier merken we op dat huisvrouwen en -mannen geboren in België vaker onbekend zijn bij VDAB dan hun tegenhangers geboren buiten de EU-27 (98,8% tegenover 92,6%). Voor de volledige groep huisvrouwen en -mannen in Vlaanderen ligt dit aandeel op 95,9% (niet opgenomen in tabel), wat duidelijk maakt de niet-EU-27-groep onder het Vlaamse gemiddelde ligt.

Wat inkomensondersteuning betreft, ontvangt 87,0% van de huisvrouwen en -mannen geboren buiten EU-27 geen enkele vorm van uitkering, tegenover 91,7% bij de Belgische groep. Voor de totale groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit 89,1% (niet in tabel), waardoor de niet-EU-27-groep net boven het gemiddelde uitkomt.

Op vlak van eerdere werkervaring is het verschil groot: 24,5% van de huisvrouwen en -mannen geboren buiten EU-27 heeft ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper, tegenover 65,6% bij hun Belgische tegenhangers. Dit aandeel bedraagt in de totale groep huisvrouwen en -mannen 47,8% (niet in tabel), waarmee duidelijk wordt dat de niet-EU27-groep sterk onder dit gemiddelde blijft. Dit ligt opnieuw in lijn met eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023).

Wanneer enkel de laatste acht jaar (2017-2024) in rekening worden genomen, dalen de percentages verder tot 11,3% en 18,0%. In de volledige groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit 16,5% (niet in tabel), wat aantoont dat recente werkervaring over het algemeen beperkt is, maar dat de kloof tussen beide groepen toch duidelijk zichtbaar blijft.

Dit wijst erop dat hoewel huisvrouwen en -mannen geboren buiten EU-27 iets zichtbaarder zijn bij VDAB, ze toch een grotere afstand kennen tot de arbeidsmarkt dan hun Belgische tegenhangers, voornamelijk omdat eerdere werkervaring veel minder vaak voorkomt.

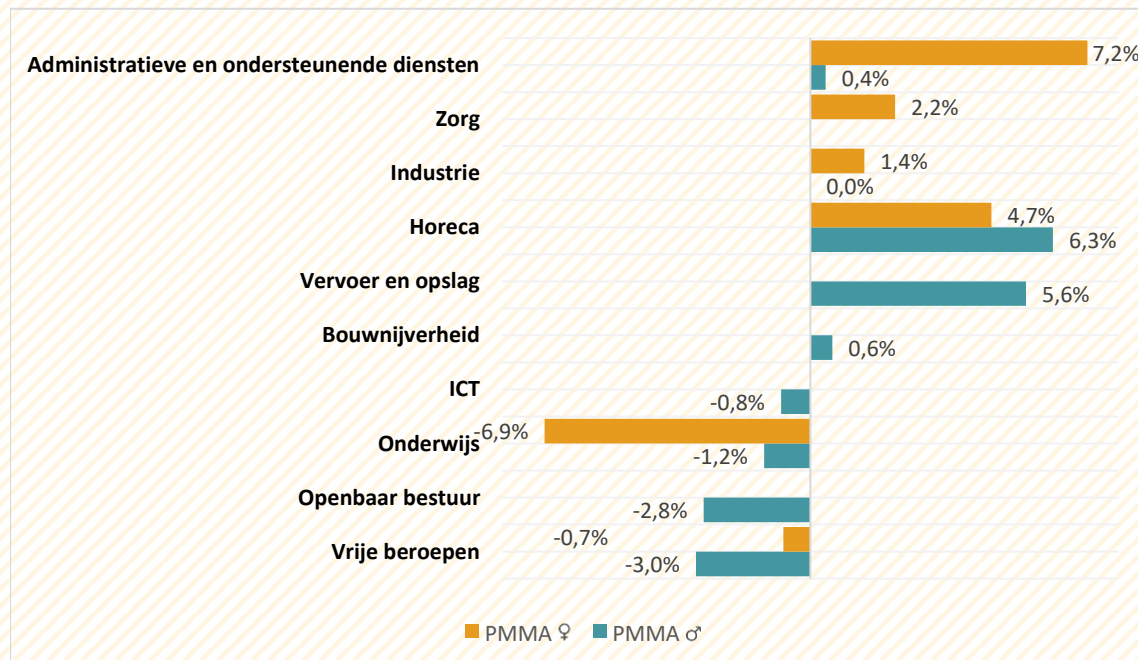

Focus: Over- en ondervertegenwoordiging PMMA in NACE-sectoren naar geslacht ten aanzien van Vlaamse werkende bevolking

In deze focusbox bekijken we in welke NACE-sectoren PMMA over- en ondervertegenwoordigd zijn ten aanzien van de algemene Vlaamse werkende bevolking, verder opgedeeld naar geslacht. We zien dat mannelijke PMMA veel vaker werkzaam zijn in vervoer en opslag (5,6 procentpunt) en in de horeca (6,3 procentpunt) en in mindere mate ook in de bouwnijverheid (+0,6 procentpunt). De mannelijke PMMA zijn juist ondervertegenwoordigd in de vrije beroepen (-3,0 procentpunt) en in het openbaar bestuur (-2,8 procentpunt) en in mindere mate ook in het onderwijs (-1,2 procentpunt) en in de ICT (-0,8 procentpunt).

Vrouwelijke PMMA zijn vooral oververtegenwoordigd in de administratieve en ondersteunende diensten (7,2 procentpunt) en de horeca (4,7 procentpunt), maar ook in de zorg (2,2 procentpunt) en in de industrie (1,4 procentpunt) vergeleken met de Vlaamse vrouwelijke werkenden. Ze zijn dan weer sterk ondervertegenwoordigd in het onderwijs (-6,9 procentpunt) en in mindere mate ook onder de vrije beroepen (-0,7 procentpunt). Gegeven de ambitie van de huidige Vlaamse regering (2024-2029) om meer vrouwelijke PMMA aan het werk te krijgen, is vooral de ondervertegenwoordiging in het onderwijs opmerkelijk te noemen.

Figuur 10: Over- en ondervertegenwoordiging PMMA in NACE-sectoren t.o.v. Vlaamse werkende bevolking naar geslacht in 2024 | Vlaams Gewest, 20-64 jaar

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

2. Jongeren en NEET-jongeren

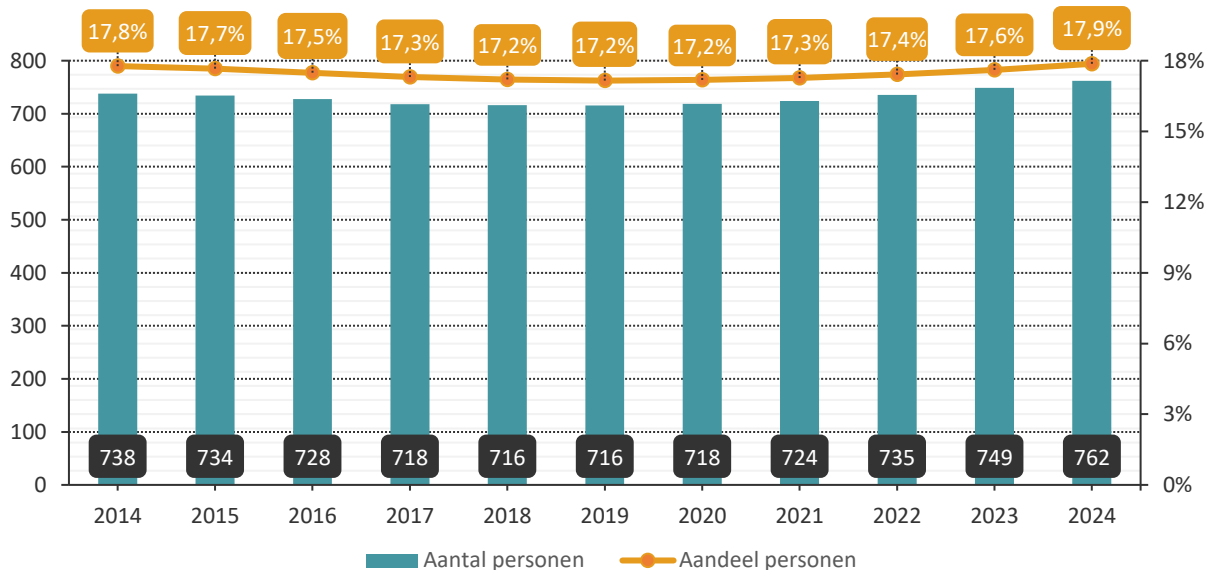
AUTEURS: Sarah VANSTEENKISTE, Anneleen HUYGHE EN Romy DEBROEY

Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken

In 2024 zijn er ongeveer 762 000 jongeren (15- tot 24-jarigen) in het Vlaams Gewest. Tot en met 2019 daalde het aantal jongeren in Vlaanderen langzaam, maar sinds 2020 is er opnieuw een stijgende trend merkbaar. Deze groei hangt samen met de stijging in het geboortecijfer vanaf 2005. Dat geboortecijfer ging vanaf 2012 opnieuw in dalende lijn, dus verwachten we vanaf 2027 ook opnieuw een daling van het aantal jongeren die instromen op de arbeidsmarkt.

Het aandeel jongeren ten opzichte van de bevolking op beroepsactieve leeftijd is met 0,3 procentpunt gestegen tussen 2023 en 2024. Ondanks deze toename blijft hun aantal opmerkelijk lager dan dat van de 55- tot 64-jarigen: respectievelijk ongeveer 762 000 ten opzichte van 930 000 personen.

Figuur 11: Aantal (x 1 000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15- 64 jaar) | Vlaams Gewest, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Werkzaamheid

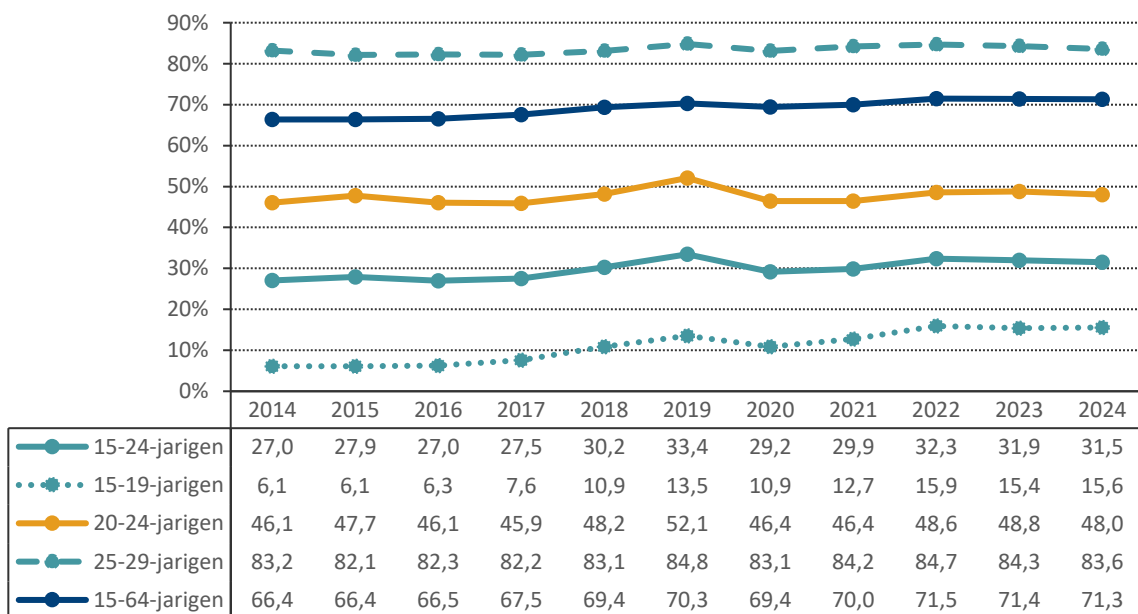
Zoals de volgende figuur toont, is 31,5% van de 15- tot 24-jarigen in 2024 aan het werk. Daarmee toont hun werkzaamheidsgraad in de recentste twee jaren eerder een beperkt dalend patroon. In vergelijking met tien jaar eerder, is het aandeel werkenden in deze jongste leeftijdsgroep wel

nog wat hoger (27,0% in 2014). Vanaf de leeftijd van 25 tot 29 jaar stellen we een beduidend hogere werkzaamheidsgraad vast, maar vinden we ook daar een beperkte afname terug in de recentste jaren.

De relatief lage werkzaamheidsgraad bij jongeren is te verklaren door het hogere aandeel studenten in deze leeftijdscategorie. Dit is voornamelijk merkbaar bij de groep 15- tot 19-jarigen. De werkzaamheidsgraad binnen deze groep bedraagt in 2024 slechts 15,6%. Het cijfer is licht gestegen in vergelijking met 2023 en evenaart bijna de piek uit 2022 (15,9%).

Ondanks de lichte afname bij de leeftijdsgroep 20- tot 24-jarigen, blijft het percentage hoger dan in het coronajaar 2020 (48,0% in vergelijking met 46,4% in 2020). Het cijfer ligt wel nog steeds onder het niveau van 2019 (52,1%), maar vergeleken met het gemiddelde van de periode 2014-2022 (47,5%) is de werkzaamheidsgraad van deze leeftijdsgroep nog steeds 0,5 procentpunt hoger.

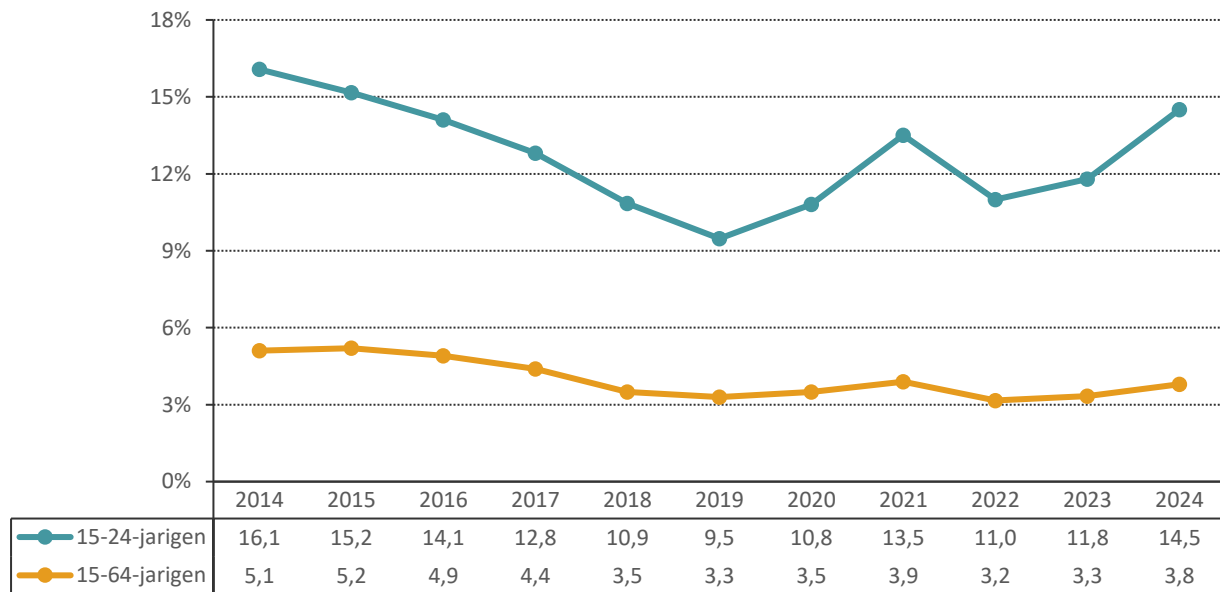
Figuur 12: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

Werkloosheid en werkloosheidsduur

De volgende figuur toont dat de werkloosheidsgraad bij 15- tot 24-jarigen in 2024 is gestegen tot 14,5%. Ten opzichte van vorig jaar betekent dit een stijging van 2,7 procentpunt. Na een daling van 2021 naar 2022 is de jeugdwerkloosheid voor het tweede jaar op rij gestegen. Deze trend, hoewel in lichtere mate, is ook merkbaar bij de leeftijdsgroep 15- tot 64-jarigen.

Figuur 13: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-24 jaar en 15-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

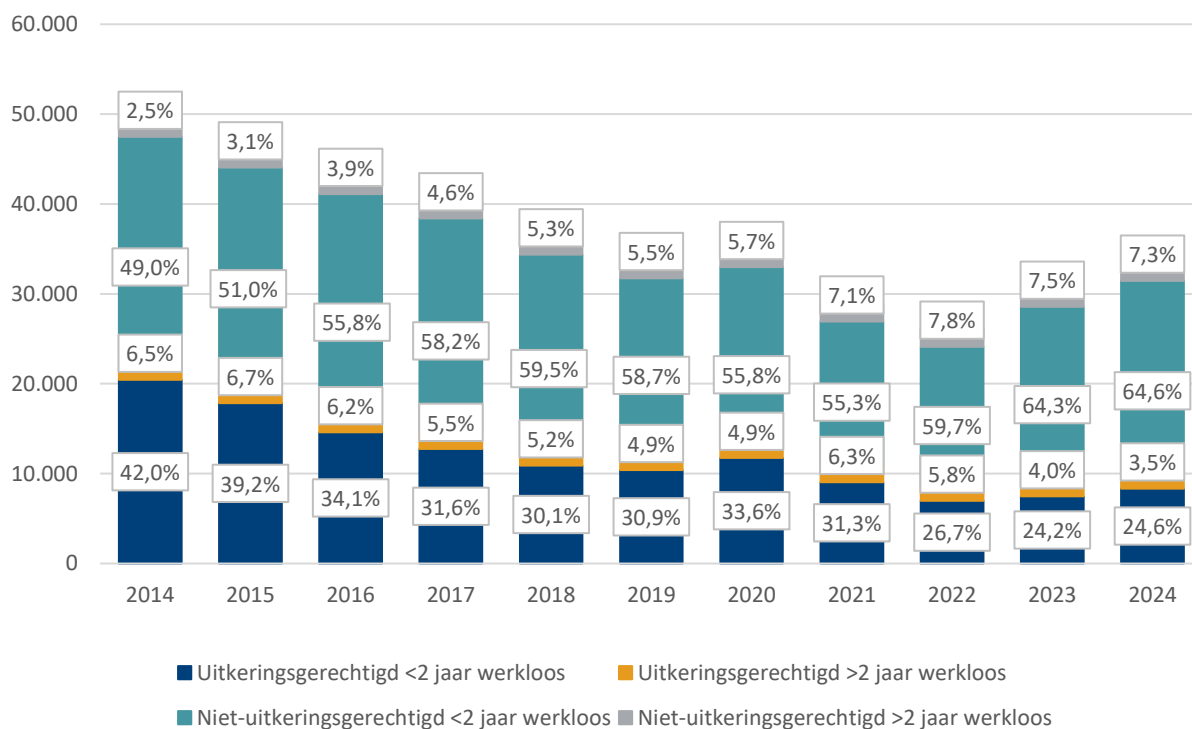
Naast de evolutie van de jeugdwerkloosheidsgraad, focussen we vervolgens in dit onderdeel ook op het aantal werkloze jongeren volgens werkloosheidsduur. De Federale Regering De Wever I voorziet immers een hervorming van de werkloosheidsuitkeringen, waarbij deze beperkt worden tot 2 jaar in de tijd, behoudens enkele uitzonderingen. In Figuur 14 maken we daarom een onderscheid naar werkloosheidsduur tot 2 jaar en langer dan 2 jaar.

Ook wanneer we VDAB als bron nemen en inzoomen op de werkzoekenden zonder werk (wzw) die bij hen gekend zijn, merken we een toename van de totale populatie wzw in de leeftijdscategorie van 15-24 jaar van 26 200 in 2022 naar 33 900 in 2024. Figuur 14 geeft deze evolutie van het aantal jongere werklozen ingeschreven bij VDAB weer, met uitsplitsing naar uitkeringsgerechtigdheid en werkloosheidsduur. Tot de niet-uitkeringsgerechtigden behoren de jongeren in beroepsinschakelingstijd, overige wzw, en voormalig niet-beroepsactieve wzw. De uitkeringsgerechtigden zijn de werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag. Verdere analyse van deze wzw jongeren tussen 15-24 leert dat het grootste deel van hen, bijna 3 op de 4 (72,0%), niet-uitkeringsgerechtigd is in 2024. Tien jaar eerder was het belang van niet-uitkeringsgerechtigden in de jongere wzw veel beperkter en ging het maar over iets meer dan de helft (51,5%). De strengere voorwaarden voor jongeren om een uitkering te kunnen verkrijgen via onder meer het stelsel van beroepsinschakelingstijd bieden hier mee een verklaring voor. Daarnaast dienen sedert 1 maart 2022 inburgeraars, mensen met een (equivalent) leefloon en sociale huurders zich verplicht in te schrijven in VDAB, wat de pool van personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en vaker geen werkloosheidsuitkering doet vergroten in vergelijking met de periode voor 2022.

Het aandeel langdurig (langer dan twee jaar) werkloze jongeren schommelt in onze geobserveerde periode rond de 10 à 11%, met enkele uitschieters in de COVID-19-jaren. Ook binnen deze groep van langdurig werkloze jongeren is het belang van uitkeringen afgenomen: waar in 2014 nog 6,5% van de werkloze jongeren langdurig werkloos was met een uitkering, is dit geslonken tot bijna de helft daarvan in 2024 of 3,5%. Dat betekent tegelijk dat er onder de

werkloze jongeren in eerste fase eerder een beperkte en afnemende groep geïmpacteerd wordt door de beslissingen van de Federale Regering om de werkloosheidsuitkeringen te beperken in de tijd.

Figuur 14: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) werkzoekenden zonder werk naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering | Vlaams Gewest, 15- tot 24-jarigen, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB

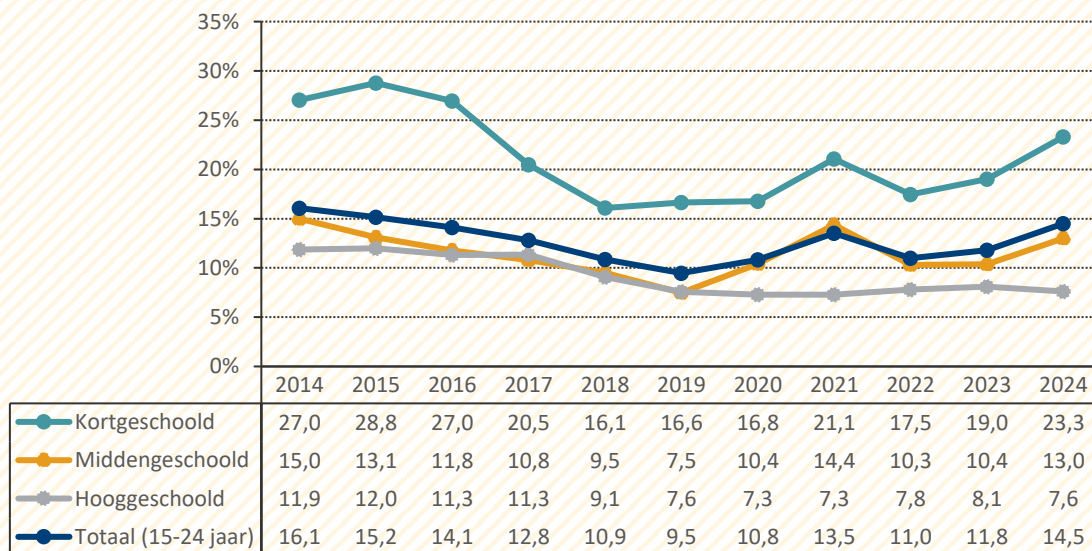
Focus Jeugdwerkloosheid volgens onderwijsniveau

De werkloze jongeren hebben een zeer verscheiden profiel, onder meer naar studieniveau. Net zoals in de voorgaande jaren, blijven jongeren met een kortgeschoold profiel het meest kwetsbaar op de arbeidsmarkt. De werkloosheidsgraad van kortgeschoolde jongeren was 23,3% in 2024. Dit is 8,8 procentpunt hoger dan het algemene gemiddelde van 14,5%. Dit toont aan dat kortgeschoolde jongeren nog steeds een hoger dan gemiddeld risico lopen op werkloosheid.

De werkloosheid bij middengeschoolde jongeren was 13,0%. Dit is een afname van 2,0 procentpunt ten opzichte van 2014.

Hooggeschoolde jongeren zijn het minst vaak werkloos in 2024 (7,6%). Ten opzichte van tien jaar geleden is de werkloosheid met 4,3 procentpunt gedaald. Het feit dat hooggeschoolde jongeren een kleinere kans hebben om werkloos te worden, wordt ook bevestigd door de cijfers van de VDAB (2025). Van de ongekwalificeerde schoolverlaters was 23% een jaar later nog werkloos. Bij de middengeschoolden daalde dit percentage tot 8% en bij de hooggeschoolden tot 3%.

Figuur 15: Werkloosheidsgraad bij jongeren, opgesplitst naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 15- tot 24-jarigen, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

Binnen de jongerenpopulatie bevindt zich een groep die niet aan het werk is (als werkloze of niet-beroepsactieve) én geen onderwijs of opleiding volgt: de NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training). NEET-jongeren hebben een kwetsbare positie en dragen hier potentieel langdurige gevolgen van, waardoor we ze extra belichten in dit onderdeel. Jongeren die langdurige periodes van werkloosheid of niet-beroepsactiviteit kennen aan het begin van hun

loopbaan, verwerven geen (of verliezen zelfs) menselijk kapitaal en vaardigheden, wat bijkomende negatieve gevolgen inhoudt voor toekomstige jobs (bijvoorbeeld jobs van lagere kwaliteit) en hun inkomen. Die langdurige effecten worden aangeduid als 'littekeneffecten', aangezien ze de kansen op de arbeidsmarkt verlagen, wat vervolgens ook impact heeft op onder andere het (mentaal) welzijn van jongeren (Eurofound, 2012; Cockx & Ghirelli, 2015; Europese Commissie, 2018).

De NEET-ratio is de indicator bij uitstek om de evolutie van het aantal en aandeel NEET-jongeren in de samenleving te monitoren en op te volgen. Deze ratio drukt uit hoeveel NEET-jongeren er zijn in relatie tot het totale aantal jongeren. De standaard leeftijdsafbakening van deze ratio was in het verleden 15 tot 24 jaar. In de laatste jaren is de focus verschoven naar de grotere groep 15- tot 29-jarigen omwille van de Europese jongerengarantie die in 2020 de leeftijdsgrens heeft opgetrokken van 25 jaar naar jongeren onder de dertig jaar. Die jongerengarantie houdt in dat alle Europese jongeren onder de dertig jaar recht hebben op een degelijk aanbod wat betreft werk, opleidingen, leerbanen en stages binnen de vier maanden nadat zij werkloos raken of met school stoppen. Bovendien streeft de Europese Unie naar een NEET-ratio van maximaal 9% tegen 2030 voor jongeren in deze brede leeftijdsgroep. De focus in dit hoofdstuk ligt dan ook op de 15- tot 29-jarigen. De grotere aantallen in dit geval maken bovendien betere of specifieke analyses van deze doelgroep mogelijk. Waar de aantallen het toelaten, betrekken we ook nog de subgroepen 15 tot 24 jaar en 25 tot 29 jaar in de analyses.

De volgende tabel geeft een indicatie van het profiel van de NEET-jongeren. Door een vergelijking met de totale populatie in de betreffende leeftijdscategorie, komen we te weten welke groepen over -of ondervertegenwoordigd zijn in de NEET-groep. Bij de 15- tot 29-jarigen is de verdeling tussen mannen en vrouwen in balans, terwijl we bij de specifieke groep van NEET-jongeren van die leeftijd een hoger aandeel mannen terugvinden dan vrouwen (57,2% tegenover 42,8%). Bij de oudere leeftijdscategorie (25-29 jaar) van NEET-jongeren is dit onevenwicht minder uitgesproken (52,2% tegenover 47,8%), terwijl het bij de jongere subcategorie (15-24 jaar) dan weer sterker opduikt (61,8% tegenover 38,2%). Ook de verdeling naar onderwijsniveau is afhankelijk van de leeftijdsafbakening, te verklaren door de min-18-jarigen in de groep van 15 tot 24 jaar die sowieso nog kortgeschoold zijn. Daarom is er bij de 15- tot 24-jarigen geen sprake van een oververtegenwoordiging van kortgeschoolden, terwijl dit wel het geval is voor de 25- tot 29-jarige NEET-jongeren: 31,3% van hen is kortgeschoold, terwijl dit bij de totale jongerengroep op die leeftijd slechts 9,2% is. Dat aandeel ligt zo liefst meer dan drie keer zo hoog in vergelijking met het aandeel in de totale jongerenpopulatie van 25 tot 29 jaar. Nog een uitschieter, en dit voor beide subleeftijdsgroepen, constateren we bij personen met een arbeidshandicap. Van de NEET-jongeren tussen 15 en 29 jaar ervaart 24,7% langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, terwijl dit voor de hele jongerenpopulatie beperkt is tot 6,7%. Zoomen we in op geboorteland dan is de vaststelling dat NEET-jongeren beduidend vaker geboren zijn buiten België en dan vooral buiten de EU-27. Bij de 15-29-jarigen gaat het om 14,1% (versus 8,6% in de totale jongerenpopulatie).

Tabel 6: Aandeel (%) (NEET)-jongeren naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024

	NEET-jongeren			Jongeren			Populatie
	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar	15-64 jaar
Geslacht							
Man	61,8	52,2	57,2	51,2	50,3	50,9	50,3
Vrouw	38,2	47,8	42,8	48,8	49,7	49,1	49,7
Onderwijsniveau*							
Kortgeschoold	40,9	31,3	36,3	43,6	9,2	31,8	20,2
Middengeschoold	47,9	40,9	44,6	43,9	37,8	41,8	40,4
Hooggeschoold	11,2	27,8	19,2	12,5	53,1	26,4	39,4
Geboorteland							
Geboren in België	79,3	75,2	77,3	87,9	82,0	85,9	83,2
Geboren in EU-27 (exclusief België)	nb	nb	8,6	5,5	5,4	5,5	6,3
Geboren buiten EU-27	nb	18,8	14,1	6,5	12,6	8,6	10,6
Arbeidshandicap							
Met arbeidshandicap	24,9	nb	24,7	6,6	7,1	6,7	14,9
Zonder arbeidshandicap	75,1	75,8	75,3	93,4	92,9	93,3	85,1

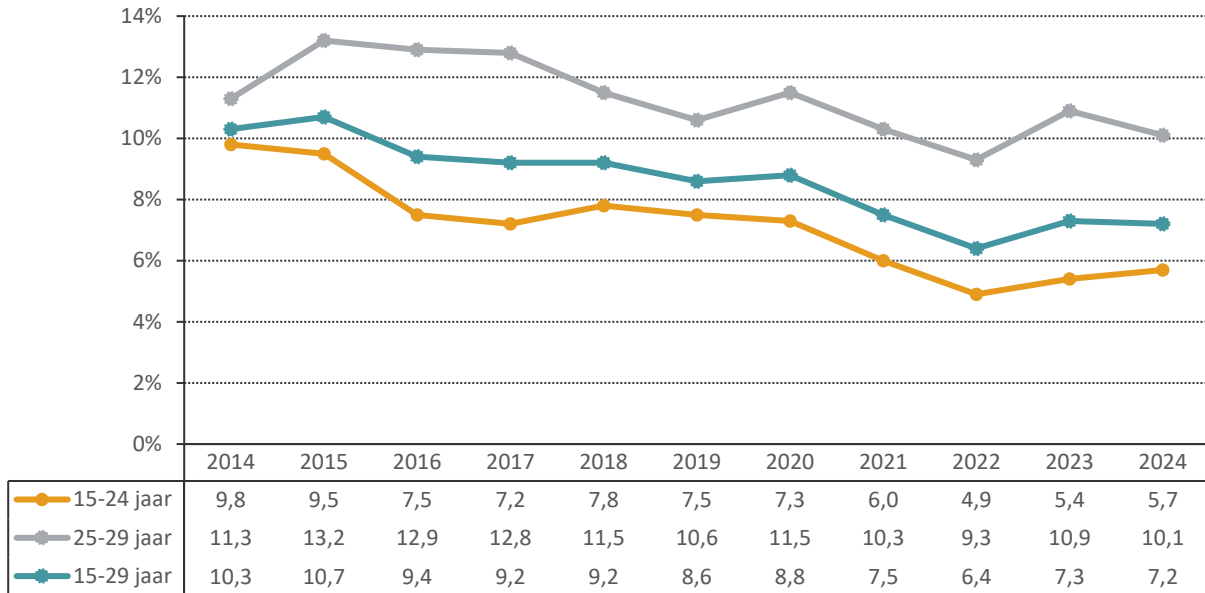
Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine celantallen. Onderwijsniveau wordt hier uitzonderlijk vergeleken met de populatie 15-64-jarigen bekeken in plaats van 25-64-jarigen zoals in de andere hoofdstukken.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

Het aandeel NEET kent sinds het begin van de meting een wisselend verloop. Figuur 16 geeft de evolutie van de NEET-ratio weer voor verschillende leeftijdsgroepen. De trends dienen we wel met enige voorzichtigheid te interpreteren gezien de grondige wijzigingen van de EAK in 2017 en 2021. Als eerste bespreken we de groep 15- tot 24-jarige NEET. In 2024 bedraagt de NEET-ratio voor deze groep in Vlaanderen 5,7%. Sinds 2022 is deze elk jaar een stukje toegenomen. Tegelijk ligt de NEET-ratio daarmee wel nog zo'n 4,1 procentpunt lager dan tien jaar eerder, in 2014. Hoewel de NEET-ratio toeneemt bij de 15-24-jarigen in de voorbije jaren, stellen we vast dat dit bij de ruimere groep van 15-29-jarigen niet het geval is: daar daalt de NEET-ratio zelfs beperkt tussen 2023 en 2024 (met -0,1 procentpunt van 7,3% naar 7,2%). Dit lijkt voornamelijk gedreven door de daling bij de groep 25-tot 29-jarigen met -0,8 procentpunt. We verkrijgen dus een wat wisselend beeld van de recente evoluties in de NEET-ratio, afhankelijk van de leeftijdsgroep waarop we inzoomen. Zelfs met de beperkte stijging van de NEET-ratio bij de 15-24-jarigen de voorbije jaren, ligt deze ratio vrij laag in vergelijking met het verdere verleden. Toch is het een knipperlicht om verder op te volgen en aandacht voor te hebben. Kortgeschoolde jongeren, jongeren met een migratieachtergrond en NEET-jongeren ervaren immers vaak een moeilijkere inschakeling op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld vaker kortlopende jobs, afgewisseld met werkloosheidsperiodes; zie bv. De Graeve, Vansteenkiste, De Cuyper, & Delva, 2024). Uit het voorgaande weten we dat er veel overlap is: onder de NEET-jongeren zijn kortgeschoolden en jongeren geboren buiten EU-27 oververtegenwoordigd. Kwetsbaarheden worden dus gecumuleerd, waardoor het nog moeilijker is om een loopbaan te starten en een carrière met opwaartse loopbaanmobiliteit uit te bouwen. Dit is een van de redenen om de inspanningen

richting de NEET-jongeren aan te houden, zodat hun inschakeling op de arbeidsmarkt en duurzame tewerkstelling verder kan worden verbeterd.

Figuur 16: Evolutie NEET-ratio (%) voor de verschillende leeftijdscategorieën | Vlaams Gewest, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Afstand tot arbeidsmarkt van NEET-jongeren

De afstand tot de arbeidsmarkt van NEET-jongeren in kaart brengen is een complex gegeven. Eerder onderzoek (bijvoorbeeld De Graeve et al. (2022, 2024)) toonde reeds aan dat dé NEET-jongere niet bestaat en dat elke jongere een andere afstand tot de arbeidsmarkt kan hebben. Niet elke NEET-jongere hoeft daarom per definitie ver van de arbeidsmarkt af te staan. We maken een inschatting van de afstand tot de arbeidsmarkt op twee manieren. Bij de eerste benadering vertrekken we vanuit de huidige positie van de jongere op de arbeidsmarkt. We maken daarbij gebruik van de officiële definities van de International Labour Organization (ILO) om onderscheid te maken tussen drie groepen: werkloze NEET's, niet-beroepsactieve NEET's met een arbeidswens, en niet-beroepsactieve NEET's zonder arbeidswens.

De eerste groep, de werkloze NEET, worden geacht de kleinste afstand tot de arbeidsmarkt te hebben. Zij zijn namelijk actief op zoek naar werk en stellen zich bovendien ook beschikbaar voor werk. Niet-beroepsactieven daarentegen voldoen aan geen van beide voorwaarden en worden om die reden een grotere afstand tot de arbeidsmarkt toegedicht. Hun binding met de arbeidsmarkt is doorgaans minder sterk dan bij de werkloze NEET. Echter, ook binnen die laatste groep is er sprake van heterogeniteit, aangezien er wel personen zijn met een arbeidswens. Zij wensen een betaalde job, ook al zijn ze niet op zoek naar een baan of zijn ze momenteel niet beschikbaar. Tegenover de niet-beroepsactieven met arbeidswens vinden we de niet-beroepsactieven zonder arbeidswens. Zij bevinden zich het verst van de arbeidsmarkt omdat de motivatie om te werken bij hen ontbreekt.

Tabel 7: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar en 15-29 jaar, 2023 en 2024

15-24 jaar	2023		2024	
	Aantal	%	Aantal	%
Werkloos	17 000	42,2	20 000	45,6
Niet-beroepsactief	23 000	57,8	24 000	54,4
<i>Met arbeidswens</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>6 000</i>	<i>14,5</i>
<i>Zonder arbeidswens</i>	<i>19 000</i>	<i>47,0</i>	<i>18 000</i>	<i>39,9</i>
Totaal	40 000		44 000	
15-29 jaar				
	Aantal	%	Aantal	%
Werkloos	32 000	38,2	38 000	45,7
Niet-beroepsactief	52 000	61,8	46 000	54,3
<i>Met arbeidswens</i>	<i>9 000</i>	<i>10,8</i>	<i>11 000</i>	<i>12,9</i>
<i>Zonder arbeidswens</i>	<i>43 000</i>	<i>51,0</i>	<i>35 000</i>	<i>41,4</i>
Totaal	84 000		84 000	

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar cijfer wegens te kleine cel aantallen.

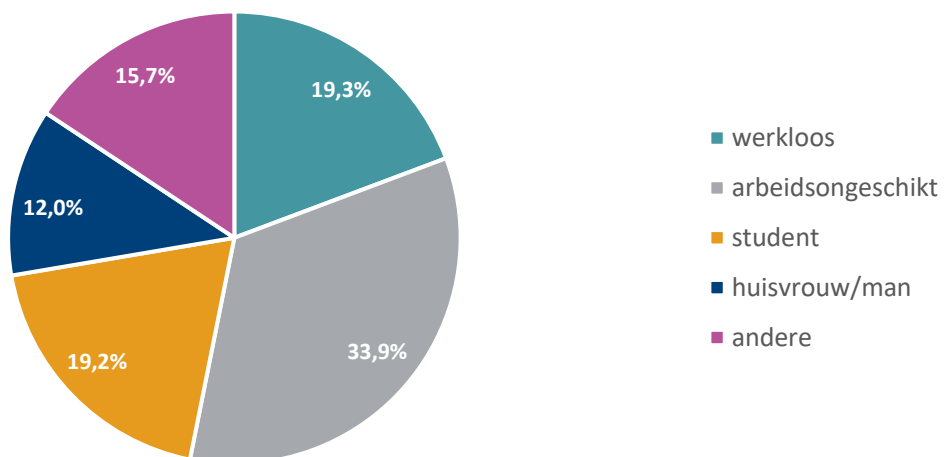
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In 2024 is 54,4% van de NEET-jongeren tussen 15 en 24 jaar in Vlaanderen niet-beroepsactief, tegenover 45,6% van de NEET-jongeren die werkloos zijn. In 2023 was nog 57,8% van de NEET-jongeren niet-beroepsactief en 42,2% werkloos. Ook het aandeel NEET-jongeren zonder arbeidswens kent een daling tussen 2023 (47,0%) en 2024 (39,9%). We merken zo een verschuiving binnen de NEET-jongeren naar de groepen die op het eerste zicht wat dichterbij de arbeidsmarkt zouden moeten staan.

Als we de ruimere leeftijdsgroep van NEET-jongeren beschouwen, de 15- tot 29-jarigen, dan stellen we hetzelfde patroon vast, maar dan in nog wat sterkere mate: het aandeel werklozen neemt toe van 38,2% in 2023 naar 45,7% in 2024, met daarnaast ook een sterke afname van de niet-beroepsactieve NEET zonder arbeidswens van 51,0% naar 41,4%.

Om de afstand tot de arbeidsmarkt nog wat verder te ontleden bij de niet-beroepsactieve NEET, maken we gebruik van het sociaaleconomisch statuut dat niet-beroepsactieve NEET-jongeren tussen de 15 en de 29 jaar zichzelf toeschrijven. We kunnen een onderscheid maken tussen zichzelf als werkloos, arbeidsongeschikt, huisvrouw of -man, student of andere (dan gaat het over werkend, gepensioneerd of geen van de vermelde categorieën) beschouwen. Dit laat ons toe om te onderzoeken of er binnen de groep die verder van de arbeidsmarkt staat nog aanvullende perspectieven op opleiding of vorming aanwezig zijn. Net zoals bij de analyse op basis van arbeidsmarktpositie, toont ook deze subjectieve benadering aan dat de NEET-groep bestaat uit een diverse mix van profielen.

Figuur 17: Zelf-gepercipieerde socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Uit bovenstaande figuur blijkt dat er wel degelijk nog een opleidings- of vormingsperspectief aanwezig lijkt te zijn bij bepaalde NEET-jongeren met een grotere arbeidsmarktafstand: bijna 1 op de 5, of 19,2% van de niet-beroepsactieve NEET omschrijft zichzelf als student. Aangezien het hier gaat om jongeren die aangeven gedurende de referentiemaand geen onderwijs of opleiding te hebben gevolgd, gaat het hier mogelijk om jongeren die zich tussen twee opleidingen bevinden (en dus een tijdelijke studiepauze inlassen), of zich situeren tussen het afronden van een opleiding en het beginnen van werk, of wel ingeschreven zijn maar niet of in beperkte mate deelgenomen hebben aan de lessen, of gekenmerkt worden door schoolverzuim (in geval van leerplichtigen).

De grootste groep omschrijft zichzelf als arbeidsongeschikt (33,9%). Deze heeft een gelijkaardige proportie als in het verleden. Opvallend is dat het aandeel dat zichzelf als huisvrouw/man beschouwt sterk gedaald is in vergelijking met het vorige Trendrapport: iets meer dan 1 op de 10 (12%) van de niet-beroepsactieve NEET schat zichzelf in deze categorie in (in vergelijking met 25,3% in 2023; Vansteenkiste et al., 2024). Deze groepen zullen zowel kwetsbare als minder of

niet-kwetsbaren omvatten, afhankelijk van de mate waarin iemand al dan niet vrijwillig de arbeidsmarkt heeft verlaten. De situatie voor iemand die geen kinderopvang vindt of kan betalen verschilt bijvoorbeeld van iemand die vrijwillig afstand neemt van de arbeidsmarkt of het onderwijsveld om gezinsverantwoordelijkheden op zich te nemen. Dat geldt overigens voor de NEET-groep in het algemeen: diegenen die gewoon even een *time-out* nemen of zich focussen op andere activiteiten zoals vrijwilligerswerk of hun gezin, zijn niet noodzakelijk extra kwetsbaar. Een studie van Eurofound concludeerde dat er twee brede NEET-categorieën bestaan met zeer verschillende kenmerken en risicofactoren: enerzijds de kwetsbare NEET die het risico lopen “gemarginaliseerd” te worden en makkelijker van de radar verdwijnen en anderzijds de niet-kwetsbare NEET die over voldoende cultureel, sociaal en menselijk kapitaal beschikken om vanzelf de draad terug op te pakken (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, 2022; Eurofound, 2016). Ook in het Steunpunt Werk onderzoek van De Graeve et al. (2022 en 2024) kwam de sterke diversiteit in profielen terug bij NEET, waarbij sommigen meerdere kwetsbaarheden combineren en anderen makkelijker de toegang tot de arbeidsmarkt kunnen (terug) vinden.

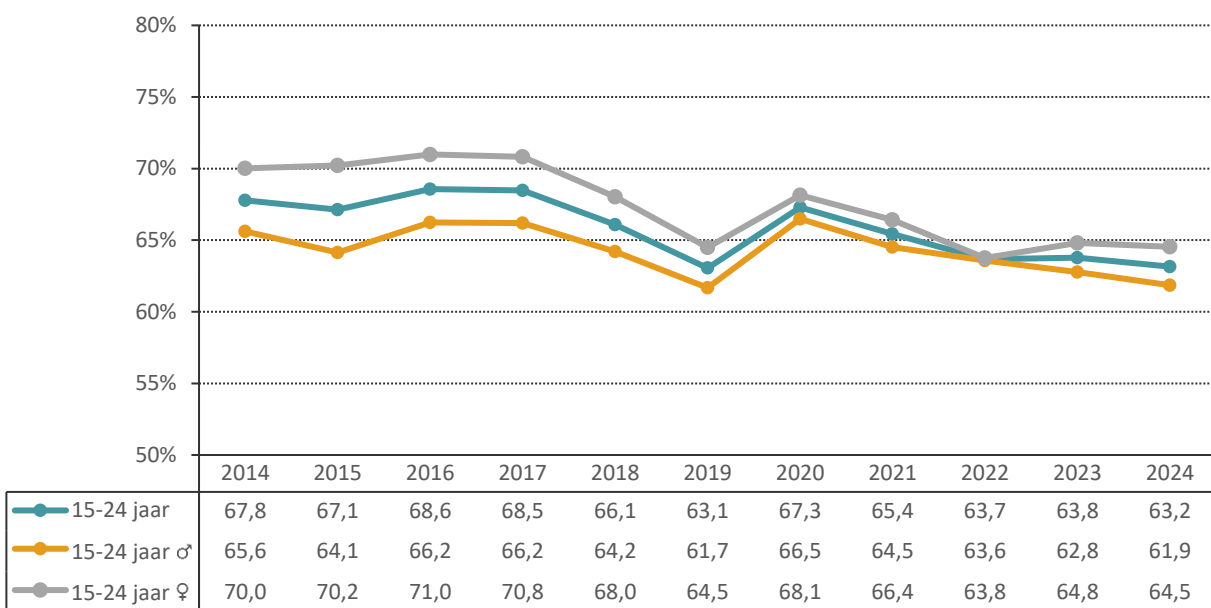
Verder beschouwt 19,3% zichzelf als werkloos, ook al vallen ze in de categorie van niet-beroepsactieven. Het gaat hier dus om jongeren die ofwel niet actief naar werk hebben gezocht ofwel niet onmiddellijk beschikbaar zijn voor een job. Tot slot is er nog een restgroep van 15,7% anderen.

In de voorgaande analyses werd het begrip ‘afstand tot de arbeidsmarkt’ benaderd vanuit zowel objectieve indicatoren als subjectieve inschattingen op basis van enquêtegegevens. Toch blijft het een complex en moeilijk te vatten concept. Om beter te begrijpen wat deze afstand precies inhoudt, is aanvullend kwalitatief onderzoek nodig. De Graeve et al. (2022, 2024) interviewden 23 begeleiders die jongeren aan de hand van activeringsprocessen ondersteunen richting werk. Hun ervaringen tonen dat jongeren vaak te maken krijgen met structurele belemmeringen zoals gebrek aan stabiele huisvesting, psychische kwetsbaarheid of een beperkt netwerk. Bovendien blijkt dat de arbeidsmarkt een afstand tot de jongere creëert door het opwerpen van diverse drempels. Zo staat de arbeidsmarkt ver van sommige jongeren door een combinatie van complexiteit, veeleisendheid en discriminatie. Uit de wisselwerking tussen beide afstanden kan bovendien een negatieve spiraal ontstaan, waardoor de afstand toeneemt en jongeren meer ontmoedigd geraken. Dit onderzoek biedt alvast een bijkomende en meer dynamische kijk op hoe die complexe afstand tot stand komt en evolueert in Vlaanderen.

Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve

In dit deel focussen we op de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij jongeren (15- tot 24-jarigen), een overzicht van de gehanteerde begrippen wordt weergegeven in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'. We analyseren de evolutie van hun niet-beroepsactievengraad (2014-2024), brengen verschillende groepen binnen de arbeidsreserve in kaart, en onderzoeken de mogelijke groei in werkzaamheid wanneer een deel van deze arbeidsreserve wordt geactiveerd (potentiële werkzaamheidsgraad). In dit hoofdstuk wordt de profielschets van arbeidsongeschikte jongeren en van jongeren die huisvrouw of huisman zijn uitzonderlijk niet besproken, vanwege de te kleine aantallen.

Figuur 18: Niet-beroepsactievengraad bij jongeren, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande figuur toont de evolutie van de niet-beroepsactievengraad bij jongeren van 15 tot 24 jaar (het aandeel niet-beroepsactieven in de totale bevolking), opgesplitst naar geslacht. In 2024 behoort 63,2% van deze groep tot de niet-beroepsactieven, dit komt overeen met ongeveer 481 000 jongeren. Ten opzichte van 2014, toen de niet-beroepsactievengraad nog 67,8% bedroeg, gaat het om een daling van 4,6 procentpunt over tien jaar.

Hoewel de niet-beroepsactievengraad tussen 2014 en 2024 niet voortdurend daalde, is er sinds de piek in 2016 wel een duidelijke neerwaartse trend zichtbaar, die tijdelijk onderbroken werd in 2020. Sindsdien daalt het cijfer opnieuw, waar het in 2024 terug aansluiting vindt bij het precoronaniveau van 2019.

Ter vergelijking: bij de 25- tot 64-jarigen bedraagt de niet-beroepsactievengraad in 2024 17,8% (cijfer niet opgenomen in de figuur). Dit is beduidend lager dan bij jongeren, wat wijst op een duidelijk verschil tussen beide leeftijdsgroepen. Niet onlogisch, aangezien veel jongeren nog studeren en daardoor niet op zoek zijn naar een job en niet beschikbaar zijn voor de reguliere arbeidsmarkt – iets wat verderop in dit hoofdstuk aan bod komt. Tegelijkertijd is het belangrijk om te benadrukken dat het aantal studenten dat zich via studentenjobs wel beschikbaar stelt

voor de arbeidsmarkt de afgelopen jaren is toegenomen. Dit blijkt uit recente cijfers van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ, 2025).

Wanneer we de cijfers uitsplitsen naar geslacht, wordt duidelijk dat vrouwelijke jongeren structureel vaker niet-beroepsactief zijn dan hun mannelijke leeftijdsgenoten. Dit patroon vinden we ook terug bij andere kwetsbare groepen in dit rapport. In 2024 bedraagt de niet-beroepsactievengraad bij vrouwen 64,5% tegenover 61,9% bij mannen - een verschil van 2,6 procentpunt. Een mogelijke verklaring is dat vrouwen vaker hooggeschoold zijn dan mannen, en daardoor ook iets vaker student kunnen zijn in deze leeftijdsgroep (15- tot 24-jarigen) – zoals we hieronder verder toelichten. Opvallend is dat de daling in de afgelopen tien jaar (2014-2024) iets sterker is bij vrouwen (-5,5 procentpunt) dan bij mannen (-3,7 procentpunt). Waar de kloof tussen mannelijke en vrouwelijke jongeren in 2014 nog 4,4 procentpunt bedroeg, is die in 2024 teruggelopen tot 2,6 procentpunt. Dit wijst op een positieve inhaalbeweging voor vrouwen, al blijft er een verschil tussen beide groepen bestaan.

Tabel 8: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij jongeren en 25- tot 64-jarigen, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 15-24 & 25-64 jaar, 2024

	15- tot 24-jarigen			25- tot 64-jarigen		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Niet-beroepsactieven	63,2	61,9	64,5	17,8	13,8	21,8
Zoekend of beschikbaar	4,2	4,4	4,0	0,9	0,8	0,9
Niet zoekend en niet beschikbaar	59,0	57,4	60,6	16,9	12,9	20,9
<i>Zelfgepercipieerd werkend of werkloos</i>	0,7	nb	nb	1,0	0,8	1,2
<i>Arbeidsongeschikten</i>	0,9	nb	nb	6,5	5,7	7,3
<i>Huisvrouwen en -mannen</i>	nb	nb	nb	3,3	nb	6,3
<i>Studenten</i>	56,5	55,2	57,9	0,7	0,5	1,0

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine cel aantallen.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

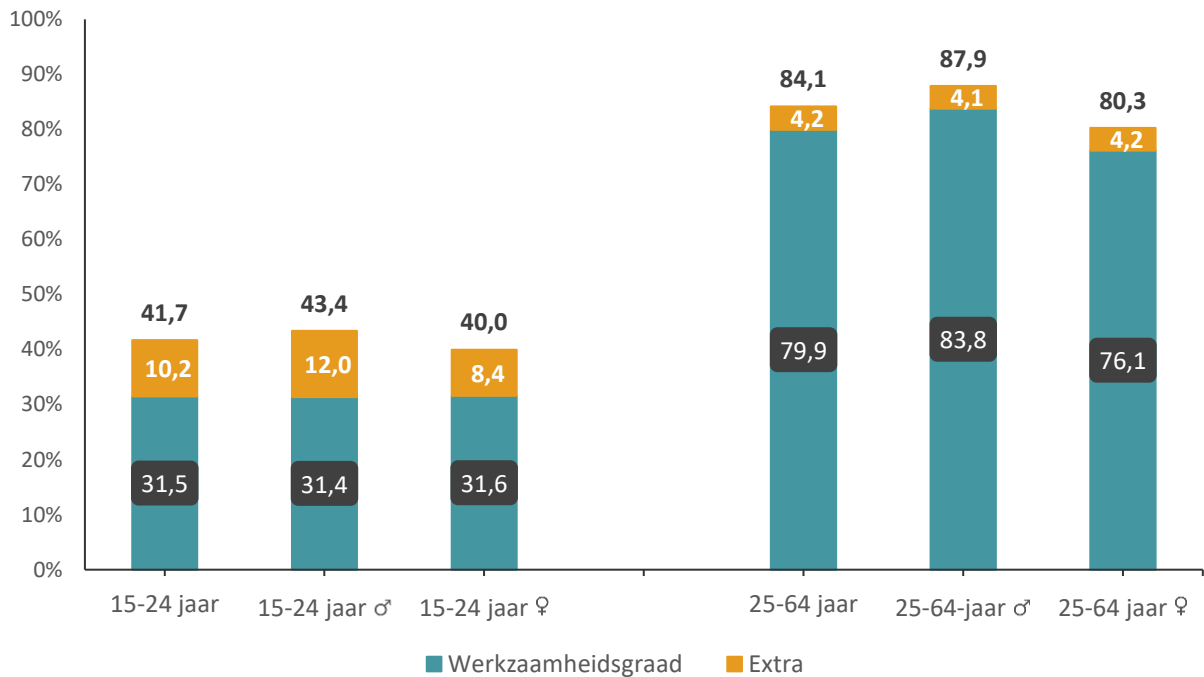
In dit onderdeel bekijken we niet-beroepsactieve arbeidsreserve in 2024, zowel bij de jongerenpopulatie (15- tot 24-jarigen) als bij hun tegenhanger (25- tot 64-jarigen). Om de leesbaarheid te bevorderen, herhalen we de definities van deze groepen niet telkens in de tekst; u vindt ze overzichtelijk terug in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

Meer dan 6 op de 10 (63,2%) van de jongeren is niet-beroepsactief. Wanneer we de niet-beroepsactieve jongeren verder ontleden naar zoekgedrag en beschikbaarheid, blijkt dat 4,2% van hen actief op zoek is naar werk of beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Mannelijke jongeren zijn iets vaker zoekend of beschikbaar dan vrouwelijke jongeren, respectievelijk 4,4% en 4,0%.

De meerderheid van de jongeren – ongeveer 6 op de 10 (59,0%) – geeft aan niet op zoek te zijn naar werk en ook niet beschikbaar te zijn voor de arbeidsmarkt. Dit is niet verwonderlijk, aangezien het merendeel binnen deze groep (56,5%) aangeeft nog te studeren. Toch geeft een klein aandeel (0,9%) van de niet-zoekende en niet-beschikbare jongeren aan arbeidsongeschikt te zijn. We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. We weten enkel dat deze groep aangeeft niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen. Een ander klein aandeel van de niet-beroepsactieven (0,7%) beschouwt zichzelf als werkend of werkloos, ook al zijn ze dat niet volgens de officiële ILO-definitie van werkenden of werklozen.

Wanneer we de cijfers naar geslacht bekijken, stellen we vast dat vrouwelijke jongeren iets vaker niet-zoekend en niet-beschikbaar zijn (60,6%) en iets vaker aangeven nog te studeren (57,9%) dan hun mannelijke leeftijdsgenoten (respectievelijk 57,4% en 55,2%). Deze verschillen kunnen mee de hogere niet-beroepsactiviteitsgraad bij vrouwelijke jongeren verklaren (zie eerder).

Figuur 19: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij jongeren en 25- tot 64-jarigen, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 15-24 & 25-64 jaar, 2024

Noot: De potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In dit onderdeel bekijken we de mogelijke werkzaamheidsgroei bij het inzetten van een deel van de arbeidsreserve. Hier maken we een theoretische denkoefening waarin we onderzoeken hoe de werkzaamheidsgraad zou toenemen als we de ‘makkelijkste’ groepen van de arbeidsreserve aan het werk krijgen boven op de werkende populatie. Deze groepen omvatten de actieve werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt lijken te staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren. Deze groepen worden ook aangeduid als de ‘potentiële arbeidsreserve’. Met behulp van deze benadering kunnen we de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, iets wat we met het Steunpunt Werk eerder ook al een aantal keren hebben onderzocht (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste et al., 2024). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op het aanbod van arbeid en de vraag naar arbeid buiten beschouwing laat.

Indien de actieve werklozen (ongeveer 41 000 personen) onder de 15- tot 24-jarigen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven (ongeveer 32 000 personen), en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren (ongeveer 5 000 personen) aan de slag zouden gaan, dan zou hun werkzaamheidsgraad van 31,5% met 10,2 procentpunt stijgen tot 41,7%. Ter vergelijking: bij de 25- tot 64-jarigen ligt de werkzaamheidsgraad op 79,9% en stijgt deze met 4,1 procentpunt tot 84,1% (zie Figuur 19).

De grootste potentiële groei in absolute procentpunten ligt bij mannelijke jongeren: hun werkzaamheidsgraad zou stijgen van 31,4% naar 43,4%, een toename van 12,0 procentpunt. Bij vrouwelijke jongeren stijgt de werkzaamheidsgraad van 31,6% naar 40,0%, wat neerkomt op een groei van 8,4 procentpunt. Hoewel mannen een structureel lagere niet-beroepsactievengraad hebben dan vrouwen (zie eerder), kennen zij een hoger aandeel werklozen en zijn ze iets vaker zoekend of beschikbaar (zie hierboven, Tabel 8). Daardoor is de potentiële groei van hun werkzaamheidsgraad groter dan bij vrouwen, ondanks dat zij minder vaak niet-beroepsactief zijn.

3. 55-plussers

AUTEURS: Quinten VANRESPAILLE, Sarah VANSTEENKISTE EN Romy DEBROEY

Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken

De vergrijzing van de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd zet zich sinds het begin van de 21ste eeuw duidelijk door. Tussen 2014 en 2024 kwamen er in Vlaanderen ongeveer 100 000 personen van 55 tot 64 jaar bij. Daardoor steeg hun aandeel in de bevolking op arbeidsleeftijd (15 tot en met 64 jaar) van 20% in 2014 naar 21,8% in 2024. Volgens de projecties van het Federaal Planbureau⁶ (FPB) heeft dit aandeel intussen zijn piek bereikt en zal het tot 2071 rond de 20% blijven schommelen. De sterke toename in het verleden is vooral te verklaren door de instroom van de grote babyboomgeneratie in de leeftijdscategorie 55 tot 64 jaar vanaf het jaar 2000. Sinds 2021 is dit effect uitgewerkt, waardoor het aandeel 55-plussers op de arbeidsmarkt stabiliseert.

Zoals te zien in Figuur 20 zette de stijgende trend in het aandeel en aantal 55-plussers op de arbeidsmarkt zich voort in de eerste helft van het afgelopen decennium. Het aandeel steeg gemiddeld met 0,3 procentpunt per jaar, maar dit proces viel stil vanaf 2021. Sindsdien is er een lichte daling zichtbaar (0,3 procentpunt), die zich volgens de huidige verwachtingen van het Planbureau ook in de toekomst zal doorzetten.

Binnen de groep 55- tot 64-jarigen deed zich tussen 2014 en 2024 een interne verschuiving voor. Het aandeel 55- tot 59-jarigen daalde van 53,1% naar 50,5% (-2,6 procentpunt), terwijl het aandeel 60- tot 64-jarigen toenam. Dit wijst op een vergrijzing binnen de leeftijdsgroep zelf. Op basis van de vooruitzichten van het Federaal Planbureau zal deze trend zich nog verder doorzetten tot 2032. Tegen dan zou 51,4% van de 55-plussers behoren tot de groep 60- tot 64-jarigen. Nadien wordt een stabilisatie verwacht, waarbij beide leeftijdsgroepen ongeveer even groot zullen zijn (Federaal Planbureau, 2024).

Door de stabilisatie die verwacht wordt vanuit het FPB in groei van 55-64-jarigen de komende decennia, in combinatie met een stabiel of dalend aantal jongeren (zie vorig hoofdstuk), komt een einde aan decennia van voortdurende groei van het aantal personen op arbeidsleeftijd. Daardoor schatten we vanuit het Steunpunt Werk nog steeds in dat de vervangingsvraag van 55-plussers de komende jaren verder zal aangroeien.⁷ We verwachten op basis van ons projectiemodel, met andere woorden, dat de netto-uitstroom van 55-plussers uit de werkende bevolking verder toeneemt de komende jaren. Dit leidt op haar beurt tot een hogere nood aan het invullen van vervangingsvacatures en zal zo de krapte en spanning op de Vlaamse arbeidsmarkt verder aanvuren. Dit is deel van de verklaring waarom de arbeidsmarkt de voorbije jaren zoveel krappere is geworden, ondanks matige economische groei.

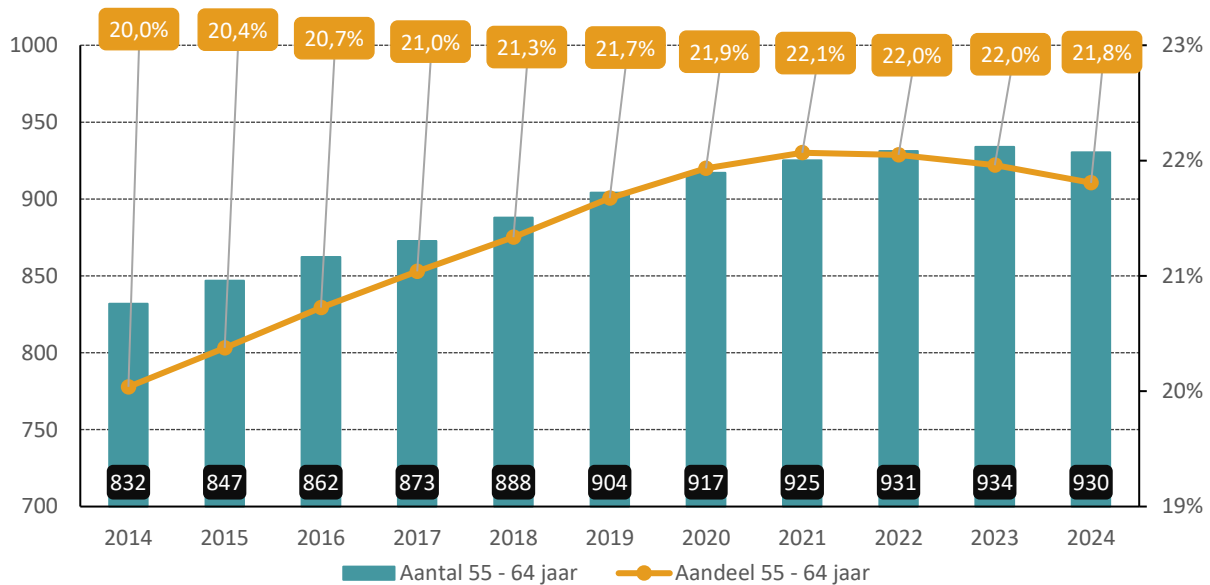
Hoewel het aantal 55-plussers de komende jaren stabiel blijft, gaat het aandeel werkenden onder die 55-plussers nog steeds de hoogte in. De uitstroom van nieuwe gepensioneerden blijft dus ook nog verder toenemen, waardoor ook de nood aan vervanging blijft groeien. Zo verwachten we

⁶ Bevolkingsvooruitzichten 2024-2070. (2025). [Dataset]. Geraadpleegd van <https://www.plan.be/nl/data/bevolkingsvooruitzichten-2024-2070>

⁷ Zie ook onze themapagina rond de vervangingsvraag van 55-plussers: <https://www.steunpuntwerk.be/onderzoekstemas/trends-en-toekomstbeeld/vervangingsvraag-55>.

dat de krapte en spanning op de Vlaamse arbeidsmarkt de komende jaren verder zal worden aangevuurd. Op middellange termijn kan de verwachte demografische evolutie de vervangingsvraag van 55-plussers opnieuw drukken, maar de eerstkomende periode is dat nog niet het geval. Dit komt voornamelijk door een sterk toenemende groep van werkende 55-plussers (zie ook het volgend onderdeel), die de pool van mogelijke uitstromers opdrijft.

Figuur 20: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55- tot 64-jarigen in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De volgende tabel vergelijkt de kerngegevens van 55-plussers met die van de volledige bevolking op arbeidsleeftijd (15 tot 64 jaar). De werkzaamheidsgraad van de 55-plussers ligt aanzienlijk lager: 62,4% tegenover 71,3% voor de totale bevolking op arbeidsleeftijd. Daartegenover staat dat het aandeel werklozen bij de 55-plussers twee keer zo laag ligt. Slechts 1,2% van de bevolking tussen 55 en 64 jaar is werkloos, tegenover 2,8% bij de bevolking tussen 15 en 64 jaar.

Ondanks het lagere aandeel werklozen onder de 55-plussers, is het aandeel niet-beroepsactieven in deze leeftijdsgroep wel aanzienlijk groter: 36,4% tegenover 25,9% bij de totale bevolking op arbeidsleeftijd. Dit wordt deels verklaard door het feit dat 23,6% van de 55-plussers een arbeidshandicap heeft, tegenover 14,9% bij de volledige bevolking op arbeidsleeftijd.

Ook het aandeel kortgeschoolden, en in mindere mate middengespoolden, ligt hoger bij de 55-plussers. Ten slotte is het aandeel 55-plussers met de Belgische nationaliteit groter: 89% tegenover 83,2% bij de bevolking tussen 15 en 64 jaar.

Tabel 9: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024

	55-plussers	Populatie 15-64 jaar
Statuut		
Werkend	62,4	71,3
Werkloos	1,2	2,8
Niet-beroepsactief	36,4	25,9
Geslacht		
Man	50,3	50,3
Vrouw	49,7	49,7
Onderwijsniveau*		
Kortgeschoold	22,6	15,1
Middengespoold	41,3	39,6
Hooggeschoold	36,0	45,3
Geboorteland		
Geboren in België	89,0	83,2
Geboren in EU-27 (excl. België)	4,8	6,2
Geboren buiten EU-27	6,2	10,6
Arbeidshandicap		
Met arbeidshandicap	23,6	14,9
Zonder arbeidshandicap	76,4	85,1

Noot: *Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

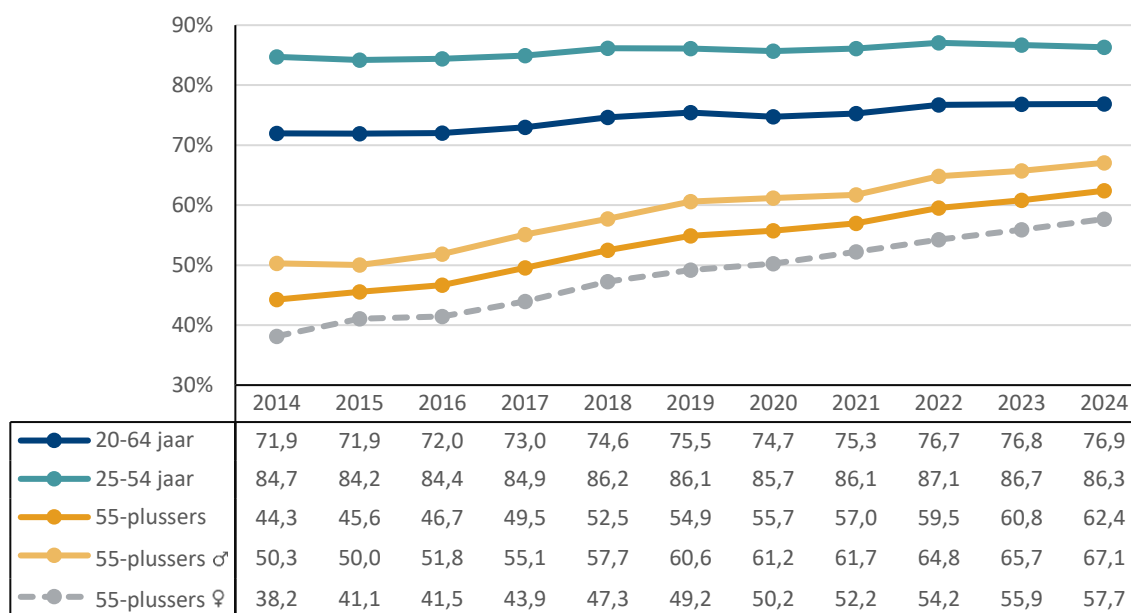
Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van 55-plussers nam sinds 2014 onafgebroken toe, ook tijdens crisismomenten (zie Figuur 21). In 2023 bedroeg de werkzaamheidsgraad van 55-plussers 60,8% (+1,3 procentpunt), om in 2024 verder te stijgen tot 62,4% (+1,4 procentpunt). Dit groeitempo ligt aanzienlijk lager dan tijdens 2016-2019 (groei van zo'n 2,5 à 3 procentpunt per jaar), maar blijft wel hoger dan bij de 25- tot 54-jarigen, waar de groei gemiddeld slechts 0,1 procentpunt per jaar bedroeg. De generatiekloof met de 25- tot 54-jarigen werd sinds 2014 bijna gehalveerd, maar vertoont met 23,9 procentpunt nog altijd een aanzienlijk verschil. Dit wijst erop dat er nog steeds een ruime marge voor verbetering bestaat.

De stijging in werkzaamheid sinds 2014 was sterker bij vrouwen dan bij mannen, zowel in absolute als in relatieve termen. Bij mannen van 55 tot 64 jaar steeg de werkzaamheidsgraad van 50,3% in 2014 naar 67,1% in 2024 (+16,8 procentpunt). Bij vrouwen nam deze toe van 38,2% naar 57,7% (+19,6 procentpunt). De kloof tussen mannen en vrouwen verkleinde daardoor van 12,1 procentpunt in 2014 tot 9,4 procentpunt in 2024. Opvallend is wel dat de inhaalbeweging van vrouwen de laatste jaren vertraagt: tussen 2021 en 2024 lag hun stijging slechts 0,1 procentpunt hoger dan die van mannen. Het aantal werkzame mannen steeg met 9,4%, en het aantal werkzame vrouwen steeg, relatief gezien, iets sterker met 11%.

Meer informatie over de werkzaamheidsgraad van 55-plussers – waaronder een langere tijdreeks en een vergelijking met andere gewesten en met de EU-27 – is beschikbaar op het dashboard van het Steunpunt Werk [Kwetsbare groepen: 50- en 55-plussers - Steunpunt Werk](#).

Figuur 21: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

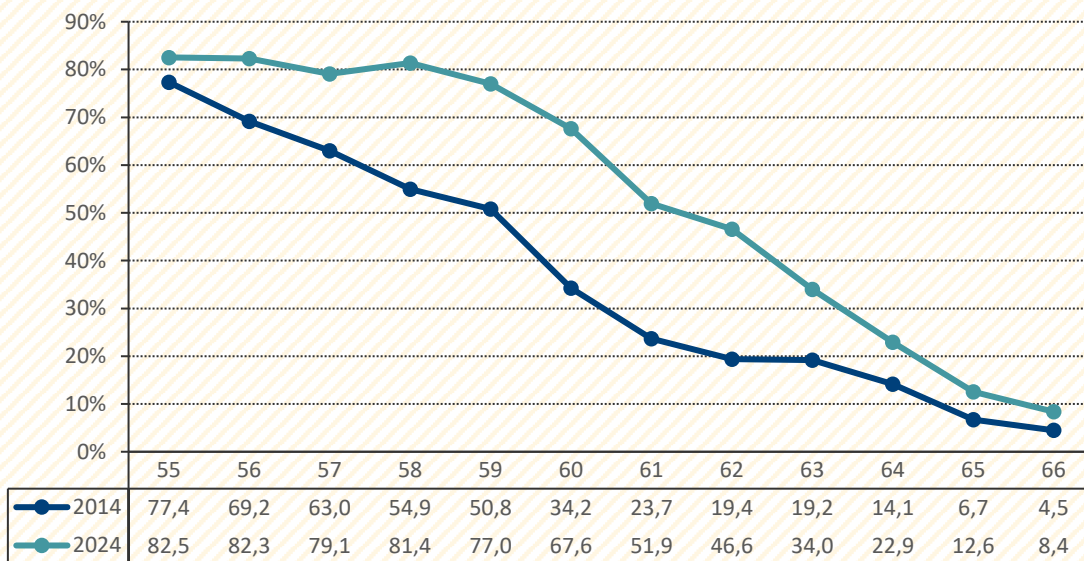
Focus: Evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar

De werkzaamheid per leeftijdsjaar op Figuur 22 toont dat niet alleen het algemene niveau van de werkzaamheidsgraad van 55-plussers is gestegen het voorbije decennium, maar dat ook het verloop per leeftijdsjaar sterk gewijzigd is. In 2014 tekende zich vanaf het 55ste levensjaar nog een bijna continue daling af. In 2024 daarentegen daalt de werkzaamheidsgraad slechts lichtjes tot de leeftijd van 59 jaar (77%), en vinden we de sterkste afnames vanaf 60 jaar en verder.

De eerste scherpe terugval doet zich voor op 60 jaar, net voor de vroegst mogelijke pensioenleeftijd (60 jaar bij een loopbaan van 44 jaar anno 2024). De grootste daling is zichtbaar tussen 60 en 61 jaar (-15,7 procentpunt ten opzichte van het voorgaande levensjaar). Ook tussen 62 en 65 jaar vermindert de werkzaamheidsgraad jaarlijks met meer dan 10 procentpunt.

Vanaf 2025 verwachten we dat dit verloop verder zal verschuiven door de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd die in januari 2025 in werking is getreden. Deze wijziging kunnen we opvolgen vanaf het volgende Trendrapport, waar we de cijfers voor het jaar 2025 zullen analyseren.

Figuur 22: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdsjaar | Vlaams Gewest, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

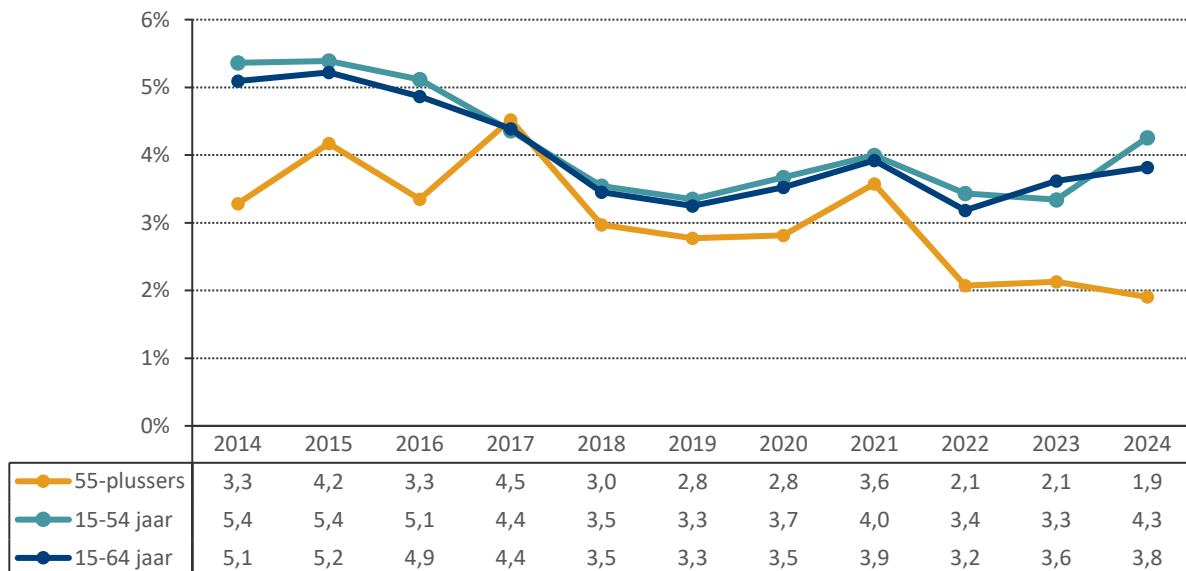
Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 23 toont het dalende verloop van de werkloosheidsgraad bij 55-plussers doorheen de jaren, dat in 2024 een recordniveau haalt. Tot en met 2017 was er sprake van een schommelend patroon, waarbij toenames telkens werden gevolgd door vergelijkbare dalingen.

Vanaf 2018 lijkt dit patroon doorbroken. Door de COVID-19-crisis was er in 2021 opnieuw een toename, met een stijging tot 3,6%. In 2022 volgde echter een scherpe daling tot 2,1%, het laagste niveau dat ooit werd gemeten. Dit peil bleef in 2023 behouden en daalt in 2024 verder lichtjes tot 1,9%.

Deze lichte daling bij de 55-plussers contrasteert met de stijgende werkloosheid bij zowel de 15- tot 54-jarigen als de totale bevolking op arbeidsleeftijd. Het verschil tussen de 15- tot 54-jarigen en 55-plussers nam daardoor toe: van -0,4 procentpunt in 2021 tot -1,9 procentpunt in 2024.

Figuur 23: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers | Vlaams gewest, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

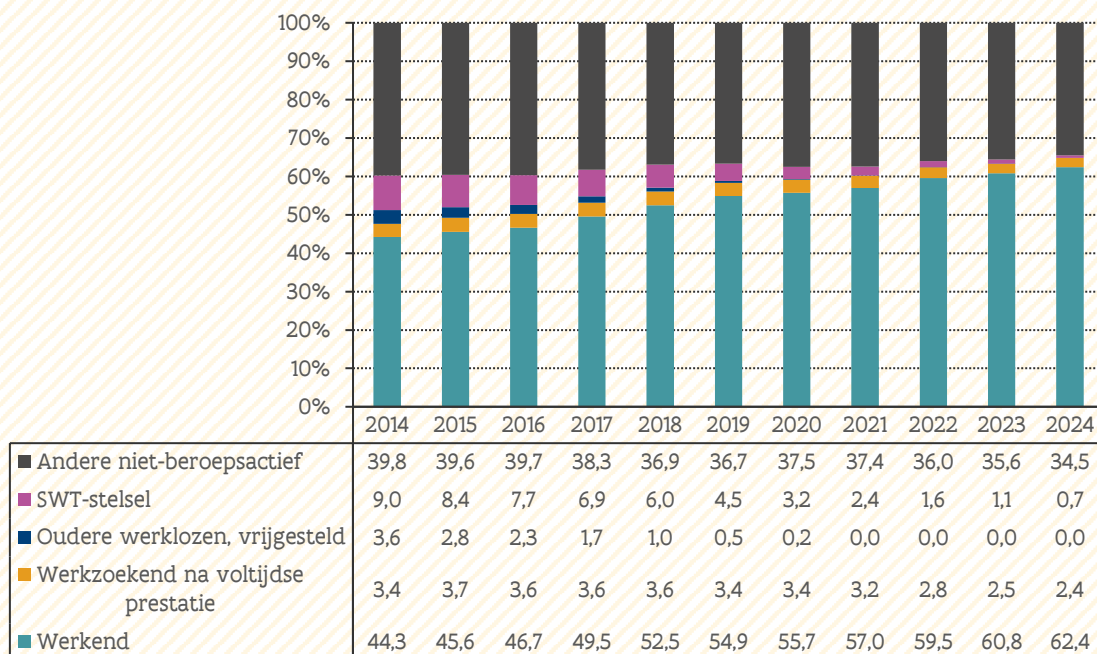
Focus: Uittredestatuten werkloosheidsstelsels

Als aanvulling op de analyse van de werkloosheidsgraad van 55-plussers (zie Figuur 23) is het belangrijk rekening te houden met de bredere eindeloopbaancontext. Werklozen ouder dan 55 jaar kunnen onder bepaalde voorwaarden immers de overstap maken naar niet-beroepsactiviteit, bijvoorbeeld via een vrijstelling van inschrijving als werkzoekende. Daarnaast bestaat ook nog steeds het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT), waarbij betrokkenen wel ingeschreven blijven als werkzoekende, maar niet noodzakelijk zelf actief naar werk hoeven te zoeken. Deze groep voldoet daardoor niet volledig aan de ILO-definitie van werkloosheid, die actieve beschikbaarheid en zoekgedrag vereist.

De afgelopen jaren zijn de toegangsvoorwaarden tot deze stelsels aanzienlijk verstrengd of zijn ze geleidelijk afgebouwd. Zo is het stelsel van vrijgestelde oudere werklozen sinds 2021 vrijwel volledig verdwenen: in 2014 maakten nog ongeveer 30 000 personen (3,6% van de 55-plussers) er deel van uit, terwijl dit aantal in 2024 nagenoeg tot nul is herleid. Ook het SWT-stelsel is sterk ingekrompen en telt in 2024 nog slechts 6 000 personen, minder dan een tiende van het aantal in 2014.

Zoals reeds vastgesteld bij de bespreking van de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad, gaat deze afbouw van eindeloopbaanstelsels gepaard met een duidelijke toename van het aantal werkende 55-plussers.

Figuur 24: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen | Vlaams Gewest, 2014-2024

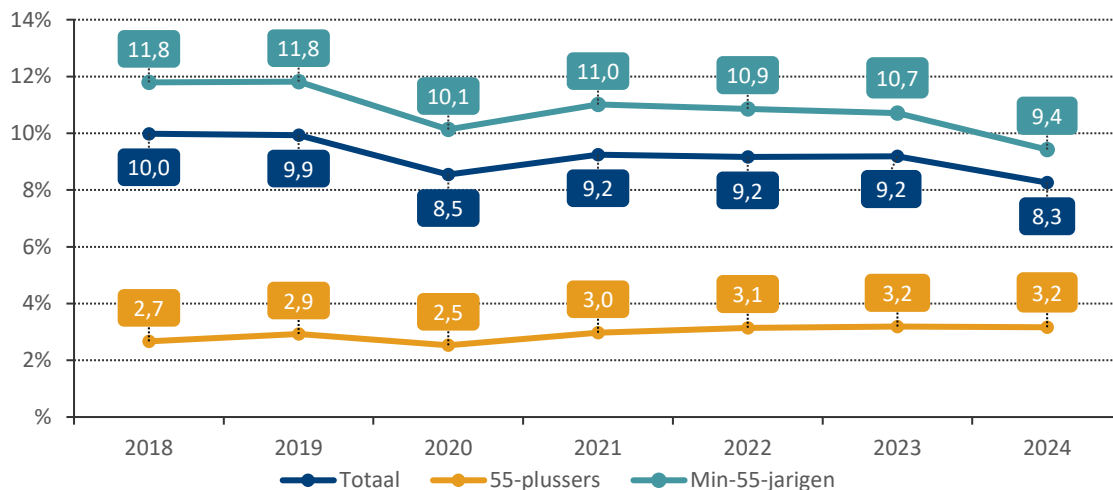
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis RVA, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Op het vlak van de uitstroom naar werk bij werkzoekenden zonder werk (wzw) blijft er een duidelijk verschil bestaan tussen 55-plussers en jongere leeftijdsgroepen (Figuur 25 en Figuur 26). Terwijl elke maand gemiddeld 9,4% van de wzw jonger dan 55 jaar de stap naar werk zet, bedraagt dit bij de 55-plussers slechts 3,2%.

Na de COVID-19-crisis is dit verschil enigszins verkleind. Het uitstroompercentage van de 55-plussers bereikte al in 2021 opnieuw het precrisisniveau en kende zelfs een lichte stijging. Bij de min-55-jarigen blijft het uitstroompercentage in 2024 nog altijd meer dan twee procentpunt lager dan in 2019. In 2024 is er ten opzichte van het jaar ervoor bovendien een daling van ruim één procentpunt bij deze groep terwijl we een stabilisatie waarnemen van de uitstroom bij 55-plussers.

De kloof tussen beide leeftijdsgroepen blijft met -6,2 procentpunt aanzienlijk, maar is wel 2,9 procentpunt kleiner dan bij de start van de reeks in 2018, voornamelijk gedreven door een relatief sterke daling bij de min-55-jarigen.

Figuur 25: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2018-2024

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

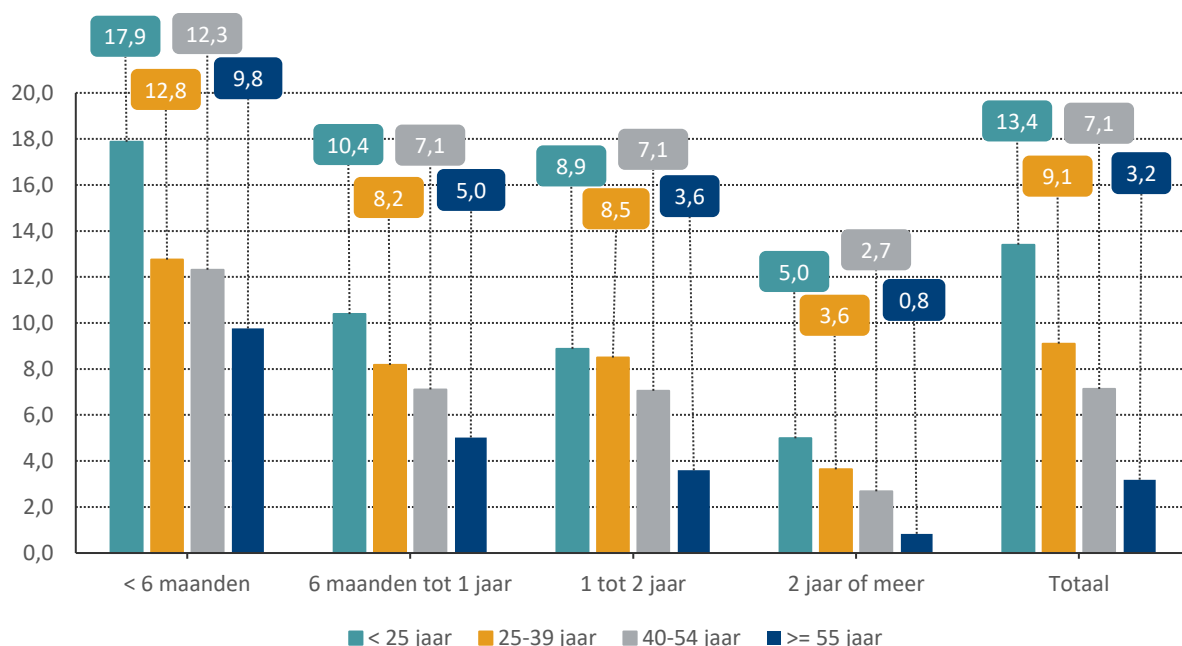
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis VDAB

De volgende figuur maakt duidelijk dat de gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van wzw bij 55-plussers lager ligt in alle categorieën van werkloosheidsduur. Procentueel is het verschil het grootst bij langdurige werkloosheid van 1 tot 2 jaar en 2 jaar of meer.

Bij wzw die minder dan één jaar werkloos zijn, ligt de uitstroom naar werk ongeveer 50% hoger bij de min-55-jarigen. Voor wie tussen 1 en 2 jaar werkloos is, bedraagt het verschil tussen 55-plussers en min-55-jarigen meer dan 100%, en voor wie al langer dan 2 jaar werkloos is zelfs bijna 300%.

Het verschil in de totale uitstroom naar werk wordt mee verklaard door het hoge aandeel langdurige werklozen onder de 55-plussers: 39,4% tegenover 20,6% bij de totale bevolking van 15 tot 64 jaar. Bovendien ligt de uitstroomgraad van 55-plussers binnen de groep langdurige werklozen beduidend lager.

Figuur 26: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur | Vlaams Gewest, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB

Werkloosheidsduur

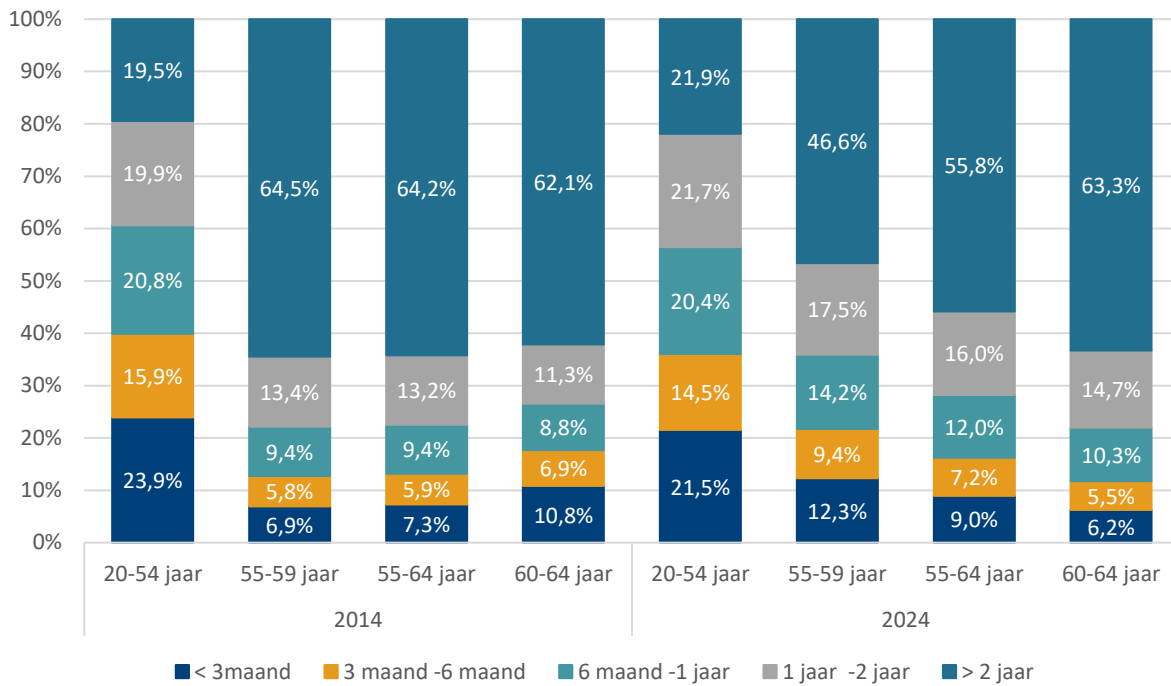
Omdat de uitstroom uit werkloosheid lager ligt bij 55-plussers, is het aandeel langdurig werklozen in deze groep hoger dan bij jongere leeftijdscategorieën. Toch is er in de afgelopen tien jaar een opvallende verbetering merkbaar. In 2024 bedroeg het aandeel van de 55- tot 64-jarige werklozen dat meer dan twee jaar werkloos was 55,8%, tegenover 64,2% in 2014 (-8,4 procentpunt). Het aandeel met een werkloosheidsduur van één tot twee jaar lag in 2024 echter 2,8 procentpunt hoger. Ook het aandeel dat minder dan één jaar werkloos was, nam toe, zij het in beperktere mate: van 22,5% in 2014 naar 28,2% in 2024 (+5,7 procentpunt).

De daling van het aandeel langdurig werklozen doet zich voornamelijk voor bij de 55- tot 59-jarigen. Binnen deze groep verminderde het aandeel dat langer dan twee jaar werkloos was scherp van 64,5% naar 46,6% (-17,9 procentpunt). Tegelijkertijd steeg het aandeel met een werkloosheidsduur van één tot twee jaar van 13,4% naar 17,5% (+4,1 procentpunt), en het aandeel met minder dan één jaar werkloosheid van 22,1% naar 35,9% (+13,8 procentpunt). Bij de 60- tot 64-jarigen bleven de aandelen daarentegen een stuk stabiel, wat erop wijst dat de inkrimping van het aandeel werklozen langer dan twee jaar vooral bij de 55- tot 59-jarigen plaatsvindt. Tegelijkertijd was er bij de 60- tot 64-jarigen wel een verschuiving van de werklozen die minder dan zes maanden werkloos waren naar werklozen die tussen de zes maanden en twee jaar werkloos waren.

Voor de 20- tot 54-jarigen is de evolutie tussen 2014 en 2024 minder gunstig. Het aandeel dat langer dan zes maanden werkloos was, nam merkbaar toe. Zo steeg het aandeel langdurig werklozen (≥ 2 jaar) van 19,5% naar 21,9% (+2,4 procentpunt), het aandeel met een duur van één tot twee jaar van 19,9% naar 21,7% (+1,8 procentpunt). In tegenstelling tot de 55- tot 59-jarigen daalde het aandeel kortdurend werklozen (<1 jaar) bij de 20- tot 54-jarigen van 60,6% in 2014 naar 56,5% in 2024 (-4,1 procentpunt).

Voor de totale groep 20- tot 64-jarigen steeg het aandeel langdurig werklozen (≥ 2 jaar): 18,9% in 2014 tegenover 20,7% in 2024 (+1,8 procentpunt). Dit gemiddelde maskeert echter tegengestelde evoluties: een duidelijke daling bij de 55- tot 59-jarigen en een toename bij de 20- tot 54-jarigen.

Figuur 27: Gemiddelde werkloosheidsduur van wzw (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur | Vlaams Gewest, 2014 en 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB

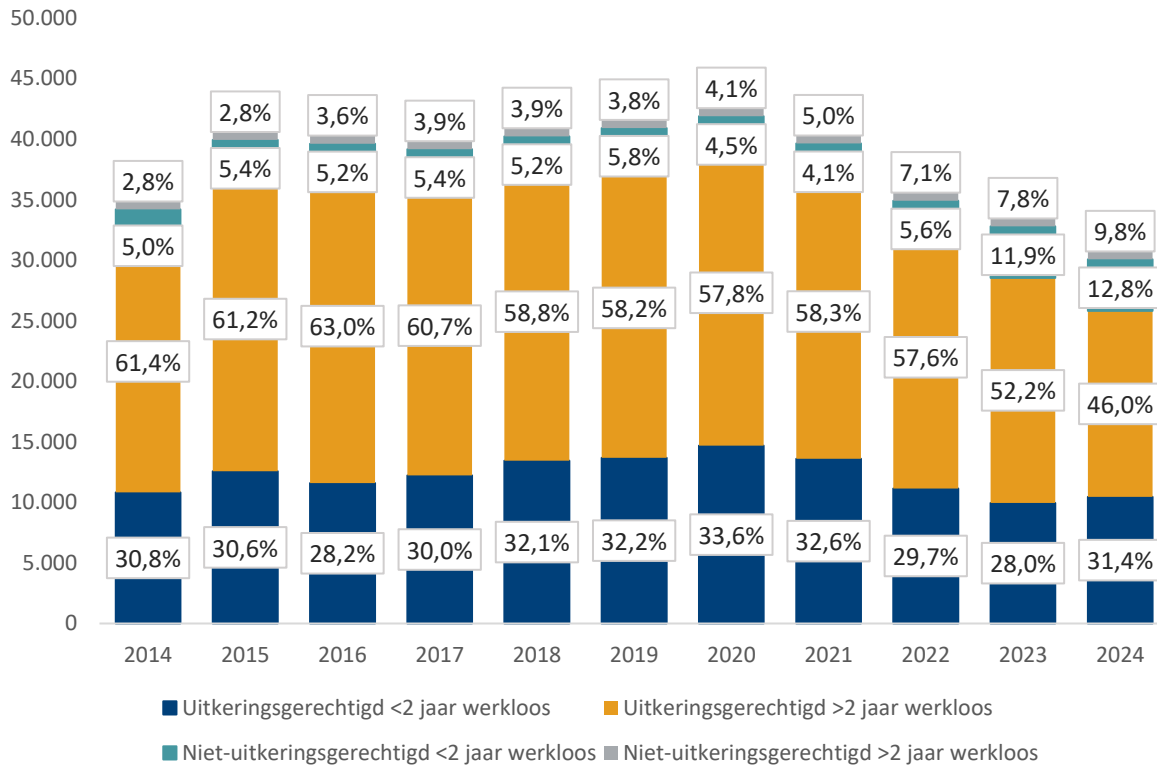
Zoals zichtbaar in deze figuur is het aantal werkzoekenden zonder werk (wzw) van 55 tot 64 jaar bij VDAB tussen 2021 en 2024 merkbaar gedaald, na een lange periode van lichte stijging. Vooral de daling van het aantal werkzoekenden dat langer dan twee jaar werkloos is en uitkeringsgerechtigd is valt op. In 2021 maakten zij nog 58,3% uit van de wzw in deze leeftijdsgroep, maar in 2024 is dat aandeel gedaald tot 46%. Het aantal wzw van 55 tot 64 jaar dat langer dan twee jaar werkloos is en in aanmerking komt voor een uitkering daalde van 24 300 in 2021 naar 15 300 in 2024.

Daartegenover staat wel dat het aantal wzw dat langer dan twee jaar werkloos is, maar geen recht heeft op een uitkering toenam van 2 100 naar 3 300 tussen 2021 en 2024. Dit is een aanzienlijke stijging, maar ze compenseert de daling bij de uitkeringsgerechtigden slechts gedeeltelijk. De plotse stijging in 2023 ontstond omdat in die periode meer burgers zonder arbeidswens zich verplicht moesten inschrijven bij VDAB.⁸ Ook het aantal wzw dat minder dan twee jaar werkloos is en niet in aanmerking komt voor een uitkering stijgt fors, dit wordt wel deels gecompenseerd door een daling bij de langdurig werklozen met uitkering.

⁸ Bron: https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/werkzoekendenbericht_december_2023.pdf

Tegelijkertijd bleef het aantal wzw dat minder dan twee jaar werkloos is en recht heeft op een uitkering min of meer stabiel tussen 2014 en 2024, al was er wel een merkbare daling tussen 2021 en 2023.

Figuur 28: Aantal (y-as) en aandeel (%) werkzoekenden gekend bij VDAB per werkloosheidsduur van werkzoekenden zonder werk (%) tussen 55 en 64 jaar oud, naar werkloosheidsduur en uitkeringsgerechtigdheid | Vlaams Gewest, 2024

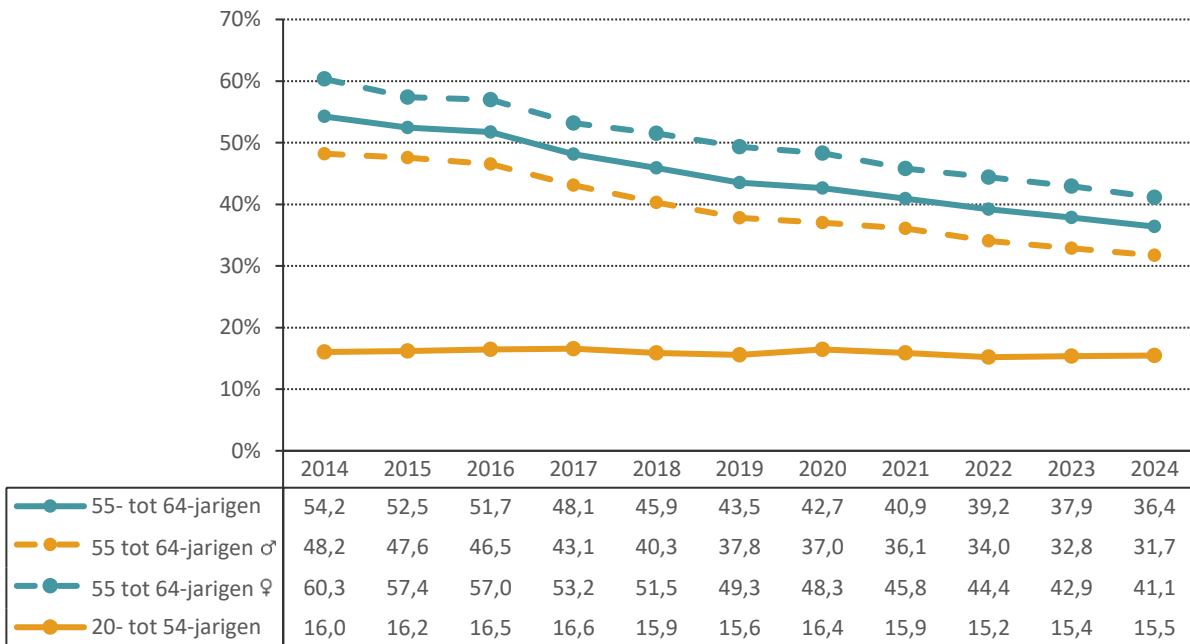

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB

Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve

In dit deel focussen we op de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij 55-plussers (55- tot 64-jarigen), een overzicht van de gehanteerde begrippen wordt weergegeven in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'. We analyseren de evolutie van hun niet-beroepsactievengraad (2014-2024), brengen verschillende groepen binnen de arbeidsreserve in kaart, en onderzoeken de mogelijke groei in werkzaamheid wanneer een deel van deze arbeidsreserve wordt geactiveerd (potentiële werkzaamheidsgraad). Tot slot zoomen we in op de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten en huisvrouwen en -mannen: hoeveel onbekend is bij VDAB, een uitkering ontvangt en eerdere werkervaring heeft.

Figuur 29: Niet-beroepsactiviteitsgraad bij 55-plussers en 20- tot 54-jarigen, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande figuur toont de evolutie van de niet-beroepsactiviteitsgraad bij 55-plussers (het aandeel niet-beroepsactieven in de totale bevolking tussen 55 en 64 jaar) en hun tegenhanger (20- tot 54-jarigen), opgesplitst naar geslacht. In 2024 behoort 36,4% van de 55-plussers tot de niet-beroepsactieven, dit komt overeen met ongeveer 339 000 personen. Dit is een daling van 17,8 procentpunt ten opzichte van 2014, toen dit aandeel nog 54,2% bedroeg. 55-plussers begeven zich dus steeds vaker op de arbeidsmarkt, hetzij als werkenden of als werklozen.

In 2024 bereikt hun niet-beroepsactiviteitsgraad het laagste niveau van het afgelopen decennium, maar blijft meer dan dubbel zo hoog dan de niet-beroepsactiviteitsgraad van 20- tot 54-jarigen, die 15,5% bedraagt. De hogere niet-beroepsactiviteitsgraad onder 55-plussers hangt samen met het grotere aandeel arbeidsongeschikten, gepensioneerden en 'ontmoedigde werklozen' in deze groep (zie later bij de bespreking van Tabel 10).

Wanneer we de cijfers uitsplitsen naar geslacht, wordt duidelijk dat vrouwelijke 55-plussers structureel vaker niet-beroepsactief zijn dan hun mannelijke leeftijdsgenoten, ook bij de andere kwetsbare groepen in dit rapport vinden we een gelijkaardig patroon. In 2024 bedraagt de niet-beroepsactiviteitsgraad 41,1% bij vrouwen tegenover 31,7% bij mannen - een verschil van 9,4 procentpunt. Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat veel vrouwelijke 55-plussers zijn opgegroeid in een periode waarin de arbeidsmarktdelname van vrouwen lager lag (zie Herremans et al. (2015), en ook het dashboard van Steunpunt Werk 'Vlaanderen binnen Europa'⁹, waar de werkzaamheidsgraad voor vrouwen van 20-64 jaar in 1999 nog op 58,1% lag, tegenover 77,4% voor mannen). Traditionele rolpatronen werkten nog sterker door enkele decennia terug, waardoor deze vrouwen vaak hun jonge volwassen leven als huisvrouw starten, en dat vaak ook gebleven zijn. Zo vinden we vrouwelijke 55-plussers dan ook vaker terug in de categorie van niet-beroepsactieve huisvrouwen die onder andere de zorg opnemen voor kleinkinderen of

⁹ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-werkzaamheid>

andere zorgbehoevende naasten (zie ook Vansteenkiste en Sourbron, 2023). Daarnaast tonen onze resultaten dat vrouwen in deze leeftijdsgroep iets vaker arbeidsongeschikt zijn dan mannen, zoals ook wordt toegelicht in het volgende onderdeel. Onderzoek bevestigt dat gezondheidsproblemen bij vrouwen vaker voorkomen, wat deels kan voortvloeien uit de huishoudelijke lasten die zij nog steeds sterker dragen (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2024; Gelade & Saks, 2024). Dit kan een bijkomende reden zijn voor een (vervroegde) uitstap uit de arbeidsmarkt.

Opvallend is dat de daling in de niet-beroepsactievengraad over de periode 2014-2024 iets sterker is bij vrouwen (-19,2 procentpunt) dan bij mannen (-16,5 procentpunt). Waar de kloof tussen mannelijke en vrouwelijke 55-plussers in 2014 nog 12,1 procentpunt bedroeg, is deze in 2024 geslonken tot 9,4 procentpunt. Dit wijst op een positieve inhaalbeweging voor vrouwen, gedreven door de stelselmatige hogere arbeidsmarktparticipatie bij jongere cohortes vrouwen die zich ook stapsgewijs doorzet bij de 55-plussers.

Tabel 10: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij 55-plussers en 20- tot 54-jarigen, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024

	55- tot 64-jarigen			20- tot 54-jarigen		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Niet-beroepsactieven	36,4	31,7	41,1	15,5	11,9	19,1
Zoekend of beschikbaar	0,7	nb	nb	1,2	1,1	1,2
Niet zoekend en niet beschikbaar	35,7	31,0	40,5	14,3	10,7	17,8
<i>Zelfgepercipieerd werkend of werkloos</i>	1,3	1,2	1,4	0,9	0,7	1,0
<i>Arbeidsongeschikten</i>	10,3	8,9	11,8	4,7	4,2	5,2
<i>Huisvrouwen en -mannen</i>	5,0	nb	9,6	2,4	nb	4,5
<i>Gepensioneerden</i>	18,7	20,2	17,3	nb	nb	nb

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine cel aantallen.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

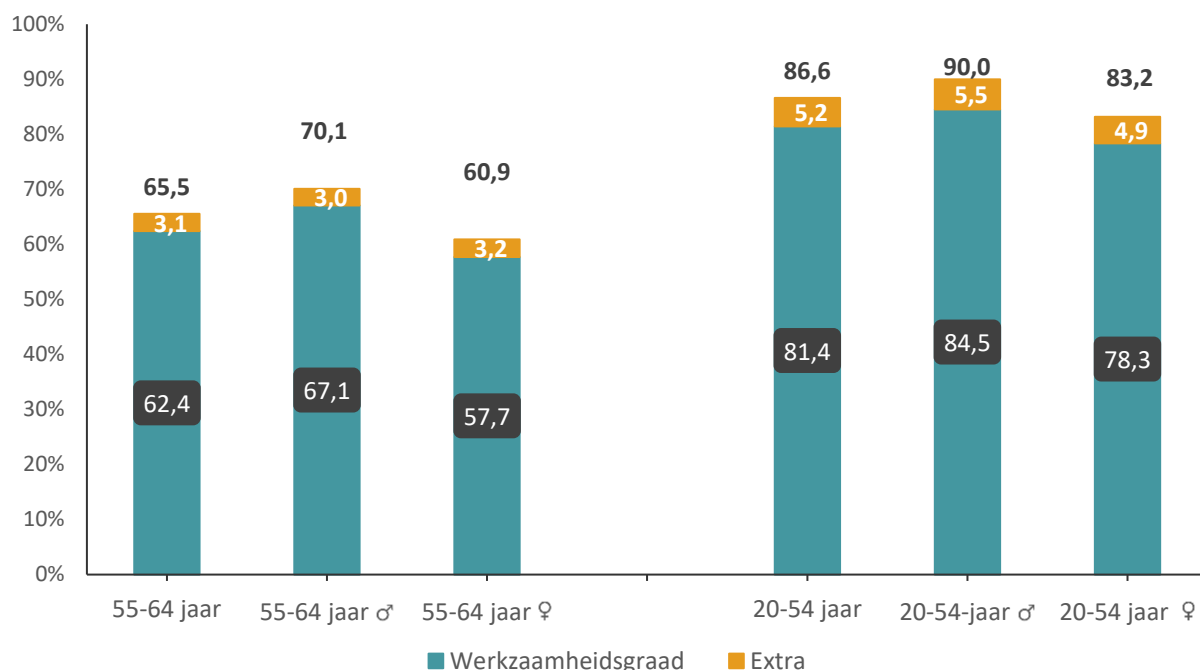
In dit onderdeel bekijken we de niet-beroepsactieve arbeidsreserve in 2024, zowel bij de 55-plussers als bij hun tegenhanger (20- tot 54-jarigen). Om de leesbaarheid te bevorderen, herhalen we de definities van deze groepen niet telkens in de tekst; u vindt ze overzichtelijk terug in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

55-plussers zijn veel vaker niet-beroepsactief dan de jongere leeftijdscategorie, respectievelijk 36,4% tegenover 15,5%. Wanneer we de niet-beroepsactieve 55-plussers verder ontleden naar zoekgedrag en beschikbaarheid, blijkt dat slechts 0,7% van hen actief op zoek is naar werk of beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. De overgrote meerderheid hiervan is niet op zoek, maar wel beschikbaar om te starten in een job. Zeker bij deze groep van 55-plussers gaat het vaak over ontmoedigde werklozen: ze zoeken niet direct nog naar werk, of doen dit eerder passief, maar stellen zich wel nog beschikbaar voor werk als er een kans zou komen. De zoektocht staken ze vaak omdat ze de hoop hebben opgegeven – bijvoorbeeld doordat ze al veelvuldig met discriminatie werden geconfronteerd in hun zoektocht, of denken niet langer over de juiste vaardigheden te beschikken of zich te oud vinden voor een job. Het is duidelijk dat deze personen niet volledig losgekoppeld zijn van de arbeidsmarkt. Ze hebben nog een zekere arbeidsmarktband of werkwillegheid, maar ervaren vooral drempels en vertrouwen om terug aan de slag te kunnen.

35,7% van de 55-plussers zijn niet op zoek naar werk én ook niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt, dit aandeel ligt een stuk hoger dan bij de 20- tot 54-jarigen (14,3%). Hiervan geeft bijna 2 op de 10 (18,7%) aan met pensioen te zijn. Hoewel de leeftijdsgrens voor uittrede uit de arbeidsmarkt bij de 55-plussers steeds verder opschuift (zie ook eerder in dit hoofdstuk over 55-plussers) en pensionering zo beperkter een rol is gaan spelen bij deze groep, zorgt dit nog steeds in sterke mate mee voor het hoger vastgestelde verschil in de niet-beroepsactievengraad met de jongere leeftijdsgroep. Daarnaast is er ook een belangrijk verschil qua arbeidsongeschiktheid: waar 10,3% van de 55-plussers aangeeft arbeidsongeschikt te zijn, is dit aandeel bij de 20- tot 54-jarigen met 4,7% meer dan de helft minder. Dit sluit ook aan bij veelvuldig voorgaand onderzoek dat aantoonde dat arbeidsongeschiktheid vaker voorkomt bij 55-plussers (zie ook Vansteenkiste en Sourbron, 2023). We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. We weten enkel dat deze groep aangeeft niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen. Verder is 5,0% van de 55-plussers huisvrouw of -man (niet zoekend en niet beschikbaar). Deze groep bestaat voornamelijk uit vrouwen: 96,0% van de huisvrouwen en -mannen is vrouw (cijfer niet opgenomen in de tabel). Tot slot beschouwt een relatief klein deel (1,3%) zichzelf als werkend of werkloos, ook al zijn ze dat niet volgens de officiële ILO-definitie van werkenden of werklozen. Voor meer duiding bij de afbakening van deze groep, zie het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

Wanneer we de cijfers naar geslacht bekijken, valt op dat vrouwelijke 55-plussers vaker niet-zoekend en niet-beschikbaar zijn (40,5%) dan hun mannelijke leeftijdsgenoten (31,0%). Daarnaast geven vrouwen in deze leeftijdsgroep ook vaker aan arbeidsongeschikt te zijn (11,8%) dan mannen (8,9%). Gelijkaardige verschillen vinden we terug bij de jongere groep van 20- tot 54-jarigen, al zijn ze daar minder uitgesproken.

Figuur 30: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij 55-plussers en 20- tot 54-jarigen, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024

Noot: De potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In dit onderdeel bekijken we de mogelijke werkzaamheidsgroei bij het inzetten van een deel van de arbeidsreserve. Hier maken we een theoretische denkoefening waarin we onderzoeken hoe de werkzaamheidsgraad zou toenemen als we de ‘makkelijkste’ groepen van de arbeidsreserve aan het werk krijgen boven op de werkende populatie. Deze groepen omvatten de actieve werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt lijken te staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren. Deze groepen worden ook aangeduid als de ‘potentiële arbeidsreserve’. Met behulp van deze benadering kunnen we de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, iets wat we met het Steunpunt Werk eerder ook al een aantal keren hebben onderzocht (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste et al., 2024). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op het aanbod van arbeid en de vraag naar arbeid buiten beschouwing laat.

Indien de actieve werklozen (ongeveer 11 000 personen) onder de 55-plussers, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven (ongeveer 6 000 personen), en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren (ongeveer 12 000 personen) aan de slag zouden gaan, dan zou hun werkzaamheidsgraad van 62,4% met 3,1 procentpunt stijgen en daardoor op 65,5% uitkomen. Ter vergelijking: bij de 20- tot 54-jarigen ligt de werkzaamheidsgraad op 81,4% en stijgt deze met 5,2 procentpunt tot 86,6% (Figuur 30).

Tussen mannen en vrouwen onder de 55-plussers lijkt er op het eerste zicht nauwelijks verschil in de potentiële groeimarge wanneer die in absolute procentpunten wordt uitgedrukt: respectievelijk 3,0 en 3,2 procentpunt. Dat komt doordat hun aandeel in de potentiële arbeidsreserve-groepen nagenoeg gelijk is. Toch ligt de potentiële werkzaamheidsgraad van

mannelijke 55-plussers beduidend hoger dan die van vrouwen (respectievelijk 70,1% tegenover 60,9%). Dit is het gevolg van hun hogere reguliere werkzaamheidsgraad – er zijn simpelweg meer werkende mannen dan vrouwen in deze leeftijdsgroep (respectievelijk 67,1% tegenover 57,7%).

Analyseren we echter de relatieve groeimarge waar we de achterliggende aantallen meenemen (niet in figuur), dan blijkt die groter voor vrouwen (+5,6%) dan voor mannen (+4,6%). Dat toont aan dat de groeimarge voor vrouwelijke 55-plussers relatief gezien iets groter is, ondanks het gelijkaardige absolute verschil in procentpunten.

Ter vergelijking: bij de 20- tot 54-jarigen ligt de potentiële werkzaamheidsgraad voor mannen op 90,0% en voor vrouwen op 83,2%. Ook hier zien we een kloof tussen mannen en vrouwen, al is die iets kleiner dan bij de 55-plussers.

Tabel 11: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten onder 55-plussers en 20- tot 54-jarigen | Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024

	55- tot 64-jarigen	20- tot 54-jarigen
Aantal arbeidsongeschikten	96 000	138 000
Onbekend bij VDAB	98,0	95,3
Ontvangt een uitkering	97,0	95,1
Werkervaring	92,2	72,0
Werkervaring in de laatste 8 jaar	38,4	38,1

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel geeft een profiel weer van arbeidsongeschikte personen die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen 55-plussers en 20- tot 54-jarigen. De resultaten zijn gebaseerd op zelfrapportage: respondenten geven zelf aan of ze bij VDAB ingeschreven zijn, een uitkering ontvangen en of ze eerdere werkervaring hebben. Het ingeschreven zijn bij VDAB staat los van het ontvangen van een uitkering, en omgekeerd.

Arbeidsongeschikte 55-plussers zijn vaker niet gekend bij VDAB dan arbeidsongeschikte 20- tot 54-jarigen (98,0% tegenover 95,3%). Voor de volledige groep arbeidsongeschikten van 20 tot 64 jaar ligt dit aandeel op 96,4% (niet opgenomen in tabel). De 55-plussers zitten dus boven het Vlaamse gemiddelde.

Ondanks die lagere zichtbaarheid ontvangen arbeidsongeschikte 55-plussers wel vaker een uitkering (97,0% tegenover 95,1%). In de totale groep (20- tot 64-jarigen) bedraagt dit 95,9% (niet opgenomen in tabel), waardoor de 55-plussers opnieuw net boven het Vlaamse gemiddelde uitkomen. Het kan daarbij gaan om uiteenlopende vormen van ondersteuning, zoals een RVA-uitkering, leefloon, ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, tegemoetkoming voor personen met een handicap of een pensioen.

Ongeveer 9 op de 10 (92,2%) arbeidsongeschikte 55-plussers hebben ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper. Bij de 20- tot 54-jarigen ligt dit aandeel beduidend lager: hier heeft ongeveer 7 op de 10 (72,0%) eerdere werkervaring. 55-plussers liggen hier boven het gemiddelde van alle arbeidsongeschikten samen (80,3%, niet in tabel).

Wanneer enkel de laatste acht jaar (2017–2024) in rekening worden gebracht, dalen de percentages en verdwijnen de verschillen: bijna 4 op de 10 heeft recent werkervaring (38,4% voor 55-plussers en 38,1% voor 20- tot 54-jarigen). In de totale groep arbeidsongeschikten ligt dit

aandeel op 38,2% (niet in tabel), dit ligt in lijn met eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023). Beide leeftijdsgroepen sluiten hier dus aan bij het Vlaamse gemiddelde.

Deze cijfers tonen aan dat niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten onder 55-plussers doorgaans minder zichtbaar zijn bij VDAB en vaker een uitkering ontvangen, maar wel vaker werkervaring hebben opgebouwd dan hun jongere tegenhangers.

Tabel 12: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen onder 55-plussers en 20- tot 54-jarigen | Vlaams Gewest, 55-64 & 20-54 jaar, 2024

	55- tot 64-jarigen	20- tot 54-jarigen
Aantal huisvrouwen en -mannen	46 000	70 000
Onbekend bij VDAB	97,5	94,8
Ontvangt geen uitkering	92,7	86,9
Werkervaring	61,2	38,9
Werkervaring in de laatste 8 jaar	11,0	20,2

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel schetst een profiel van de huisvrouwen en -mannen die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De resultaten zijn opnieuw gebaseerd op zelfrapportage (zie boven).

Ook hier merken we op dat huisvrouwen en -mannen ouder dan 55 jaar vaker onbekend zijn bij VDAB dan hun 20- tot 54-jarige tegenhangers (97,5% tegenover 94,8%). Voor de volledige groep huisvrouwen en -mannen (20- tot 64-jarigen) ligt dit aandeel op 95,9% (niet opgenomen in tabel), waardoor de 55-plussers boven het Vlaamse gemiddelde uitkomen.

Wat inkomensondersteuning betreft, ontvangt 92,7% van de huisvrouwen en -mannen boven 55 jaar geen enkele vorm van uitkering, tegenover 86,9% bij de 20- tot 54-jarigen. Voor de totale groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit 89,1% (niet in tabel). Ook hier situeren de 55-plussers zich boven het Vlaamse gemiddelde.

Op vlak van eerdere werkervaring is het verschil tussen de leeftijdsgroepen groot: 61,2% van de huisvrouwen en -mannen ouder dan 55 jaar heeft ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper, tegenover 38,9% bij de jongere groep. In de totale groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit aandeel 47,8% (niet in tabel). 55-plussers komen hierbij opnieuw duidelijk boven het gemiddelde uit.

Wanneer enkel de laatste acht jaar (2017-2024) in rekening worden genomen, dalen de percentages tot 11,0% bij de 55- tot 64-jarigen en 20,2% bij de 20- tot 54-jarigen. Hoewel jongere huisvrouwen en -mannen in het algemeen minder vaak werkervaring hebben, beschikken zij vaker over recente werkervaring dan hun oudere tegenhangers. In de volledige groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit 16,5% (niet in tabel). Recente werkervaring blijkt dus over het algemeen beperkt, maar de kloof tussen beide leeftijdsgroepen blijft toch duidelijk zichtbaar.

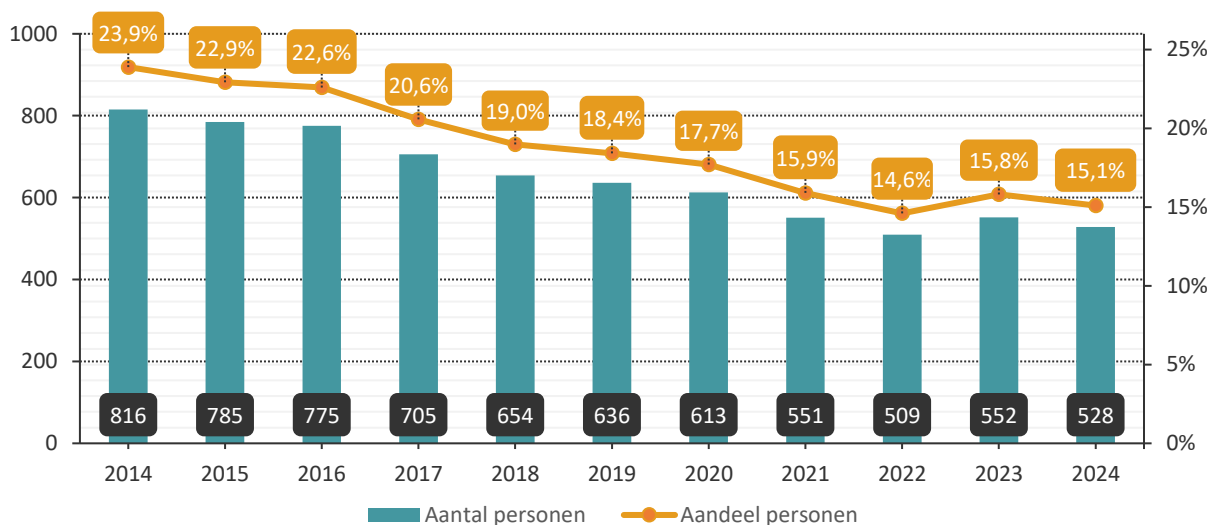
4. Kortgeschoolden

AUTEUR: Willem Jan OTTEN, Sarah VANSTEENKISTE EN Romy DEBROEY

Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken

Het aandeel kortgeschoolden in de totale Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar is de voorbije jaren sterk afgenomen.¹⁰ Terwijl in 2014 nog 23,9% van de Vlamingen kortgeschoold was, zakte dit aandeel in 2022 naar 14,6%, een daling van 10 procentpunt. In 2023 kwam er een breuk in deze trend, en steeg het aandeel kortgeschoolden met 1,2 procentpunt tot 15,8%. In 2024 wordt opnieuw een daling vastgesteld tot 15,1%, maar nog steeds op een hoger niveau dan het laagste punt in 2022. Na een periode van continue daling lijkt het aandeel kortgeschoolden zich de laatste jaren te stabiliseren. In de onderstaande focusboxen wordt respectievelijk de rol van mensen met een migratieachtergrond en 55-plussers besproken in de samenstelling van deze cijfers. Het aandeel middengespoolden blijft al geruime tijd stabiel (38,9% in 2014; 39,7% in 2024) terwijl het aandeel hooggeschoolden sterk is toegenomen (37,2% in 2014; 45,3% in 2024).

Figuur 31: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

In de volgende tabel geven we een overzicht van de profielkenmerken weer. Binnen de groep kortgeschoolden en middengespoolden is het aandeel mannen (respectievelijk 54,0% en 54,2%) hoger dan vrouwen (respectievelijk 46,0% en 45,8%), terwijl we bij hooggeschoolden het omgekeerde vaststellen (45,2% mannen en 54,8% vrouwen). Daarnaast is het aandeel 55-plussers ook opmerkelijk hoger bij kortgeschoolden (39,9% ten opzichte van 27,7% voor

¹⁰ Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

middengespoolden en 21,1% voor hooggeschoolden). Het feit dat kortgeschoolden vaker tot de oudere leeftijdscategorie behoren, verklaart ook deels waarom hun aandeel in de bevolking tussen 25-64 jaar zo sterk gedaald is sinds 2014. Er vindt een duidelijke generatiewissel plaats: van de generatie die school liep voor de invoering van de leerplicht tot 18 jaar (1983) zijn er steeds minder mensen over die jonger zijn dan 65 jaar en nog meegenomen worden in deze cijfers, terwijl jongeren vaker langer studeren. Binnen de groep kortgeschoolden zitten ook relatief meer personen met een migratieachtergrond en personen met langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte. Zowel voor personen met hinder als voor personen met een migratieachtergrond buiten de EU-27 wordt er een toename vastgesteld voor alle scholingsniveaus in vergelijking met 2023.

Tabel 13: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024

	Kortgeschoold	Middengespoold	Hooggeschoold	Populatie 25-64 jaar
Geslacht				
Man	54,0	54,2	45,2	50,1
Vrouw	46,0	45,8	54,8	49,9
Leeftijd				
25-54 jaar	60,1	72,3	78,9	73,4
55-64 jaar	39,9	27,7	21,1	26,6
Geboorteland				
Geboren in België	63,9	84,8	85,8	82,1
Geboren in EU-27 (excl. België)	9,4	6,4	5,4	6,4
Geboren buiten EU-27	26,7	8,8	8,8	11,5
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	31,1	17,9	9,8	16,7
Zonder arbeidshandicap	68,9	82,1	90,2	83,3

Noot: Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

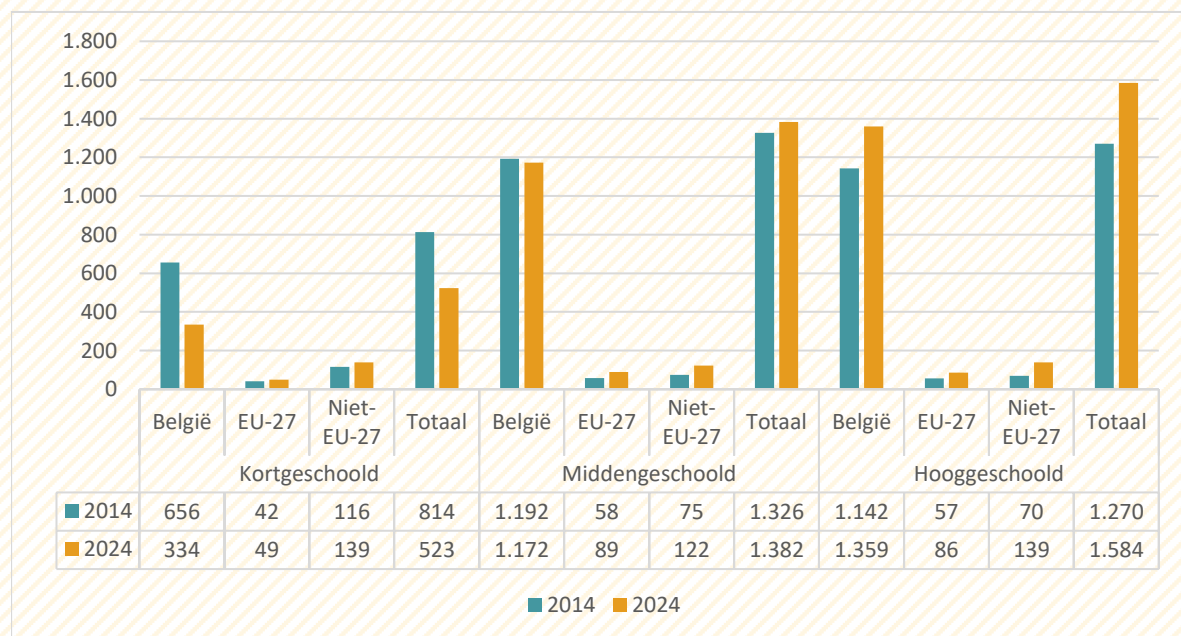

Focus: Onderwijsniveau en migratieachtergrond

In 2024 vertegenwoordigen mensen met een migratieachtergrond ruim 35% van het aantal kortgeschoolden (9,4% EU-27 & 26,7% niet-EU-27). Fluctuaties binnen deze groepen kunnen daarom mede bepalend zijn voor het algemeen verloop van het aandeel kortgeschoolden. Figuur 32 toont de absolute verandering per scholingsgraad naar geboorteland tussen 2014 en 2024. Het aantal kortgeschoolden is in die periode met ruim 290 000 afgenomen, voornamelijk door de afname onder personen met een Belgische achtergrond (-322 000). Kortgeschoolden met een EU-27 en niet-EU-27 achtergrond laten een stijging van respectievelijk 7 000 en 24 000 optekenen. Het aantal midden- en hogeschoolden daarentegen is gedurende die periode toegenomen met bijna 60 000 (middengeschoolden) en 315 000 (hogeschoolden).

In 2023 ging de opvallende stijging van het aandeel kortgeschoolden hand in hand met een toename van het aantal mensen met een migratieachtergrond in de Vlaamse populatie, en derhalve besprak deze focusbox in de vorige uitgave het verband tussen migratieachtergrond en relatief kortere scholing als mogelijke verklaring voor de evolutie van het aandeel kortgeschoolden tussen 2022 en 2023. Voor 2024 is deze verklaring niet langer afdoende omdat het aandeel kortgeschoolden opnieuw gedaald is, ondanks de toename van het aantal personen met een migratieachtergrond. Dit impliceert dat de correlatie tussen louter migratieachtergrond en (korte) scholing niet automatisch gemaakt kan worden, maar dat ook de onderlinge verhouding tussen opleidingscategorieën een bepalende factor is.

Figuur 32: Absolute evolutie van de scholingsgraad naar migratieachtergrond (x 1000) | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014 & 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

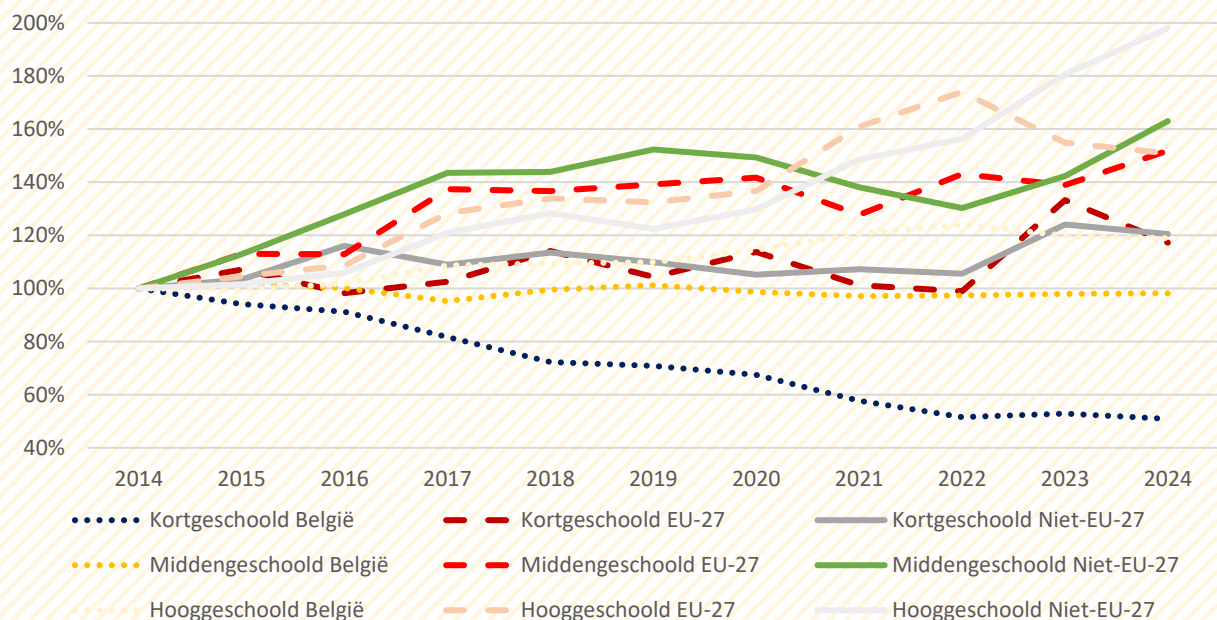
Het aantal middengeschoolde personen met Belgische achtergrond is licht afgenomen (-21 000) terwijl de groepen met een geboorteland buiten België relatief sterk toenamen met +30 000 (EU-27) en +47 000 (niet-EU-27). Het segment hogeschoolden met Belgische achtergrond vertegenwoordigt het grootste aandeel in de algemene stijging van het aantal hogeschoolden met een toename van 217 000 tussen 2014 en 2024. Dat neemt niet weg dat ook personen met een EU-27 en niet-EU-27 een relatief sterke toename registreren van respectievelijk 29 000 en 69 000.

De relatief kleine aantallen van personen met een migratieachtergrond in vergelijking met de groep met een Belgische achtergrond maskeren soms de (grote) relatieve veranderingen binnen deze groepen die desalniettemin belangrijk zijn bij de algemene evaluatie van deze evoluties. Zo stellen we vast dat, ondanks de veelgemaakte associatie tussen kortgeschoolden en personen met een migratieachtergrond, het aantal midden- en hogeschoolden met een geboorteland buiten België tussen 2014 en 2024 relatief veel sterker toenam dan het aantal kortgeschoolden met een migratieachtergrond. Figuur 33 toont de relatieve verandering van de aantallen per scholingsgraad naar geboorteland (2014 = 100).

Zoals hiervoor aangehaald, wordt de dalende trend van het aandeel kortgeschoolden doorheen de tijd vrijwel volledig gedragen door kortgeschoolden geboren in België; deze groep is de voorbije tien jaar ongeveer met de helft afgenomen. Daarnaast laat figuur 33 ook duidelijk het verband zien tussen de algemene stijging van het aandeel kortgeschoolden in 2023 en de toename van het aantal kortgeschoolden bij personen met een EU-27 (excl. België) en niet-EU-27 achtergrond. De evolutie van beide groepen verliep relatief synchroon: tussen 2014 en 2022 evolueerden de cijfers vrij stabiel tot de sterke stijging in 2023 om in 2024 opnieuw licht te dalen. Op dat moment lagen de aantallen van beide groepen ongeveer 20% hoger dan in 2014, en ging het in absolute aantallen om respectievelijk 10% en 25% van het totaal aantal kortgeschoolden.

Bij midden- en hogeschoolden wordt een gelijkaardig verband vastgesteld waarbij personen geboren in de EU-27 of daarbuiten ongeveer in dezelfde richting bewegen. Zowel de midden- als hogeschoolden stijgen vrij sterk tot 2016 en blijven dan vrijwel constant tot de aanvang van COVID-pandemie. Na een tijdelijke dip gedurende de pandemie stegen de cijfers van de middengeschoolden met een migratieachtergrond tot hun hoogste aantal tot nog toe; een stijging van respectievelijk 50% en 65% voor de segmenten EU-27 en niet-EU-27 in vergelijking met 2014. De hogeschoolden met een migratieachtergrond leken minder gehinderd door de pandemie, maar vertonen vanaf 2023 wel een discrepantie waarbij het gedeelte geboren buiten de EU-27 ongeremd verder stijgt tot 2024 (een verdubbeling ten aanzien van 2014), terwijl de groep EU-27 in 2023 en 2024 gedaald is tot ongeveer 150% van het aantal in 2014. Het aantal hogeschoolde personen geboren in België groeit eveneens gestaag tot 2021 om daarna te stabiliseren tot ongeveer 120% in vergelijking met 2014 terwijl de hoeveelheid middengeschoolde Belgen gedurende de ganse periode quasi volkomen constant blijft. Voor de afgelopen jaren kunnen we duidelijk de link leggen met het economisch migratiebeleid: sinds 2022 trekken we versoepeld bepaalde middengeschoolde profielen aan. Sinds 2019 trekken we versoepeld hogeschoolden aan. Vanaf 2024 is het zeer moeilijk voor kortgeschoolden om via arbeidsmigratie naar Vlaanderen te komen.

Figuur 33: Relatieve evolutie van de scholingsgraad naar migratieachtergrond (2014 = 100%) | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024

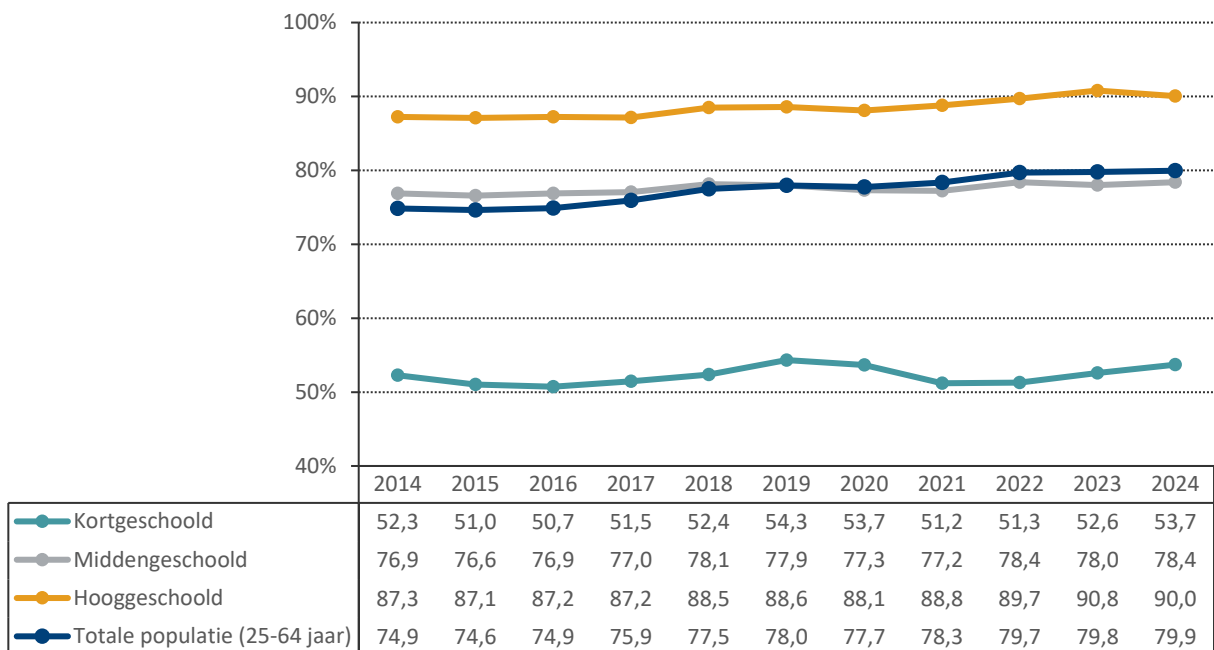

Werkzaamheid

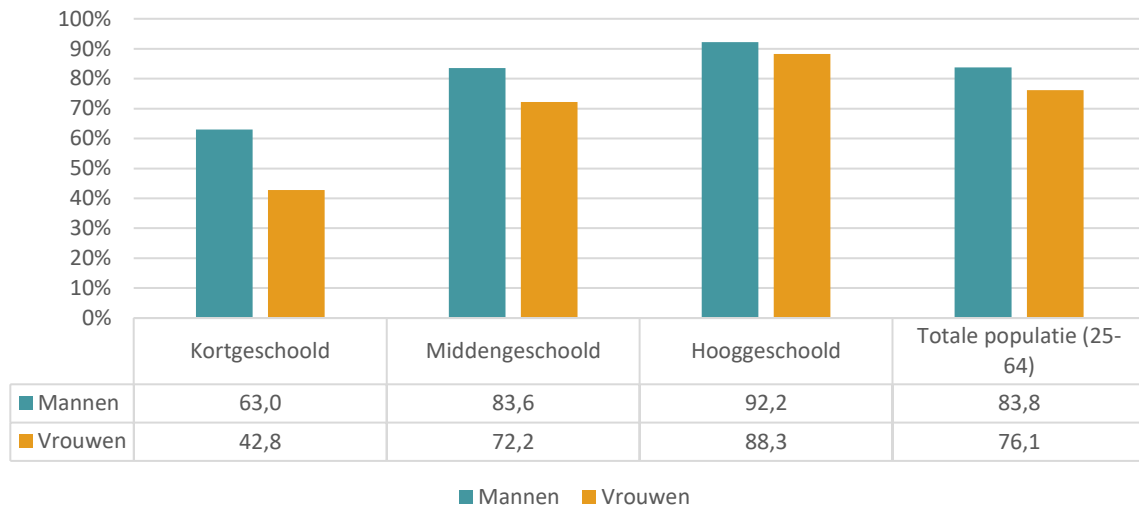
De positie van personen op de arbeidsmarkt verschilt sterk naargelang hun onderwijsniveau. In 2024 is 53,7% van de kortgeschoolde volwassenen aan het werk ten opzichte van 78,4% en 90,0% bij respectievelijk midden- en hogeschoolden (Figuur 34). De daling in werkzaamheid onder kortgeschoolden tussen 2020 en 2021 is opmerkelijk en is vooral toe te schrijven aan een stijging in de werkloosheid en een stijgend aandeel niet-beroepsactieven gedurende die periode. Coronaperikelen, alsook de relatieve toename van het aandeel personen geboren buiten de EU-27 onder kortgeschoolden, een populatie die in het algemeen een lagere werkzaamheidsgraad kent dan personen geboren in België (zie hoofdstuk 1), bieden deels een verklaring. In 2023 werd deze negatieve trend echter omgebogen naar een stijging van 1,3 procentpunt ten opzichte van 2022 en hiermee werd opnieuw het niveau van 2018 bereikt. Deze stijging zet zich in 2024 verder met een toename van 1,1 procentpunt, wat opvallend is aangezien we niet zo'n stijging waarnemen bij de overige scholingsniveaus. Hogeschoolden laten zelfs voor het eerst sinds het coronajaar 2020 opnieuw een daling optekenen, maar blijven zoals eerder aangehaald veruit op kop in absolute termen.

De werkzaamheidsgraad is de afgelopen jaren gestegen voor het gehele Vlaamse Gewest met uitzondering van coronajaar 2020. Tussen 2014 en 2024 steeg de werkzaamheidsgraad bij 25- tot 64-jarigen met 5,0 procentpunt (van 74,9% naar 79,9%). Deze toename is vooral toe te schrijven aan een stijging in de werkzaamheidsgraad bij hogeschoolden en de relatieve stijging in het aandeel hogeschoolden onder de bevolking.

Figuur 34: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Figuur 35: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau en geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Net zoals er een kloof in werkzaamheid bestaat tussen de verschillende scholingsniveaus, bestaat er ook een kloof tussen mannen en vrouwen binnen elk van deze categorieën. Figuur 35 visualiseert voor 2024 de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen per scholingsniveau.

Een opvallende vaststelling is dat zowel in absolute als relatieve termen de kloof tussen mannen en vrouwen groter wordt naarmate ze korter geschoold zijn. In 2024 bedraagt het verschil voor kortgeschoolden 20,2 procentpunt tegenover 11,3 en 3,9 voor respectievelijk midden- en hooggeschoolden. Dit wordt onder meer verklaard door het relatief hoge aandeel oudere leeftijdscategorieën binnen de groep kortgeschoolden waarbij het aandeel huisvrouwen groter is (zie sectie niet-beroepsactieven en arbeidsreserve). Dat ook de overige categorieën een, zij het in mindere mate, kloof tonen heeft wellicht te maken met het gegeven dat vandaag vrouwen nog steeds meer huishoudelijke taken en kinderopvang op zich nemen dan mannen wat ervoor zorgt dat zij vaker deeltijds werken of niet-beroepsactief zijn (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2023).

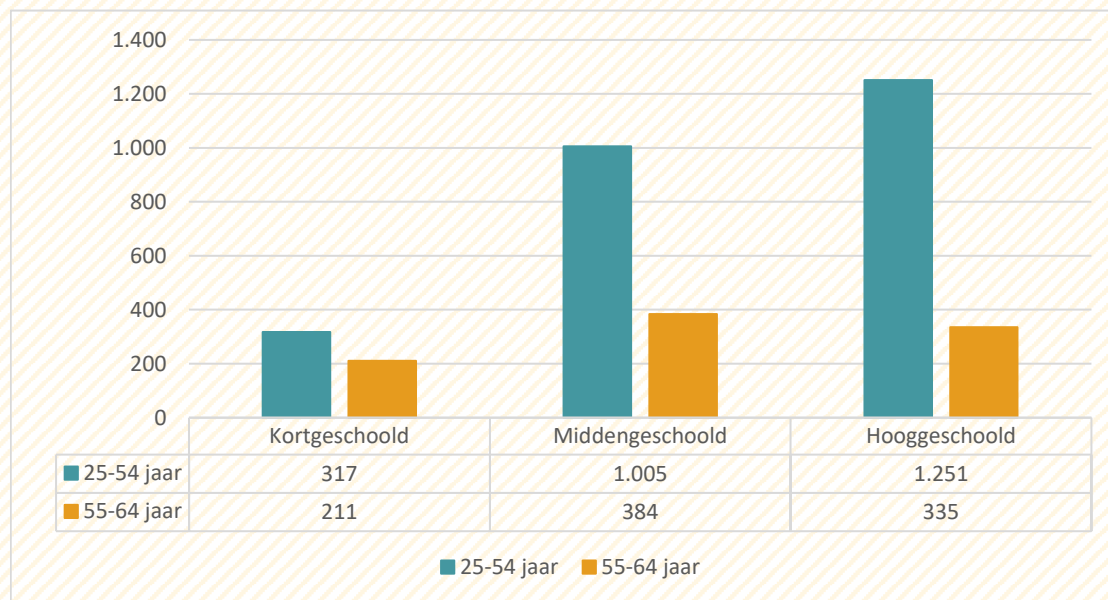
Daarnaast valt het op dat de kloof tussen kortgeschoolde mannen en vrouwen tussen 2014 en 2024 is toegenomen met 2,6 procentpunt, in tegenstelling tot de midden- en hooggeschoolden waar het verschil tussen mannen en vrouwen kleiner is geworden. De groeiende kloof is vooral toe te schrijven aan de positie van kortgeschoolde vrouwen, aangezien hun werkzaamheidsgraad er als enige groep is op achteruit gegaan.

Focus: Onderwijsniveau en 55-plussers

In het kader van de 80%-werkzaamheidsdoelstelling tegen 2030 en de bijhorende activeringsmaatregelen gaat de aandacht vaak uit naar kwetsbare groepen, omdat daar doorgaans de grootste vooruitgang kan worden geboekt. Zowel 55-plussers als kortgeschoolden behoren tot die segmenten waar de werkzaamheidsgraad lager ligt dan in de meeste omringende landen en daarom wordt in deze focusbox de intersectie tussen beide van nader bekeken. De volgende figuur visualiseert de vergelijking tussen de absolute aantallen 25-54 jarigen en 55-64 jarigen per scholingsniveau in 2024. Het is duidelijk dat het aandeel 55-plussers toeneemt naarmate het onderwijsniveau toeneemt. 55-plussers maken voor 40% deel uit van het aantal kortgeschoolden in tegenstelling tot slechts 20% van de groep die hoger onderwijs genoot.

Figuur 36: Aantal (x 1 000) kortgeschoolden naar onderwijsniveau en leeftijd | Vlaams Gewest, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

De volgende tabel gaat dieper in op de arbeidsmarktpositie van kortgeschoolde 55-plussers. Omwille van het grote aandeel van 55-plussers binnen de groep kortgeschoolden hangen de kenmerken van de algemene groep kortgeschoolden die eerder besproken werden voor een belangrijk deel samen met die van oudere kortgeschoolden. Wat meteen opvalt is dat meer dan de helft (58,4%) niet-beroepsactief is. Ongeveer de helft hiervan is op (vervroegde) pensionering (59 000), wellicht omdat kortgeschoolden doorgaans op vroegere leeftijd beginnen met werken en derhalve op basis van gewerkte jaren eerder in aanmerking komen voor (vervroegde) pensionering. Verder is een derde van de niet-beroepsactieven (40 000) arbeidsongeschikt. Dit hangt niet alleen samen met de hogere leeftijd, maar ook met het type job die kortgeschoolden doorheen hun loopbaan beoefenen. In 2024 werkte ongeveer twee derde van de kortgeschoolden als arbeider, een groep die omwille van de fysieke vereisten sneller aanleiding geeft tot langdurige ziekte. Tenslotte is ruim een zesde (19 000) van de mensen die niet tot de beroepsbevolking horen huisvrouw of -man, een statuut dat vroeger meer gangbaar was dan vandaag.

Tabel 14: Ontleding van de kortgeschoolde arbeidsreserve onder 55-plussers, aantal (x 1000) en aandeel (%) van de bevolking tussen 55 en 64 jaar | Vlaams Gewest, 2024

	Aantal	Aandeel (%)
Kortgeschoolden (55-64)	210,6	100,0
Beroepsbevolking	87,7	41,6
Werkenden	84,9	40,3
Volledige tewerkstelling	82,1	39,0
Tijdsgerelateerde ondertewerkstelling	nb	nb
Werklozen (ILO-definitie)	nb	nb
Niet-beroepsactieven	122,9	58,4
Zoekend of beschikbaar	nb	nb
Niet zoekend en niet beschikbaar	120,9	57,4
Zelfgepercipieerd werkend of werkloos	nb	nb
Arbeidsongeschikt	39,8	18,9
Huisvrouwen en -mannen	18,9	9,0
Gepensioneerden	59,2	28,1

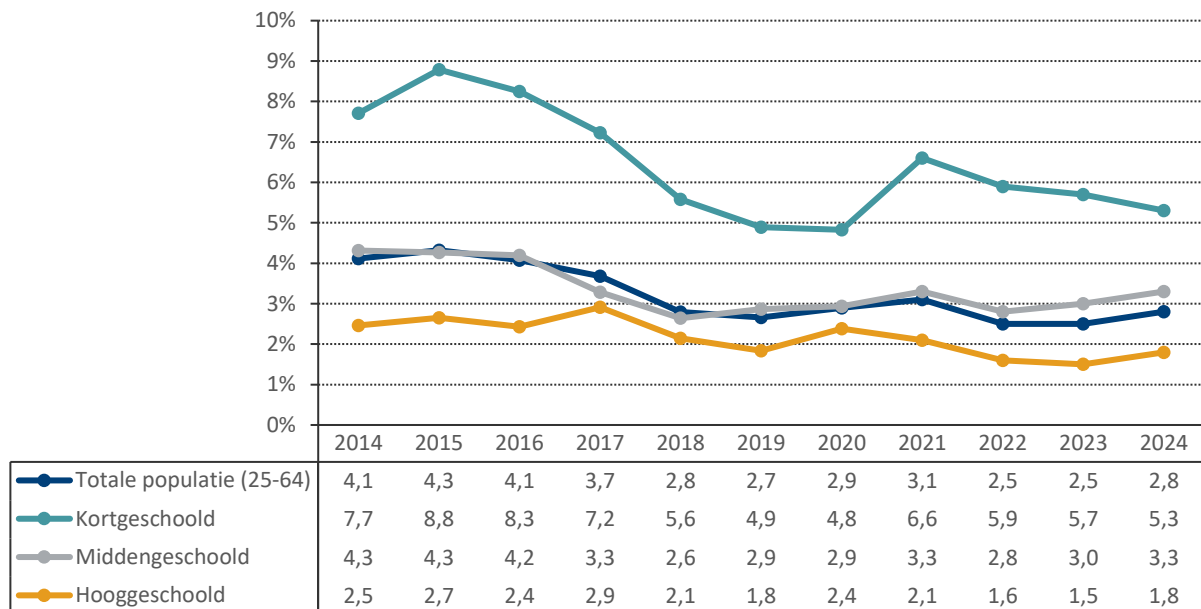
Noot: Een 'nb' wijst op een niet betrouwbaar cijfer omwille van te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

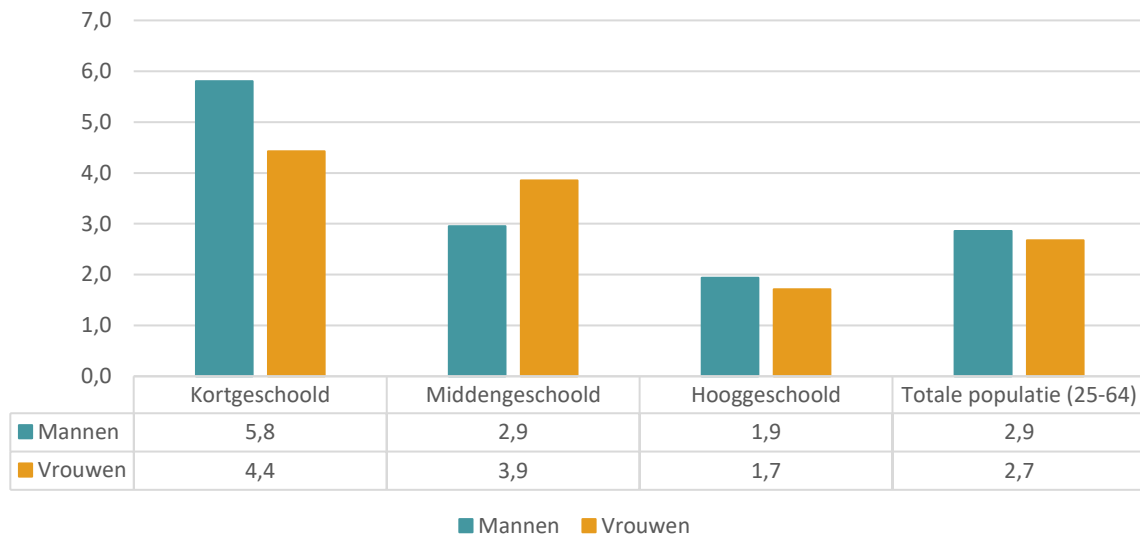
Werkloosheid en werkloosheidsduur

In 2024 is de werkloosheidsgraad van kortgeschoolden verder gedaald met 0,4-procentpunt in vergelijking met 2023. Hiermee is ze overigens de enige groep die in 2024 een daling liet optekenen. Zo waren midden- en hooggeschoolden in 2024 vaker werkloos dan in 2023 – telkens een stijging met 0,3-procentpunt. De werkloosheidsgraad van kortgeschoolden gaat sinds 2015 in sterk dalende lijn, weliswaar met een sterke terugval in 2021 door de Covid19-crisis in 2020-2021. Voorzichtigheid is echter geboden bij de interpretatie van deze evoluties omdat de EAK-enquête in 2021 hervormd werd en mogelijk een invloed uitoefent. In 2024 is de werkloosheidsgraad van kortgeschoolden bijna terug tot op het historisch lage niveau van 2020 gedaald. Desalniettemin blijft de werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2024 met 5,3% bijna drie keer zo hoog als die van hooggeschoolden (1,8%) en meer dan anderhalve keer die van middengeschoolden (3,3%). Over de volledige populatie (25-64 jaar) heen gemeten blijft de werkloosheidsgraad stabiel met 2,5% in 2022 en 2023, waarna ze in 2024 licht stijgt tot 2,8%. De specifieke groep NEET-jongeren, waartoe ook veel werkloze kortgeschoolden behoren, wordt behandeld in hoofdstuk 2.

Figuur 37: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Figuur 38: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau en geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024

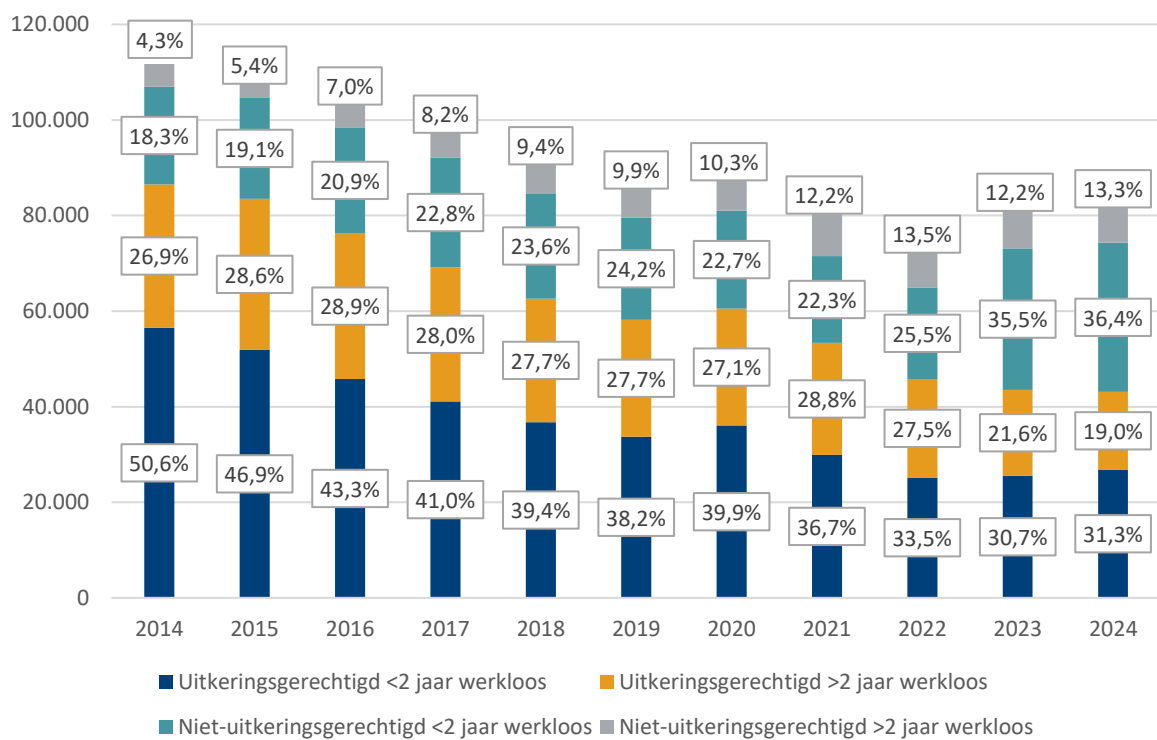
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Waar er bij de werkzaamheid sterke verschillen zijn naargelang de scholingsniveaus, is dit bij de werkloosheid veel minder het geval. Op de middengespoolden na zijn het hier de mannen die de hoogste werkloosheidsgraad registreren. Daarnaast stellen we vast dat kortgeschoolden tussen 2014 en 2024 de grootste daling van hun werkloosheidsgraad laten optekenen. De werkloosheidsgraad van kortgeschoolde mannen en vrouwen daalde tijdens die periode respectievelijk met 2,3 en 2,7 procentpunt, een stuk meer dan de daling bij middengespoolden (-1,0 procentpunt voor mannen en 1,1 procentpunt voor vrouwen) en hooggeschoolden (-0,6 procentpunt voor mannen en -0,7 procentpunt voor vrouwen).

Kortgeschoolden lopen verder ook een hoger risico om langdurig werkloos te blijven dan hooggeschoolden. In 2024 is ongeveer een derde van de kortgeschoolde werklozen die ingeschreven zijn bij VDAB langdurig werkloos (> 2 jaar) tegenover één op vijf bij hooggeschoolden. Zo geeft onderstaande figuur de evolutie weer van het aantal kortgeschoolde werklozen die ingeschreven zijn bij VDAB, met uitsplitsing naar type en werkloosheidsduur. Het percentage langdurig werkloze kortgeschoolden bleef relatief constant doorheen de tijd en schommelde rond de 35% met uitschieters van 40% tijdens de pandemie (aandelen niet in figuur weergegeven). Voor recente jaren ging het wellicht om een onderschatting omdat sedert 1 maart 2022 inburgeraars, mensen met een (equivalent) leefloon en sociale huurders zich verplicht dienen in te schrijven. Vaak ging het hier om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die eerder niet in de cijfers werden opgenomen. Dit werd bovendien duidelijk gecapteerd door de sterke toename van de groep niet-uitkeringsgerechtigden: vanaf 2023 vertegenwoordigt deze groep bijna 50% van het totaal aantal werklozen terwijl dit in 2014 nog maar één op vijf was en één op drie in 2019. Daarnaast is het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen, oftewel de groep die relatief snel inzetbaar is, op zichzelf gehalveerd van ruim 86 000 in 2014 tot 43 000 in 2024. Deze evolutie is bovendien een indicator voor de (toenemende) krapte op de Vlaamse arbeidsmarkt.

De stijging in 2023 en 2024 van het aantal kortgeschoolde werkzoekenden ingeschreven bij VDAB lijkt op het eerste zicht niet te rijmen met de dalende werkloosheid volgens EAK-surveygegevens hierboven. Om in EAK als 'werkloos' te worden beschouwd, moet men tegelijk actief naar werk zoeken en binnen twee weken beschikbaar zijn om aan de slag te gaan. Wie niet aan beide voorwaarden voldoet, wordt beschouwd als 'niet-beroepsactief'. De verschillende evoluties die we waarnemen in de surveydata en in de administratieve data van VDAB suggereert dat de verplichte inschrijving van mensen met een equivalent leefloon, sociale huurders en inburgeraars er niet automatisch toe leidt dat die mensen ook effectief allen actief werk zoeken en direct beschikbaar zijn om te werken.

Figuur 39: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) kortgeschoolde werkzoekenden zonder werk naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering | Vlaams Gewest, 2014-2024

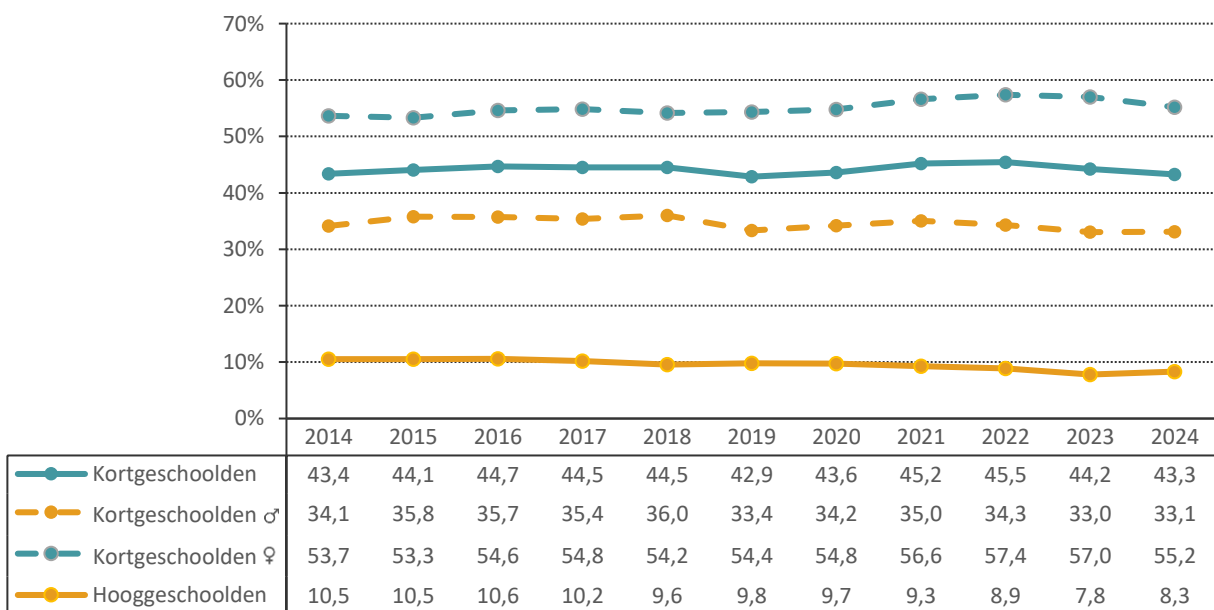

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB

Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve

In dit deel focussen we op de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij kortgeschoolden (25- tot 64-jarigen), een overzicht van de gehanteerde begrippen wordt weergegeven in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'. We analyseren de evolutie van hun niet-beroepsactievengraad (2014-2024), brengen verschillende groepen binnen de arbeidsreserve in kaart, en onderzoeken de mogelijke groei in werkzaamheid wanneer een deel van deze arbeidsreserve wordt geactiveerd (potentiële werkzaamheidsgraad). Tot slot zoomen we in op de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten en huisvrouwen en -mannen: hoeveel onbekend is bij VDAB, een uitkering ontvangt en eerdere werkervaring heeft.

Figuur 40: Niet-beroepsactievengraad bij kort- en hoggeschoolden, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2014-2024

Noot: Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen in dit rapport gaat het om de 20- tot 64-jarigen (met uitzondering van jongeren en 55-plussers).

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande figuur toont de evolutie van de niet-beroepsactievengraad bij kortgeschoolde personen (het aandeel niet-beroepsactieven in de totale bevolking van 25- tot 64-jarigen), opgesplitst naar geslacht. De graad bleef tussen 2014 en 2024 relatief stabiel, met lichte schommelingen doorheen de jaren. In 2024 bedraagt de graad 43,3%, wat overeenkomt met ongeveer 228 000 kortgeschoolde niet-beroepsactieven. Dit niveau ligt vrijwel gelijk met het niveau van tien jaar eerder (43,4%). De evolutie wijst erop dat de arbeidsmarktpositie van kortgeschoolden structureel kwetsbaar blijft. Opvallend is dat dit de enige kwetsbare groep in dit rapport is waarvoor geen verbetering wordt vastgesteld. Ter vergelijking: in 2024 ligt de niet-beroepsactievengraad bij hoggeschoolden (25- tot 64-jarigen) aanzienlijk lager, namelijk op 8,3%.

Net als bij de andere kwetsbare groepen in dit rapport zien we ook bij kortgeschoolden een duidelijk verschil tussen mannen en vrouwen: vrouwen zijn structureel vaker niet-beroepsactief dan hun mannelijke tegenhangers. In 2014 bedroeg de niet-beroepsactievengraad 53,7% bij vrouwen en 34,1% bij mannen, een kloof van 19,6 procentpunt. Tien jaar later is die kloof zelfs verder toegenomen: in 2024 bedraagt de graad 55,2% bij vrouwen tegenover 33,1% bij mannen.

– een verschil van 22,1 procentpunt. In tegenstelling tot wat we bij andere kwetsbare groepen observeren in dit rapport, is er bij kortgeschoolde vrouwen geen sprake van een inhaalbeweging. Integendeel: de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen is hier zelfs toegenomen.

Tabel 15: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij kort- en hooggeschoolden, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024

	Kortgeschoolden			Hooggeschoolden		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Niet-beroepsactieven	43,3	33,1	55,2	8,3	6,0	10,2
Zoekend of beschikbaar	1,6	nb	nb	0,6	nb	0,7
Niet zoekend en niet beschikbaar	41,7	31,4	53,7	7,7	5,5	9,5
<i>Zelfgepercipieerd werkend of werkloos</i>	1,6	nb	nb	0,8	nb	0,8
<i>Arbeidsongeschikten</i>	17,6	17,2	18,2	1,9	1,4	2,3
<i>Huisvrouwen en -mannen</i>	10,2	nb	21,6	1,4	nb	2,2
<i>Studenten</i>	nb	nb	nb	1,1	0,7	1,5
<i>Gepensioneerden</i>	11,3	12,2	10,4	2,2	2,0	2,4

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine cel aantallen.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In dit onderdeel bekijken we de niet-beroepsactieve arbeidsreserve in 2024, zowel bij de kortgeschoolden als bij de hooggeschoolden (25- tot 64-jarigen). Om de leesbaarheid te bevorderen, herhalen we de definities van deze groepen niet telkens in de tekst; u vindt ze overzichtelijk terug in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

Iets meer dan 4 op de 10 (43,3%) van de kortgeschoolden is niet-beroepsactief. Wanneer we de niet-beroepsactieve kortgeschoolde personen verder ontleden naar zoekgedrag en beschikbaarheid, blijkt dat 1,6% van hen actief op zoek is naar werk of beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Bij hooggeschoolden, ligt dit aandeel lager, namelijk op 0,6%.

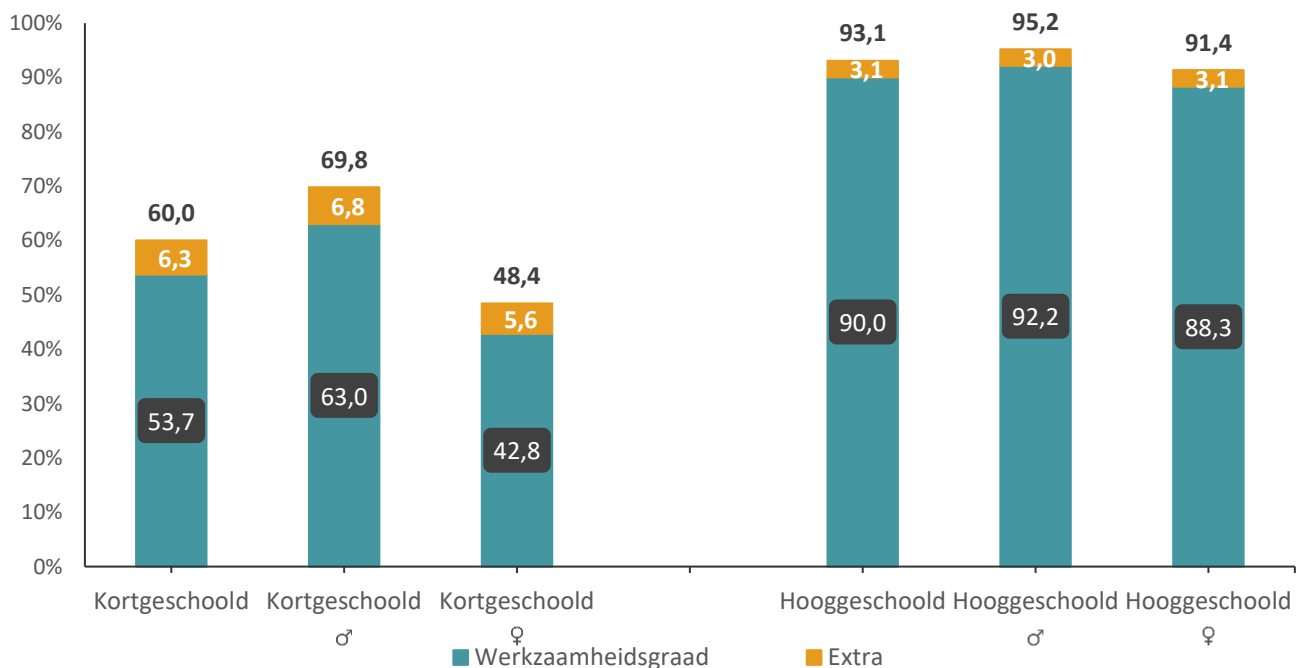
Iets meer dan 4 op de 10 (41,7%) kortgeschoolden zijn noch op zoek naar werk, noch beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Bij hooggeschoolden is deze groep aanzienlijk kleiner: minder dan 1 op de 10 (7,7%) geeft aan niet zoekend en niet beschikbaar te zijn. 17,6% van de kortgeschoolden geeft aan arbeidsongeschikt te zijn (niet zoekend en niet beschikbaar). Dit aandeel ligt beduidend hoger dan bij de hooggeschoolden, namelijk 1,9%. Dit ligt in lijn met wat we eerder vaststelden (zie Vansteenkiste & Sourbron, 2023). We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. We weten enkel dat deze groep aangeeft niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen. Wanneer we deze cijfers uitsplitsen naar geslacht, leiden we af dat vrouwelijke kortgeschoolden iets vaker aangeven arbeidsongeschikt te zijn dan hun mannelijke tegenhangers: respectievelijk 18,2% tegenover 17,2%. Ook bij hooggeschoolden stellen we een klein verschil tussen mannen en vrouwen vast, met 2,3% bij vrouwen en 1,4% bij mannen.

Daarnaast geeft 11,3% van de kortgeschoolden aan met pensioen te zijn, tegenover slechts 2,2% van de hooggeschoolden. Dit verschil is opvallend, maar niet onverwacht: kortgeschoolden zijn namelijk vaker actief in fysiek belastende beroepen waar ploegenarbeid en nachtwerk veel voorkomen. Denk hierbij aan functies zoals bouwarbeiders, machinebedieners, installateurs, huishoudhulp en arbeiders in de bouw, nijverheid, industrie en het transport. Uit de

beroepenmonitor¹¹ van Steunpunt Werk blijkt dat in deze beroepsgroepen het aandeel kortgeschoolden aanzienlijk hoger ligt dan dat van hooggeschoolden. Hooggeschoolden daarentegen zijn vaker werkzaam in minder fysiek belastende functies, zoals managementfuncties, intellectuele, wetenschappelijke of artistieke beroepen, en technische beroepen. Werknemers in zware beroepen kunnen onder bepaalde voorwaarden gebruikmaken van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT) vanaf 60 jaar, wat deels het hogere aandeel gepensioneerden onder kortgeschoolden kan verklaren.

Verder beschouwt 10,2% van de kortgeschoolden zich als huisvrouw of -man. Deze groep is overwegend vrouwelijk: ongeveer 2 op de 10 (21,6%) van de kortgeschoolde vrouwen zijn niet op zoek, niet beschikbaar voor werk en geven aan huisvrouw te zijn. Ook hier is het verschil met hooggeschoolden opvallend: slechts 2,2% van de hooggeschoolde vrouwen beschouwt zichzelf als huisvrouw. Tot slot geeft een relatief klein aandeel (1,6%) van de niet-zoekende en niet-beschikbare groep aan zelfgepercipieerd werkend of werkloos te zijn, ook al zijn ze dat niet volgens de officiële ILO-definitie van werkenden of werklozen. Voor meer duiding bij de afbakening van deze groep, zie het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

Figuur 41: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij kort -en hooggeschoolden, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

Noten:

^a De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

^b *Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen (met uitzondering van jongeren en 55-plussers).

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In dit onderdeel bekijken we de mogelijke werkzaamheidsgroei bij het inzetten van een deel van de arbeidsreserve. Hier maken we een theoretische denkoefening waarin we onderzoeken hoe

¹¹ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/beroepenmonitor>

de werkzaamheidsgraad zou toenemen als we de 'makkelijkste' groepen van de arbeidsreserve aan het werk krijgen boven op de werkende populatie. Deze groepen omvatten de actieve werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt lijken te staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren. Deze groepen worden ook aangeduid als de 'potentiële arbeidsreserve'. Met behulp van deze benadering kunnen we de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, iets wat we met het Steunpunt Werk eerder ook al een aantal keren hebben onderzocht (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste et al., 2024). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op het aanbod van arbeid en de vraag naar arbeid buiten beschouwing laat.

Indien de kortgeschoolde actieve werklozen (ongeveer 16 000 personen), alsook de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven (ongeveer 9 000 personen), en de kortgeschoolde niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren (ongeveer 9 000 personen) aan de slag zouden gaan, dan zou hun werkzaamheidsgraad van 53,7% met 6,3 procentpunt stijgen tot 60,0%. Bij hogeschoolden is de potentiële groeimarge beduidend kleiner. Hun werkzaamheidsgraad zou met 3,1 procentpunt stijgen, van 90,0% naar 93,1%.

De potentiële werkzaamheidsgraad van kortgeschoolde mannen ligt aanzienlijk hoger dan die van hun vrouwelijke tegenhangers. Mannen uit deze groep hebben momenteel een werkzaamheidsgraad van 63,0% en een absolute groeimarge van 6,8 procentpunt, wat hun potentiële werkzaamheidsgraad op 69,8% brengt. Bij kortgeschoolde vrouwen ligt de werkzaamheidsgraad op 42,8%, met een absolute groeimarge die iets lager is dan die van de mannen, namelijk 5,6 procentpunt, wat hun potentiële werkzaamheidsgraad op 48,4% brengt.

Analyseren we echter de relatieve groeimarge waar we de achterliggende aantallen meenemen (niet in figuur), dan blijkt die iets groter voor vrouwen (+12,9%) dan voor mannen (+10,8%). Dat toont aan dat de groeimarge voor kortgeschoolde vrouwen relatief gezien iets groter is, ondanks het absolute verschil in procentpunten.

Ter vergelijking: bij de hogeschoolden ligt de potentiële werkzaamheidsgraad voor mannen op 95,2% en voor vrouwen op 91,4%. Ook hier zien we een kloof tussen mannen en vrouwen, al is die aanzienlijk kleiner dan bij de kortgeschoolden.

Tabel 16: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten onder kort en - hogeschoolden | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024

	Kortgeschoolden	Hogeschoolden
Aantal arbeidsongeschikten	93 000	30 000
Onbekend bij VDAB	98,0	91,2
Ontvangt een uitkering	96,0	94,6
Werkervaring	66,5	95,4
Werkervaring in de laatste 8 jaar	27,6	58,3

Noot: Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen in dit rapport gaat het om de 20- tot 64-jarigen (met uitzondering van jongeren en 55-plussers).

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel geeft een profiel weer van arbeidsongeschikte kort- en hogeschoolden die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De resultaten zijn gebaseerd op zelfrapportage: respondenten geven zelf aan of ze bij VDAB

ingeschreven zijn, een uitkering ontvangen en of ze eerdere werkervaring hebben. Het ingeschreven zijn bij VDAB staat los van het ontvangen van een uitkering, en omgekeerd.

Arbeidsongeschikte kortgeschoolden zijn vaker niet gekend bij VDAB dan hun hooggeschoolde tegenhangers (98,0% tegenover 91,2%). Voor de volledige groep arbeidsongeschikten van 25 tot 64 jaar ligt dit aandeel op 96,4% (niet opgenomen in tabel). De kortgeschoolden zitten dus boven het Vlaamse gemiddelde.

Ondanks hun lagere zichtbaarheid bij VDAB ontvangen arbeidsongeschikte kortgeschoolden wel iets vaker een uitkering (96,0% tegenover 94,6%). Voor de totale groep (25- tot 64-jarigen) bedraagt dit 95,9% (niet opgenomen in tabel). De kortgeschoolden sluiten daarmee aan bij het Vlaamse gemiddelde. Het kan daarbij gaan om uiteenlopende vormen van ondersteuning, zoals een RVA-uitkering, leefloon, ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, tegemoetkoming voor personen met een handicap of een pensioen.

Wat werkervaring betreft, zien we duidelijke verschillen. 66,5% van de arbeidsongeschikte kortgeschoolden heeft ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper. Bij de hooggeschoolden ligt dit aandeel met 95,4% beduidend hoger. Het gemiddelde voor alle arbeidsongeschikten ligt op 81,1% (niet in tabel). De kortgeschoolden scoren dus aanzienlijk lager.

Wanneer enkel de laatste acht jaar (2017–2024) in rekening worden gebracht, dalen de percentages verder: 27,6% van de kortgeschoolde arbeidsongeschikten heeft recent werkervaring, tegenover 58,3% bij de hooggeschoolden. Voor de totale groep arbeidsongeschikten bedraagt dit 38,1% (niet in tabel), dit ligt in lijn met eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023). Ook hier blijven de kortgeschoolden duidelijk onder het Vlaamse gemiddelde.

Deze cijfers tonen aan dat niet-beroepsactieve kortgeschoolde arbeidsongeschikten doorgaans minder zichtbaar zijn bij VDAB, iets vaker een uitkering ontvangen en aanzienlijk minder vaak (recente) werkervaring hebben opgebouwd. Ze staan dus in het algemeen verder van de arbeidsmarkt.

Tabel 17: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen onder kort en -hooggeschoolden | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2024

	Kortgeschoolden	Hooggeschoolden
Aantal huisvrouwen en -mannen	54 000	22 000
Onbekend bij VDAB	96,9	94,1
Ontvangt geen uitkering	87,4	91,8
Werkervaring	27,0	81,4
Werkervaring in de laatste 8 jaar	nb	30,9

Noot: ^a 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine cel aantallen. ^b Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen in dit rapport gaat het om de 20- tot 64-jarigen (met uitzondering van jongeren en 55-plussers).

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel schetst een profiel van de kort- en hooggeschoolde huisvrouwen en -mannen die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De resultaten zijn opnieuw gebaseerd op zelfrapportage (zie boven).

Ook hier merken we op dat kortgeschoolde huisvrouwen en -mannen iets vaker onbekend zijn bij VDAB dan hun hooggeschoolde tegenhangers (96,9% tegenover 94,1%). Voor de volledige groep huisvrouwen en -mannen (25- tot 64-jarigen) bedraagt dit aandeel 95,9% (niet opgenomen in tabel), waardoor de kortgeschoolden net boven het Vlaamse gemiddelde uitkomen.

Wat inkomensondersteuning betreft, ontvangt 87,4% van de kortgeschoolde huisvrouwen en -mannen geen enkele vorm van uitkering, tegenover 91,8% bij hun hooggeschoolde tegenhangers. Voor de totale groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit 89,3% (niet in tabel). Kortgeschoolden bevinden zich dus onder het Vlaamse gemiddelde.

Op vlak van eerdere werkervaring zijn de verschillen groot: 27,0% van de kortgeschoolde huisvrouwen en -mannen heeft ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper, tegenover 81,4% bij hun tegenhangers. Dit aandeel bedraagt in de totale groep huisvrouwen en -mannen 48,2% (niet in tabel). Kortgeschoolden scoren dus duidelijk onder het Vlaamse gemiddelde.

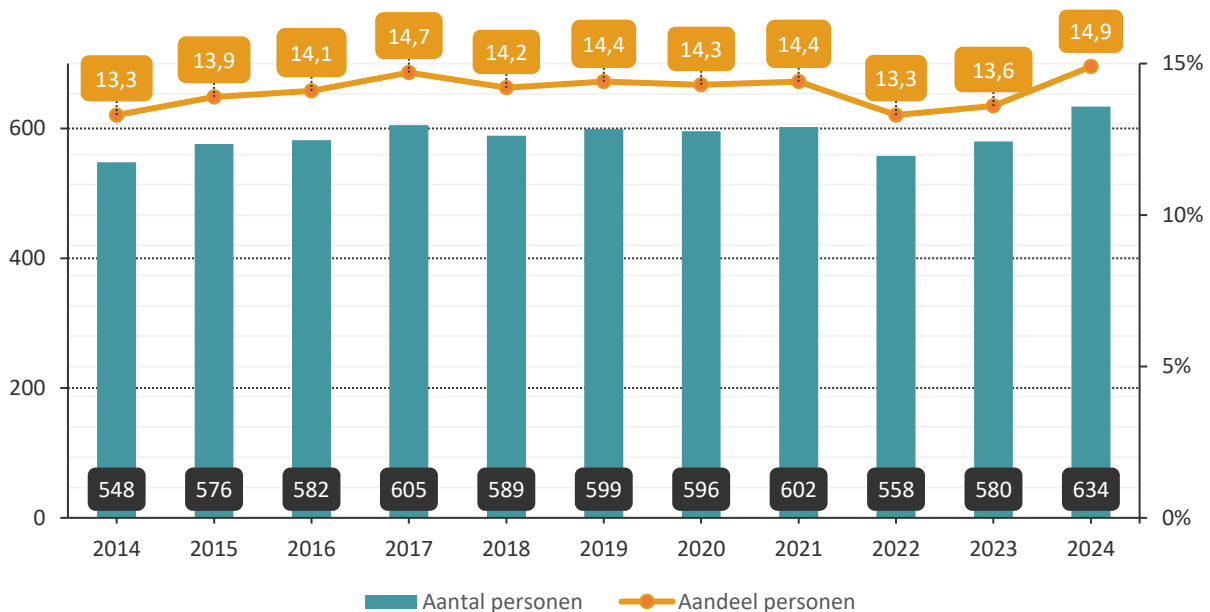
5. Personen met een arbeidshandicap

AUTEUR: Sarah BOTTERMAN, Sarah VANSTEENKISTE EN Romy DEBROEY

Aandeel in de bevolking en achtergrondkenmerken

De groep personen met een arbeidshandicap meten we in dit hoofdstuk als de groep die in de enquête aangaf in hun dagelijkse bezigheden op het werk of daarbuiten in beperkte of erge mate hinder te ondervinden door een handicap, aandoening of ziekte én deze hinder reeds zes maanden of langer te ervaren.¹² In 2024 gaven ongeveer 634 000 Vlamingen aan enige vorm van langdurige hinder te ervaren, overeenkomend met 14,9% van de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar. Dat is het hoogste niveau ooit gemeten, al moeten we bij een enquête met subjectieve zelfinschatting van 'hinder' wel rekening houden met steekproefschommelingen.

Figuur 42: Aantal (x 1 000) en aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

¹² De operationalisering is gebaseerd op het VN-verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap. Daarin wordt gesteld dat niet enkel gekeken dient te worden naar de positie en participatie van personen met een erkende handicap, maar naar alle personen die door een langdurige ziekte, aandoening of handicap hinder ondervinden om volwaardig te participeren in de samenleving.

In vergelijking met de groep personen die geen langdurige hinder ondervinden, zijn er meer vrouwen, kortgeschoolden, en 55-plussers bij de groep personen met langdurige hinder (zie tabel 18). Vooral de oververtegenwoordiging van kortgeschoolden is het meest uitgesproken bij de subgroep van personen die in erge mate langdurige hinder ondervinden. Merk hierbij op dat een diploma van het buitengewoon secundair onderwijs in onderwijsvormen 1-3 als 'kortgeschoold' wordt beschouwd. Enkel onderwijsvorm 4 (minder dan een kwart van alle BuSo-leerlingen) leidt tot een 'middengeschoold' diploma.

Tabel 18: Aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024

	Hinder in erge mate	Hinder in zekere mate	Totaal hinder	Geen hinder	Populatie 15-64 jaar
Geslacht					
Man	44,7	43,8	44,2	51,4	50,3
Vrouw	55,3	56,2	55,8	48,6	49,7
Onderwijsniveau*					
Kortgeschoold	43,5	22,4	31,1	13,8	15,1
Middengeschoold	41,4	45,1	43,6	39,9	39,7
Hooggeschoold	15,1	32,5	25,3	46,4	45,3
Leeftijd					
15-24 jaar	6,7	8,7	7,9	19,6	17,9
25-54 jaar	55,2	59,0	57,5	60,8	60,3
55-64 jaar	38,0	32,2	34,6	19,6	21,8
Geboorteland					
Geboren in België	82,2	82,3	82,3	82,1	83,2
Geboren in EU-27 (excl. België)	7,0	5,8	6,3	7,0	6,2
Geboren buiten EU-27	10,2	11,1	10,8	10,6	10,6

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:
Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid en tegemoetkoming omwille van handicap

De EAK peilt naar het al dan niet ontvangen van een uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid, ziekte of beroepsziekte, alsook naar het al dan niet ontvangen van een tegemoetkoming omwille van handicap bij personen die niet-beroepsactief zijn. Werknemers, zelfstandigen of werklozen die door ziekte of ongeval niet kunnen werken, hebben recht op een uitkering die door de mutualiteit wordt uitbetaald. Vanaf één jaar arbeidsongeschiktheid spreken we van een invaliditeitsuitkering. Personen voor wie dit omwille van een arbeidsongeval of beroepsziekte niet mogelijk is, kunnen beroep doen op een uitkering van Fedris. De FOD Sociale Zekerheid kan personen met een erkenning handicap een inkomensvervangende tegemoetkoming (een vervangingsinkomen) en/of een integratietegemoetkoming toekennen. De integratietegemoetkoming compenseert de kosten omwille van de handicap.

Binnen de groep van niet-beroepsactieven ontvangt ongeveer 6 op 10 personen met langdurige hinder zo een uitkering. Vooral bij de subgroep van personen die in erge mate langdurige hinder ondervinden, zien we dat dit aandeel nog hoger ligt (64,8% bij mannen en 69,7% bij vrouwen). Men ontvangt vaker een uitkering dan een inkomensvervangende en/of integratietegemoetkoming. Mannen met langdurige hinder ontvangen veel vaker een tegemoetkoming dan vrouwen en vooral bij zij die in erge mate hinder ondervinden een tegemoetkoming (hier is er een kloof van 11,7 procentpunt).

Tabel 19: Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid, ziekte of beroepsziekte en ontvangen van inkomensvervangende/integratie tegemoetkoming bij erkenning van een handicap bij de groep van niet-beroepsactieve mannen en vrouwen | Vlaams Gewest, 15-64 jaar

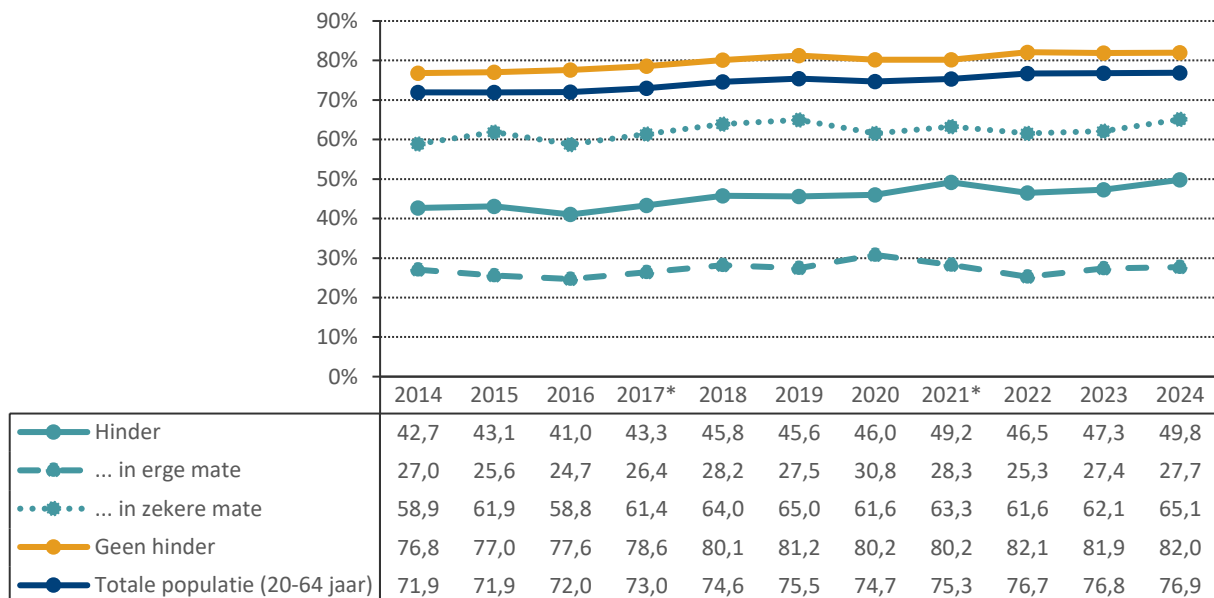
	Uitkering		Tegemoetkoming	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Hinder	59,0	62,0	24,3	14,6
... in erge mate	64,8	69,7	32,0	20,3
... in zekere mate	48,8	51,2	10,7	6,5
Geen hinder	4,1	3,4	1,5	1,7

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK.

Werkzaamheid

Net iets minder dan de helft van alle personen met langdurige hinder (49,8%) was in 2024 aan het werk. Bij personen met een zekere mate van hinder ging het om 65,1%, bij personen met ernstige hinder 27,7%. De werkzaamheidsgraad van personen met langdurige hinder steeg de voorbije jaren, zowel voor zij die in zekere mate als in erge mate hinder ondervinden. De stijging was zelfs sterker bij personen met langdurige hinder dan bij personen zonder hinder (respectievelijk +7,1 en +5,2 procentpunt sinds 2014), wat wijst op een inhaalbeweging. De kloof in werkzaamheidsgraad tussen personen zonder en met langdurige hinder blijft echter groot, namelijk 32,2 procentpunt in 2024. Vanzelfsprekend zullen er vooral bij de groep met ernstige hinder mensen zijn met dermate ingrijpende handicaps dat betaalde arbeid niet mogelijk is, en door hen ook niet gewenst. In 2024 gaf 41,4% van de personen met langdurige hinder tussen de 20 en 64 jaar aan dat men geen betaalde arbeid kan verrichten op de vraag welke vorm van ondersteuning nodig was om te kunnen werken. Dit aandeel steeg zelfs tot 70,3% voor de groep personen die in erge mate langdurige hinder ondervinden (cijfers niet in de figuur opgenomen).

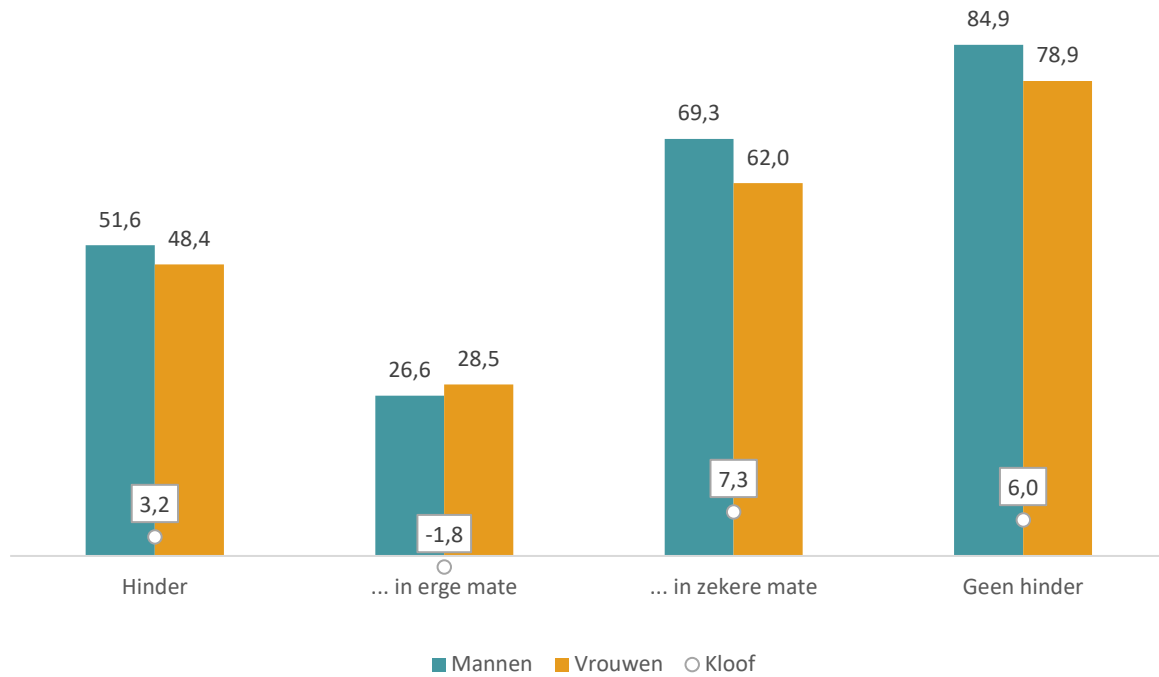
Figuur 43: Werkzaamheidsgraad (%) van personen naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bij personen met hinder in erge mate ligt de werkzaamheidsgraad van mannen lager dan die van vrouwen (26,6% tegenover 28,5%). Voor personen met hinder in zekere mate zien we het omgekeerde: mannen zijn er vaker aan het werk dan vrouwen (69,3% tegenover 62,0%).

Figuur 44: Werkzaamheidsgraad (%) en kloof tussen mannen en vrouwen (ppt) bij personen met/zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:**Werkritme en beroepsstatus**

Bij werkenden verschilt het werkritme sterk tussen personen met en zonder langdurige hinder. Ongeveer twee op vijf werkenden (41,0%) met langdurige hinder werken deeltijds ten opzichte van ongeveer een op vijf werkenden (21,9%) die geen langdurige hinder ondervinden (verschil van 19,1 procentpunt). Als we hier de opsplitsing maken tussen mannen en vrouwen, dan zien we zowel bij personen met als zonder langdurige hinder een zeer aanwezige genderkloof, die groter is bij personen met langdurige hinder (34 procentpunt). Meer dan de helft van de vrouwen (56,5%) die langdurige hinder ondervinden werken deeltijds, tegenover ongeveer een vijfde van de mannen (22,5%) die langdurige hinder ondervinden werken deeltijds.

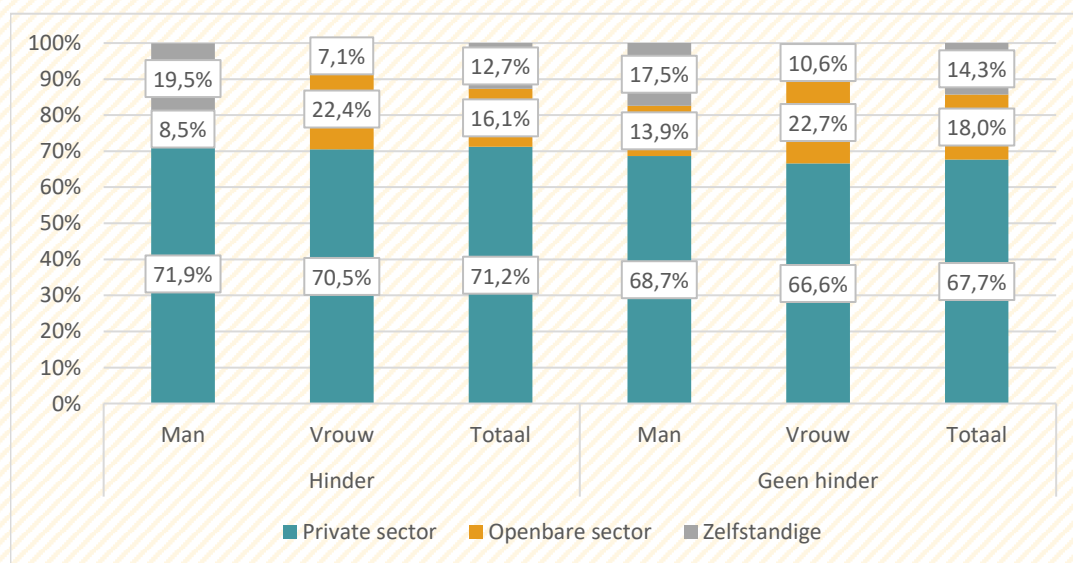
Tabel 20: Aandeel (%) deeltijds werk bij mannen en vrouwen naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Hinder (%)	Geen hinder (%)
Deeltijds werkenden	41,0	21,9
Deeltijds werkende mannen	22,5	8,4
Deeltijds werkende vrouwen	56,5	37,2

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Als we kijken naar de tewerkstelling volgens sector of beroepsstatuut, dan zien we dezelfde verhoudingen verschijnen tussen mannen en vrouwen, ongeacht of ze langdurige hinder ondervinden. Vrouwen werken vaker in de openbare sector en mannen vaker in de private sector.

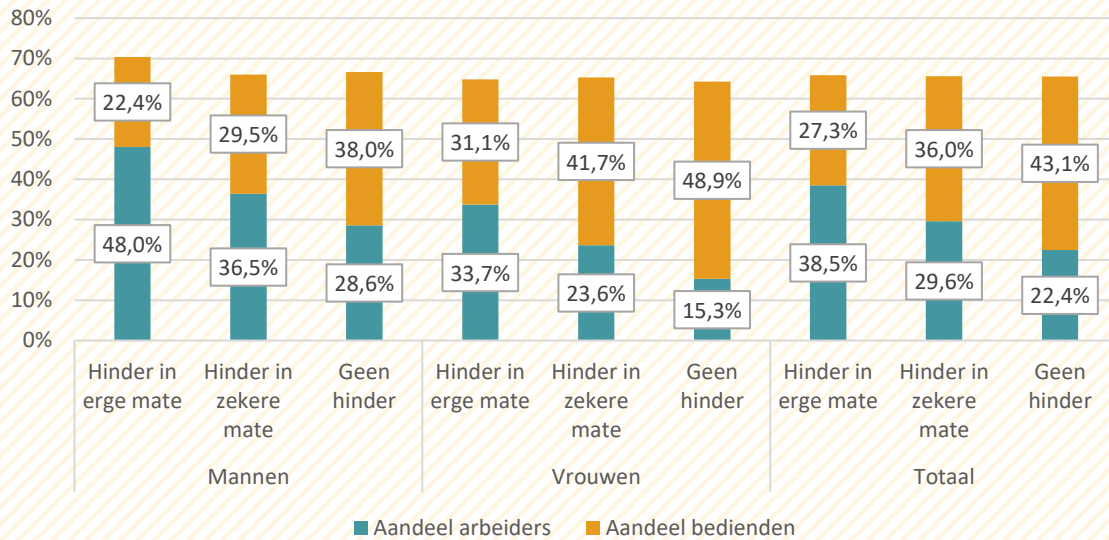
Figuur 45: Werknemers in de private en openbare sector per gendergroep en al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Binnen de privésector zijn personen die langdurige hinder ondervinden vaker arbeider, en vooral bij mannen zien we dit verschil in beroepsstatus.

Figuur 46: Aandeel (%) mannelijke en vrouwelijke werknemers bedienden en arbeiders in de private sector met/zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

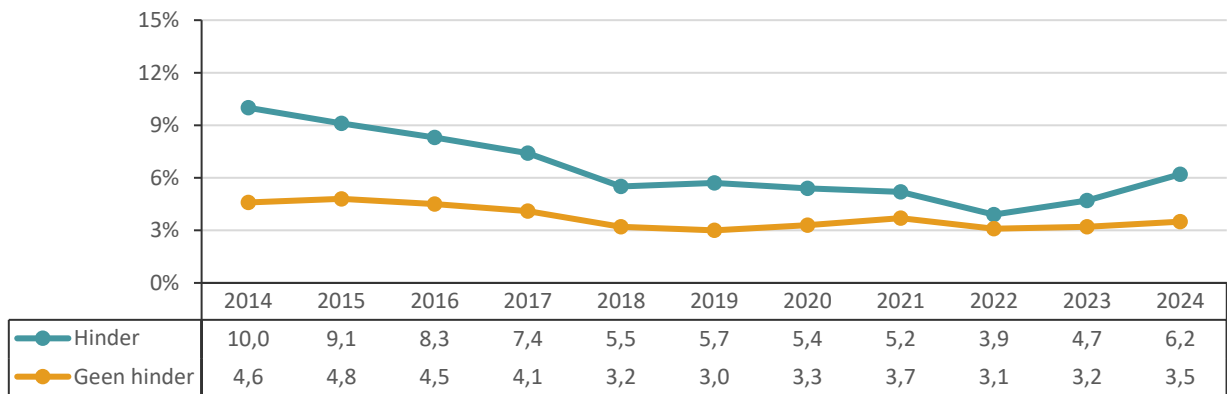

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en werkloosheidsduur

De werkloosheidsgraad bij personen die langdurige hinder ervaren (15- tot 64-jarigen), is gestegen in 2024 ten opzichte van 2023 met 1,5 procentpunt. In de laatste tien jaar daalde de werkloosheidsgraad met 3,8 procentpunt bij personen met langdurige hinder en slechts 1,1 procentpunt bij personen zonder langdurige hinder. De kloof in werkloosheidsgraad tussen personen met en zonder langdurige hinder werd over de jaren heen kleiner, maar lijkt weer te groeien in de laatste twee jaren. In 2024 ligt de werkloosheidsgraad bij personen met langdurige hinder 2,7 procentpunt hoger dan bij personen zonder langdurige hinder.

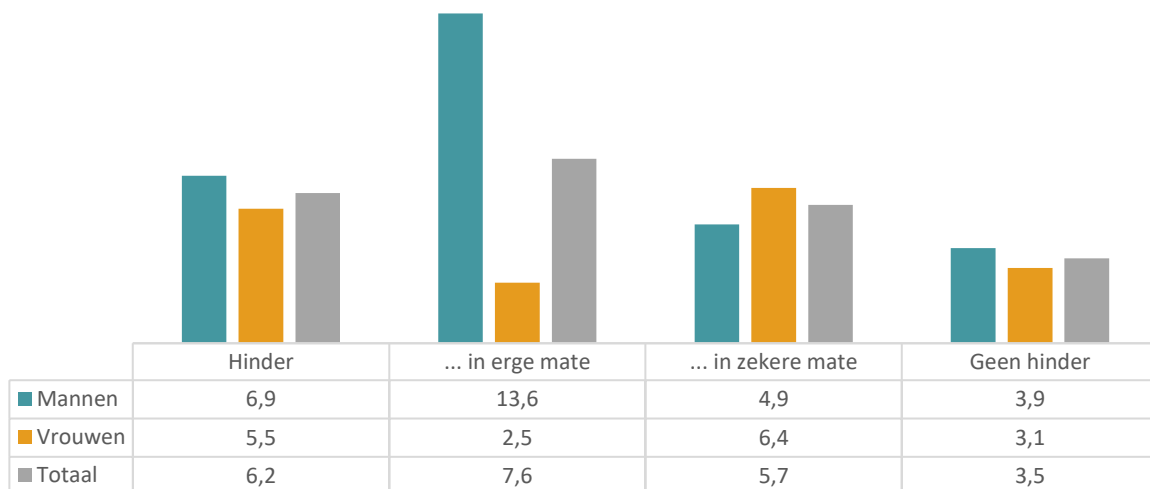
Figuur 47: Werkloosheidsgraad (%) van personen met en zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Als we de werkloosheidsgraad in 2024 verder opsplitsen tussen mannen en vrouwen, dan zien we dat vooral mannen die langdurig erge hinder ondervinden werkloos zijn (13,6%), en vrouwen eerder werkloos zijn als ze langdurige hinder in zekere mate ondervinden (6,4%).

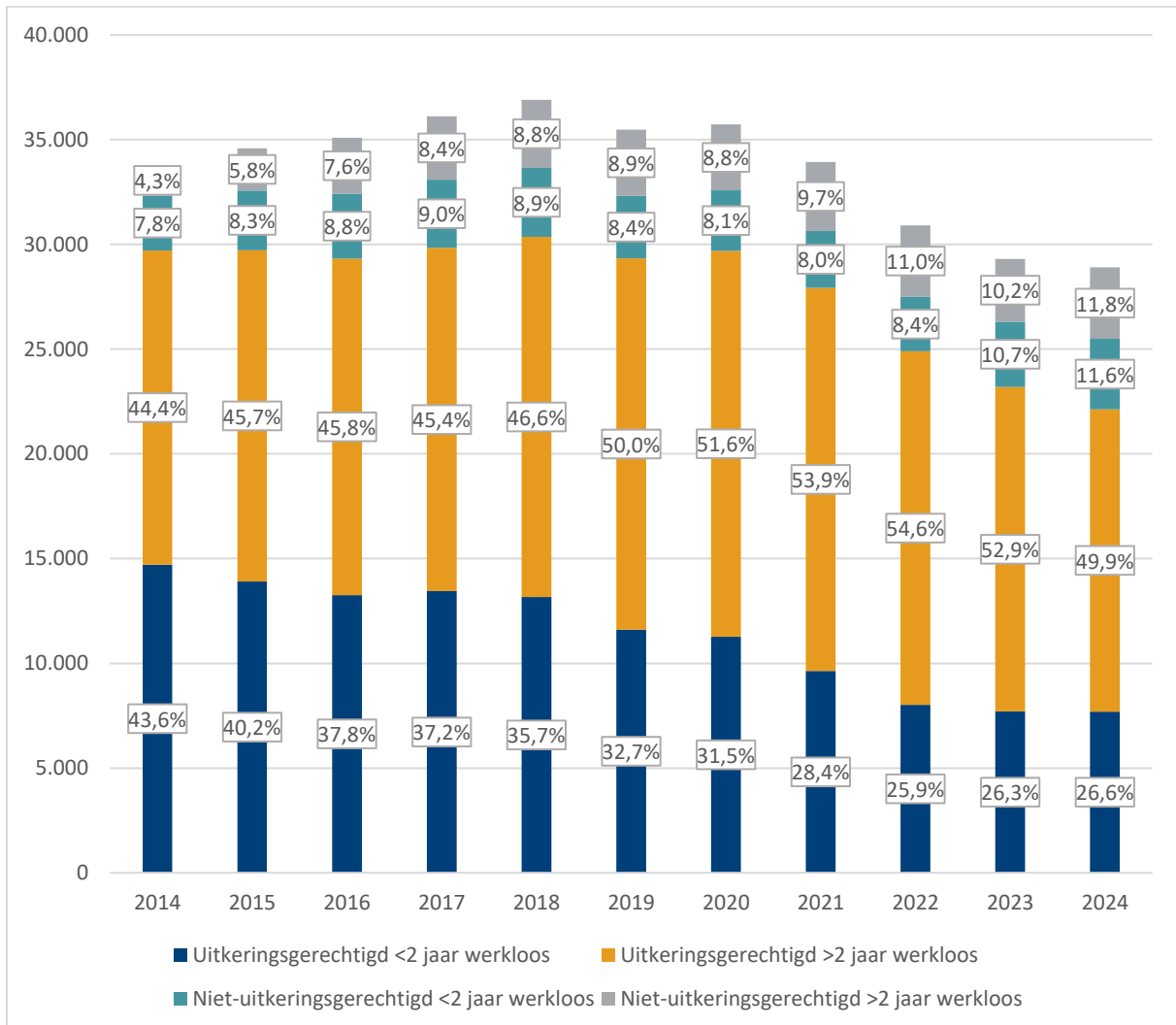
Figuur 48: Werkloosheidsgraad (%) van mannen en vrouwen met en zonder langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De volgende figuur geeft de officiële administratieve werkloosheidsdata weer van personen met en zonder een arbeidshandicap. Zowel VDAB als EAK gebruiken de definitie van het VN Verdrag als uitgangspunt, maar bij EAK gaat het om een zelfrapportering door de persoon en bij VDAB om administratieve data. De VDAB hanteert de volgende definitie: Burgers met een arbeidshandicap hebben een psychische of lichamelijke aandoening van langdurige aard (bv. autisme, slechthorendheid, rugklachten, ...) waardoor ze het moeilijker hebben om werk te vinden of om een job uit te voeren. Een persoon kan deze indicatie rechtstreeks krijgen wanneer hij/zij over de nodige bewijzen beschikt (bv. Medische attesten, bewijs van studie, recht op integratie-uitkering), of na onderzoek door VDAB of een partner (bron: arvastat.be).

Figuur 49: Aantal (y-as) en aandeel (% in label) werkzoekenden zonder werk met een arbeidshandicap naargelang hun werkloosheidsduur en het al dan niet verkrijgen van een uitkering | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van VDAB

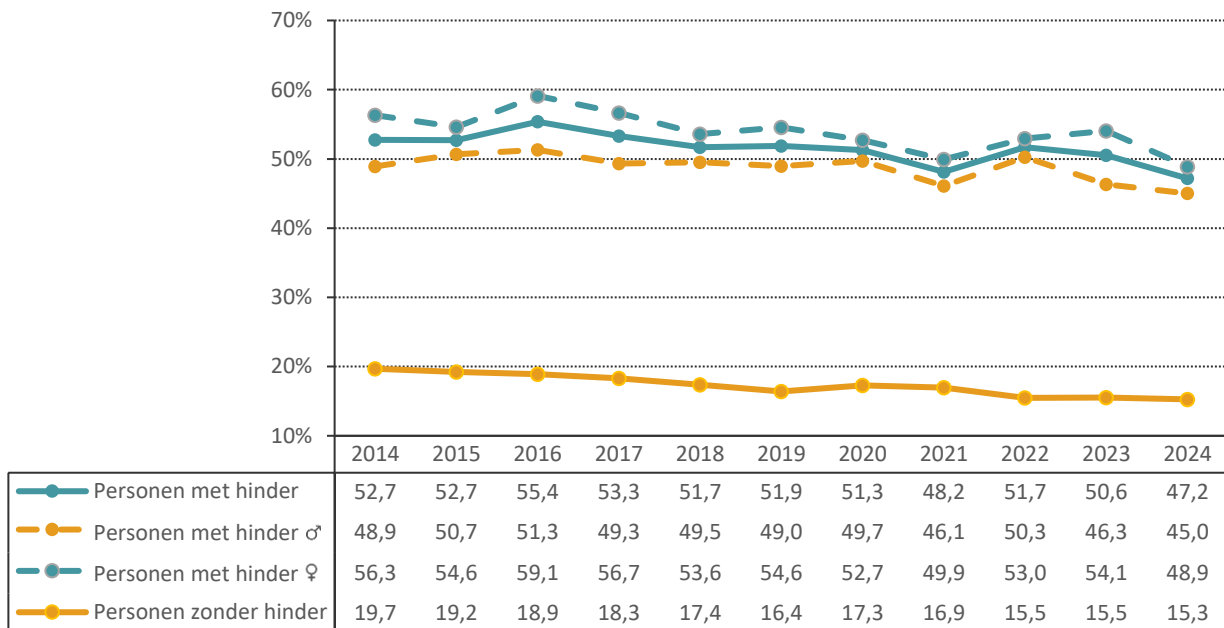
De laatste tien jaar heen steeg het aandeel werkzoekenden zonder werk met een arbeidshandicap dat langer dan twee jaar werkloos is (van 48,7% in 2014 tot 61,8% in 2024, een stijging van 13,1 procentpunt). We zien dus voor deze doelgroep dat werkloosheid vaker een langdurige werkloosheid betreft van meer dan twee jaar. Het aandeel dat minder dan twee jaar werkloos is, daalde van 51,3% in 2014 tot 38,2% in 2024.

Het aandeel uitkeringsgerechtigden daalde over de laatste tien jaar, zowel bij werkzoekenden zonder werk die minder dan twee jaar werkloos zijn alsook zij die meer dan twee jaar werkloos zijn. Van de groep werkzoekenden zonder werk met een arbeidshandicap verkleinde de meerderheid uitkeringsgerechtigden van 87,9% in 2014 naar 76,6% in 2024 (een daling van 11,4 procentpunt).

Niet-beroepsactieven en arbeidsreserve

In dit deel focussen we op de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij personen met langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte (20- tot 64-jarigen)¹³. We analyseren de evolutie van hun niet-beroepsactievengraad, brengen verschillende groepen binnen de arbeidsreserve in kaart, en onderzoeken de mogelijke groei in werkzaamheid wanneer een deel van deze arbeidsreserve wordt geactiveerd (potentiële werkzaamheidsgraad).

Figuur 50: Niet-beroepsactievengraad bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2014-2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande figuur toont de evolutie van de niet-beroepsactievengraad bij personen met langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, opgesplitst naar geslacht. In 2024 is net iets minder dan de helft van de personen met langdurige hinder (47,2%) niet-beroepsactief. Dit is meteen ook het laagste niveau in de volledige tienjarige periode. Dit komt overeen met ongeveer 290 000 niet-beroepsactieve personen met langdurige hinder. Vergeleken met 2014 is er dus sprake van een daling met 5,5 procentpunt.

Deze evolutie wijst erop dat personen met langdurige hinder zich de afgelopen tien jaar iets vaker op de arbeidsmarkt zijn gaan begeven, hetzij als werkenden of als werklozen. Hoewel de niet-beroepsactievengraad in 2024 het laagste niveau van het afgelopen decennium bereikt, ligt deze nog steeds aanzienlijk hoger dan bij personen zonder langdurige hinder, waar de niet-beroepsactievengraad slechts 15,3% bedraagt. De hogere niet-beroepsactievengraad bij personen met hinder kan verklaard worden door verschillende factoren. Volgens een studie van HIVA (Van Herreweghe & Lamberts, 2020) is inclusief denken bij Vlaamse werkgevers, vooral in KMO's, nog onvoldoende ingeburgerd. Daarnaast vormen een gebrek aan zelfvertrouwen langs de kant van

¹³ Een overzicht van de gehanteerde begrippen wordt weergegeven in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'

de betrokkenen en de versnipperde informatie over ondersteuningsmaatregelen bijkomende drempels.

Net als bij de andere kwetsbare groepen in dit rapport, is er een duidelijk verschil tussen mannen en vrouwen: vrouwen die langdurige hinder ervaren zijn structureel vaker niet-beroepsactief dan hun mannelijke tegenhangers. Opvallend is echter dat vrouwen met hinder ook de sterkste daling in niet-beroepsactievengegraad laten optekenen: tussen 2014 en 2024 daalde hun aandeel van 56,3% naar 48,9%, goed voor een daling van 7,4 procentpunt. Bij mannen met hinder is de daling beperkter: van 48,9% in 2014 naar 45,0% in 2024, oftewel een daling van 3,9 procentpunt. Terwijl de kloof tussen mannen en vrouwen met hinder in 2014 nog 7,4 procentpunt bedroeg, is deze in 2024 teruggelopen tot 3,9 procentpunt. Dit wijst op een positieve inhaalbeweging voor vrouwen, al blijft er een verschil tussen beide groepen bestaan.

Tabel 21: Ontleding van de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, aandeel (%) in de totale bevolking, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Personen met hinder			Personen zonder hinder		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Niet-beroepsactieven	47,2	45,0	48,9	15,3	11,9	18,8
Zoekend of beschikbaar	1,4	nb	nb	0,7	0,7	0,7
Niet zoekend en niet beschikbaar	45,8	43,8	47,4	14,5	11,2	18,0
<i>Zelfgepercipieerd werkend of werkloos</i>	1,6	nb	nb	0,8	0,6	1,0
<i>Arbeidsongeschikten</i>	35,7	34,0	37,0	0,9	0,9	0,9
<i>Huisvrouwen en -mannen</i>	2,0	nb	3,1	3,1	nb	6,1
<i>Studenten</i>	nb	nb	nb	5,1	4,6	5,7
<i>Gepensioneerden</i>	5,6	6,2	5,2	4,4	4,7	4,1

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine cel aantallen.
Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

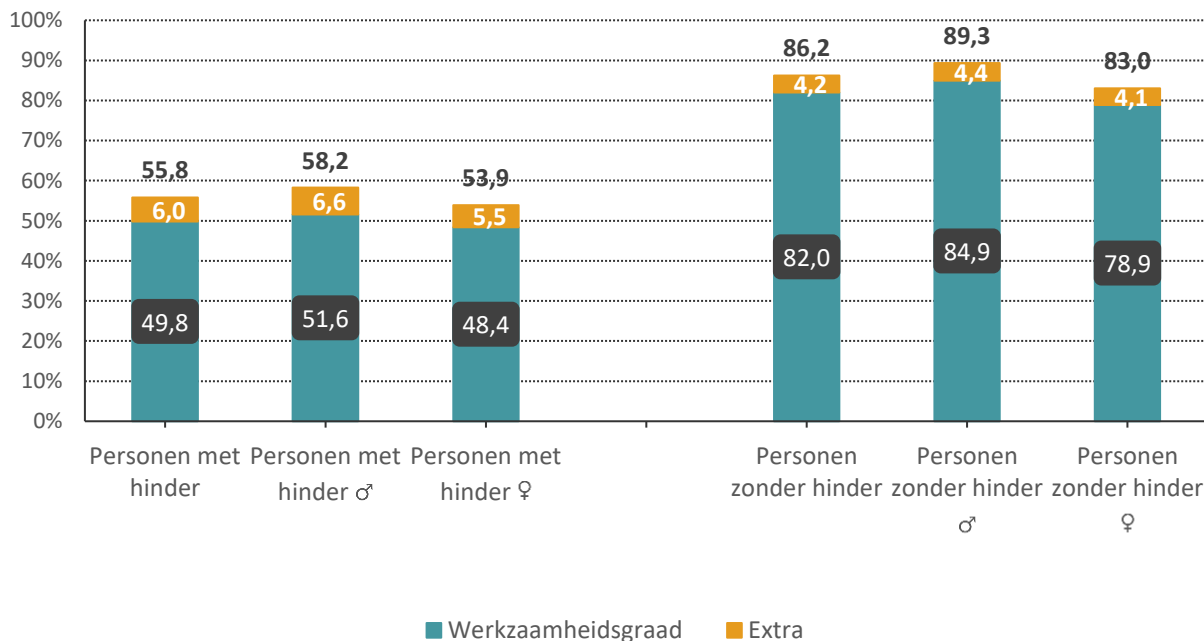
In dit onderdeel bekijken we de verschillende groepen binnen de niet-beroepsactieve arbeidsreserve in 2024, bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte (20- tot 64-jarigen). Om de leesbaarheid te bevorderen, herhalen we de definities van deze groepen niet telkens in de tekst; u vindt ze overzichtelijk terug in het onderdeel 'Trendindicatoren en hun definities'.

Bijna de helft (47,2%) van de personen met hinder is niet-beroepsactief. Wanneer we de niet-beroepsactieve personen met hinder verder ontleden naar zoekgedrag en beschikbaarheid, blijkt dat 1,4% van hen actief op zoek is naar werk of beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Ter vergelijking: bij personen zonder hinder, ligt dit aandeel lager, namelijk op 0,7%.

45,8% van de personen met langdurige hinder, zijn noch op zoek naar werk, noch beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Vrouwen met hinder zijn iets vaker niet-zoekend en niet-beschikbaar dan hun mannelijke tegenhanger (respectievelijk 47,4% en 43,8%). Binnen deze groep geeft logischerwijs een overgrote meerderheid van 35,7% aan arbeidsongeschikt te zijn, waarbij vrouwen opnieuw iets hoger scoren dan mannen (respectievelijk 37,0% en 34,0%). We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. We weten enkel dat deze groep aangeeft niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen. Daarnaast geeft 5,6%

aan gepensioneerd te zijn. Hier constateren we dat mannen iets vaker gepensioneerd zijn dan vrouwen (6,2% tegenover 5,2%). Een kleiner aandeel (2,0%) behoort tot de groep huisvrouwen of -mannen. Tot slot geeft een relatief klein aandeel (1,6%) van de niet zoekende en niet-beschikbare groep aan zelfgepercipieerd werkend of werkloos te zijn, ook al zijn ze dat niet volgens de officiële ILO-definitie van werkenden of werklozen.

Figuur 51: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve bij personen met en zonder langdurige hinder door een handicap, aandoening of ziekte, opgesplitst naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK
Noot: De potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

In dit onderdeel bekijken we de mogelijke werkzaamheidsgroei bij het inzetten van een deel van de arbeidsreserve. Hier maken we een theoretische denkoefening waarin we onderzoeken hoe de werkzaamheidsgraad zou toenemen als we de ‘makkelijkste’ groepen van de arbeidsreserve aan het werk krijgen boven op de werkende populatie. Deze groepen omvatten de actieve werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt lijken te staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren. Deze groepen worden ook aangeduid als de ‘potentiële arbeidsreserve’. Met behulp van deze benadering kunnen we de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, iets wat we met het Steunpunt Werk eerder ook al een aantal keren hebben onderzocht (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste et al., 2024). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op het aanbod van arbeid en de vraag naar arbeid buiten beschouwing laat.

Indien de actieve werklozen (ongeveer 19 000 personen) met langdurige hinder, alsook de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven (ongeveer 8 000 personen), en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren (ongeveer 10 000 personen) met hinder aan de slag zouden gaan, dan zou hun werkzaamheidsgraad van 49,8% met 6,0 procentpunt kunnen stijgen en daardoor op 55,8% uitkomen. Bij personen zonder hinder is de

potentiële groeimarge een stukje kleiner: hun werkzaamheidsgraad zou stijgen met 4,2 procentpunt, van 82,0% naar 86,2%.

De potentiële werkzaamheidsgraad van mannen met langdurige hinder ligt iets hoger dan die van hun vrouwelijke tegenhangers. Mannen uit deze groep hebben momenteel een werkzaamheidsgraad van 51,6% en een absolute groeimarge van 6,6 procentpunt, wat hun potentiële werkzaamheidsgraad op 58,2% brengt. Bij vrouwen met hinder ligt de werkzaamheidsgraad op 48,4%, met een absolute groeimarge die iets lager is dan die van de mannen, namelijk 5,5 procentpunt, waardoor hun potentiële werkzaamheidsgraad uitkomt op 53,9%. Dat verschil is enerzijds toe te schrijven aan het feit dat vrouwen met hinder vaker vertegenwoordigd zijn in groepen die iets verder van de arbeidsmarkt staan, en anderzijds aan hun lagere reguliere werkzaamheidsgraad in vergelijking met mannen.

Ter vergelijking: bij personen zonder langdurige hinder ligt de potentiële werkzaamheidsgraad voor mannen op 89,3% en voor vrouwen op 83,0%. Ook hier zien we een kloof, al is die kleiner dan bij personen met hinder.

Tabel 22: Profielschets van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten (in %) onder personen met en zonder langdurige hinder door een aandoening, ziekte of handicap | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Personen met hinder	Personen zonder hinder
Aantal arbeidsongeschikten	219 000	28 000
Onbekend bij VDAB	97,5	80,2
Ontvangt een uitkering	96,7	89,3
Werkervaring	79,7	85,3
Werkervaring in de laatste 8 jaar	8,9	47,4

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine celtaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel geeft een profiel weer van arbeidsongeschikte personen met en zonder langdurige hinder, die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De resultaten zijn gebaseerd op zelfrapportage: respondenten geven zelf aan of ze bij VDAB ingeschreven zijn, een uitkering ontvangen en of ze eerdere werkervaring hebben. Het ingeschreven zijn bij VDAB staat los van het ontvangen van een uitkering, en omgekeerd.

Arbeidsongeschikten met langdurige hinder zijn vaker niet gekend bij VDAB dan hun tegenhangers zonder hinder (97,5% tegenover 80,2%). Voor de volledige groep arbeidsongeschikten ligt dit aandeel op 96,4% (niet opgenomen in tabel). Personen met langdurige hinder zitten dus net boven het Vlaamse gemiddelde.

Arbeidsongeschikten met langdurige hinder ontvangen vaker een uitkering (96,7% tegenover 89,3%). Voor de totale groep arbeidsongeschikten bedraagt dit 95,9% (niet opgenomen in tabel). Het kan daarbij gaan om uiteenlopende vormen van ondersteuning, zoals een RVA-uitkering, leefloon, ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, tegemoetkoming voor personen met een handicap of een pensioen.

Wat werkervaring betreft, zien we duidelijke verschillen. Van de arbeidsongeschikten met langdurige hinder heeft 79,7% ooit betaald werk gehad of gewerkt als onbetaald helper. Bij de personen zonder hinder ligt dit aandeel hoger, namelijk 85,3%. Het gemiddelde voor alle arbeidsongeschikten ligt op 80,3% (niet in tabel).

Wanneer enkel de laatste acht jaar (2017–2024) in rekening worden gebracht, worden de verschillen nog groter: 8,9% van de arbeidsongeschikten met langdurige hinder heeft recente werkervaring, tegenover 47,4% bij hun tegenhangers zonder hinder. Voor de totale groep arbeidsongeschikten bedraagt dit 38,2% (niet in tabel), dit ligt in lijn met eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023). Personen met langdurige hinder blijven dus ver onder het Vlaamse gemiddelde.

Deze cijfers tonen aan dat niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten met langdurige hinder doorgaans minder zichtbaar zijn bij VDAB, iets vaker een uitkering ontvangen en veel minder vaak recente werkervaring hebben opgebouwd. Ze staan dus duidelijk verder van de arbeidsmarkt.

Tabel 23: Profielschets van de huisvrouwen en -mannen (in %) onder personen met en zonder langdurige hinder door een aandoening, ziekte of handicap | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2024

	Personen met hinder	Personen zonder hinder
Aantal huisvrouwen en -mannen	12 000	100 000
Onbekend bij VDAB	97,1	98,0
Ontvangt geen uitkering	74,8	90,8
Werkervaring	Nb	38,6
Werkervaring in de laatste 8 jaar	Nb	13,6

Noot: 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine cel aantallen

Bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel schetst een profiel van de huisvrouwen en -mannen met en zonder langdurige hinder, die niet actief op zoek zijn naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De resultaten zijn opnieuw gebaseerd op zelfrapportage (zie boven).

Hier merken we op dat huisvrouwen en -mannen zonder hinder net iets vaker onbekend zijn bij VDAB dan hun tegenhangers met hinder (98,0% tegenover 97,1%). Wat inkomensondersteuning betreft, ontvangt 74,8% van de huisvrouwen en -mannen met hinder geen enkele vorm van uitkering, tegenover 90,8% bij de groep zonder hinder. Voor de totale groep huisvrouwen en -mannen bedraagt dit 89,1% (niet in tabel), waardoor de groep met langdurige hinder boven het gemiddelde uitkomt.

6. Bibliografie

- Bakker, L., Dagevos, J., & Engbersen, G. (2014). The importance of resources and security in the socio-economic integration of refugees. *A study on the impact of length of stay in asylum accommodation and residence status on socio-economic integration for the four largest refugee groups in the Netherlands. Journal of International Migration and Integration*, 15(3), 431-448.
- Binst, B., Bircan, T., Pineda Hernandez, K., Purkayastha, D., Rycx, F., & Volral, M. (2023). *Personen met een migratieachtergrond naar gender op de arbeidsmarkt in België*. Koning Boudewijnstichting. <https://www.kbs-frb.be/nl/media/11239>
- Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. (2022). *Diagnostiek van de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt en de impact van COVID-19* (Verslag). <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/1010/de-inschakeling-van-jongeren-op-de-arbeidsmarkten-de-impact-van-covid-19>
- Cockx, B., & Ghirelli, C. (2015). Littekens van recessies in een rigide arbeidsmarkt. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 25(1), 73-82. Steunpunt Werk en Sociale Economie / Uitgeverij Acco.
- De Graeve, P., & Vansteenkiste, S. (2018). Hefboom aan het werk? Onderzoek naar de factoren die de arbeidsmarktintegratie van asielzoekers in Vlaanderen beïnvloeden. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 28(2), 21-32 Leuven: Steunpunt Werk / Uitgeverij Acco.
- De Graeve, P.-J., Vansteenkiste, S., De Cuyper, N., & Delva, J. (2022). De afstand tussen jongeren in een NEET-situatie en de arbeidsmarkt. Een analyse vanuit begeleidersperspectief. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 111-121.
- De Graeve, P.-J., Vansteenkiste, S., De Cuyper, N., & Delva, J. (2024). *Vallen, opstaan en weer doorgaan? De weg naar de arbeidsmarkt van jongeren in een NEET-situatie vanuit een begeleidersperspectief* (Werk.Rapport 2024 nr. 1). Steunpunt Werk.
- Eurofound. (2012). *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe* (Rapport). Publications Office of the European Union. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf
- Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union. <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2016/exploring-diversity-neets>
- Europese Commissie. (2018). *Thematische factsheet Europees semester: Werkgelegenheid voor jongeren*. https://commission.europa.eu/system/files/2018-06/european-semester-thematic-factsheet-youth-employment_nl.pdf
- Gelade, W., & Saks, Y. (2024). Rising number of sick pay recipients in Belgium: causes and results of reintegration policies. *NBB economic review*, (3), 1-21.
- Hoge Raad voor Werkgelegenheid. (2023). De arbeidsmarktparticipatie van vrouwen (Verslag 2023). <https://hrw.belgie.be/nl/home/verslagen-adviezen/verslagen-2023/de-arbeidsmarktparticipatie-van-vrouwen-januari-2023>

Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2024). *Arbeidsongeschiktheid en de re-integratie van werknemers op de arbeidsmarkt*. Geraadpleegd op 25 augustus 2025, van https://hrw.belgie.be/sites/default/files/content/download/files/2024_hrw_arbeidsongeschiktheid_verslag.pdf

Kervyn, E., & Debucquois, P. (2020, 31 januari). *Migratie en armoede: Bijdrage aan het standpunt van het Belgisch Platform Armoedebestrijding in het kader van het NHP2020* [Presentatie]. Open Dag Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting EU2020. Caritas België.

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). (2025). *Jaarstatistieken over studentenarbeid*. Geraadpleegd op 22 juli 2025, van <https://www.rsz.be/stats/jaarstatistieken-over-studentenarbeid#data>

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). (2018). *Advies Laaggeschoolde vrouwen met een migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 22 juli 2025, van <https://www.serv.be/diversiteit/publicatie/advies-laaggeschoolde-vrouwen-migratieachtergrond>

Van Herreweghe, D., & Lamberts, M. (2020). Personen met een arbeidshandicap op de arbeidsmarkt. Hefbomen voor een hogere werkzaamheidsgraad. *Personen met een arbeidshandicap op de arbeidsmarkt. Hefbomen voor een hogere werkzaamheidsgraad*.

Vansteenkiste, S., & De Graeve, P. (2018). *De arbeidsmarktintegratie van asielzoekers in Vlaanderen* (Werk.Rapport 2018 nr.2). Leuven: Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., Sourbron, M., Scholiers, B., Van Onacker, E., De Graeve, P., & De Smet, R. (2019). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2019 nr.1). Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2020). *Analyse van het arbeidspotentieel naar gewest: aandacht voor niet-traditionele groepen ook cruciaal in een (post) COVID-19-tijdperk* (Werk.Focus 2020 nr. 2). Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2023). De niet-beroepsactieven in Vlaanderen ontleed. Een profielschets van huisvrouwen en arbeidsongeschikten. *Over: Werk, Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 33(1), 5-14.

Vansteenkiste, S., Botterman, S., Geraert, F., & Penders, I. (Red.) (2024). *Tendrapport 2024: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2024 nr.4). Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S. (2024). Mythes in de wetstraat doorprikt. Activering is niet louter het draaien aan één knopje. *Samenleving & politiek (SAMPOL)*, 31(3), 20-25.

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB, 2025). *Schoolverlatersrapport – editie 2025*. VDAB. <https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/schoolverlatersrapport2025.pdf>

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid

Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie
Marie-Elisabeth Belpairegebouw, Simon Bolivarlaan 17

1000 Brussel

beleid.wse@vlaanderen.be

[Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie | Vlaanderen.be](#)

Steunpunt Werk

Vlamingenstraat 83 bus 3552

3000 Leuven

steunpuntwerk@kuleuven.be

www.steunpuntwerk.be

Verantwoordelijke uitgever

Johan Hanssens

Secretaris-generaal WEWIS

Sarah Vansteenkiste

Coördinator Steunpunt Werk

Uitgave

Januari 2026

Depotnummer

D/2025/3241/320

ISBN nummer

9789088731426